

NUORTEN KÄSITYKSET USKONNOSTA KAHTIA JAKAUTUNEET

15–29-vuotiaiden nuorten suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyteen partiassa

Riikka Nenonen

Pro gradu -tutkielma

**Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden
maisteriohjelma / yhteiskuntapolitiikka**

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Toukokuu 2019

TIIVISTELMÄ
NUORTEN KÄSITYKSET USKONNOSTA KAHTIA JAKAUTUNEET
15–29-vuotiaiden nuorten suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyteen partiossa

Riikka Nenonen
Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma
Yhteiskuntapolitiikka
Ohjaajat: Tapio Litmanen ja Ilkka Virmasalo
Toukokuu 2019
Sivumäärä: 77 sivua + liitteet 6 sivua

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on selvittää, kuinka sekularisaatio näkyy nuorten partiolaisten suhtautumisessa uskontoon suomalaisessa partiotoiminnassa. Tutkielmassa vastataan kysymyksiin kuinka tärkeänä nuoret kokevat myönteisen suhtautumisen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen partiossa, miten myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen korreloi muiden partion arvojen kanssa, sekä mitä asioita uskonnosta ja hengellisyydestä nuoret kokevat partiossa hyväksyttävänä.

Tutkimusaineistona oli Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry:n tekemät kaksi arvokyselyä vuosilta 2017 ja 2018, ja näistä erityisesti 15–29-vuotiaiden vastaukset. Aineistossa oli syksyn 2017 kyselyssä 1516 ja kevään 2018 kyselyssä 1498 vastaajaa. Tutkielma on määrällinen tutkimus, jossa käytettiin päätutkimusmenetelminä MCA-moniluokitteluanalyysia, kaksisuuntaista varianssianalyysia, pääkomponenttianalyysia ja ristiintaulukointia, sekä Khiin neliö -merkitsevyydestausta.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen on ristiriitaisin arvo partiossa. Se korreloi eniten uskollisuus omaa maata kohtaan –arvon kanssa. Nuorten käsitykset uskonnosta partiossa ovat hyvin kahtia jakautuneet. Hieman yli puolet nuorista suhtautuvat uskontoon ja hengellisyyteen arvona partiossa kriittisesti. Tulokset ovat hyvin linjassa muun nuorten uskonnollisuuteen liittyvän tutkimustiedon kanssa.

Sekularisaatio kuvataan usein uskonnon heikkenemisen, eriytymisen ja privatisaation näkökulmasta. Analyysin perusteella kaikki kolme näkökulmaa voidaan nähdä nousevan jollain tavalla esiin partiolaisten vastauksista. Tutkielma piirtää kuvaa sekularisoituneista nuorista partiolaista ja murroksessa olevasta partiotoiminnasta Suomessa. Tutkimus herättää kysymyksen, mikä on tulevaisuudessa uskonnon ja hengellisyyden asema suomalaisessa partiotoiminnassa, jos sekularisaatio yhä etenee ja jäsenistön käsitykset uskonnosta eriytyvät yhä enemmän toisistaan.

Avainsanat: partio, nuoret, sekularisaatio, uskonto, hengellisyys, modernisaatio

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	4
2. PARTION ARVOT JA ARVOTUTKIMUS SUOMESSA.....	8
2.1 PARTION ARVOPOHJA	8
2.2 ARVOTUTKIMUS JA SUOMALAINEN YHTEISKUNTA.....	12
2.3 SUOMALAISTEN ARVOMAAILMA	13
3. USKONTO JA NUORET SUOMESSA	18
3.1 USKONNON ASEMA MODERNISSA SUOMESSA	18
3.2 NUORTEN USKONNOLLISET ASETEET	21
4. MODERNISAATION VAIKUTUS USKONTOON	24
4.1 KESKEISET KÄSITTEET	24
4.1.1 Nuori ja nuoruus	24
4.1.2 Arvo ja asenne	24
4.1.3 Uskonto, uskonnollisuus, hengellisyys, henkisyys ja spiritualiteetti.....	25
4.1.4 Modernisaatio ja sekularisaatio	28
4.2 SEKULARISAATIOTEORIOIDEN ERI NÄKÖKULMAT JA KRITIIKKI	31
4.2.1 Uskonnon heikkeneminen.....	32
4.2.2 Eriytyminen ja privatisoituminen.....	33
4.2.4 Sekularisaatioteorian kritiikki ja muutos	35
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	38
5.1 AINEISTON KUVAILU	38
5.2 TUTKIMUSMENETELMÄT	44
5.3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	45
6. TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	48
6.1 KYSELY 1	48
6.2 KYSELY 2	57
7. POHDINTA.....	62
8. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	69
LÄHTEET	71
LIITTEET.....	78

1. JOHDANTO

Suomalainen arvotutkija Klaus Helkama kirjoittaa (2015, 12), että ihminen voi hyvin silloin, kun hänen arvomaailmansa on sopusoinnussa ympäristön arvomaailman kanssa. Sillä mitä arvot ovat, ei ole niinkään merkitystä. Uskonnollisuuden ja hengellisyyden voitaisiin sanoa olevan isoja yksilön identiteettiä määrittäviä asioita ja arvoja. Kun tutkitaan nuorten käsityksiä näistä asioista, pureudutaan vahvasti siihen mitä nuoret arvottavat ja millainen arvomaailma heillä on. Nämä vaikuttavat ympäröivään yhteiskuntaan. Muun muassa tähän liittyvän pohdinnan vuoksi arvojen tutkiminen on merkityksellistä yhteiskuntapolitiikan näkökulmasta.

Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry (myöhemmin Suomen Partiolaiset) käynnisti vuonna 2017 arvokeskustelun, joka sisälsi kaksi kaikille yli 15-vuotiaille jäsenille suunnattua arvokyselyä. Toinen näistä toteutettiin elo-syyskuussa 2017 ja toinen helmimaaliskuussa 2018. Syksyn 2017 kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 2900 ja kevään 2018 kyselyyn 3006 partiolaista. Arvokeskustelun taustalla oli halu selventää partion arvojen tulkintaa ja edistää partion sisäistä arvoista keskustelemisen kulttuuria. Vastaavaa työtä tai kyselyitä ei ole partiossa tehty aiemmin. Pro gradu -tutkielmani liittyy tähän työhön. Tutkin arvokyselyn aineistoista, kuinka sekularisaatio näkyy 15–29-vuotiaiden suhtautumisessa uskontoon ja hengellisyyteen partiossa. Teoreettisena viitekehyksenä toimivat klassisen sekularisaatioteorian eri näkökulmat ja aikaisempi tutkimus nuorten uskonnollisuudesta. Tutkimuksen hypoteesina on se, että sekularisaatio eli maallistuminen näkyy partiolaistuorten suhtautumisessa uskontoon ja hengellisyyteen partiossa. Tutkielman keskeinen ajatus on se, että yhteiskunnan modernisoituminen on muuttanut ihmisten suhtautumista uskontoon ja hengellisyyteen. Kehitys on maallistanut eli sekularisoinut ihmisiä sekä vienyt tilaa pyhyiden kokemuksilta sekä uskonnollisilta auktoriteeteilta, ja tämä näkyy myös partiossa.

Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan kentällä Suomen Partiolaiset on merkittävä kansalaisjärjestö. Partiolaiset ovat maailman suurin nuorisoliike ja Suomen Partiolaiset on Suomen suurin nuorisojärjestö. Tutkimusta on partiosta tehty paljon eri näkökulmista. Kuitenkin suurin osa partion yksilön kasvuun liittyvistä tutkimuksista on tehty kasvatustieteellisestä viitekehyksestä. Partion ja seurakuntien välistä yhteistyötä, uskonnollisuutta ja uskontokasvatusta on tutkittu paljon, mutta aikaisempaa tutkimusta

partiolaisten uskontoon ja hengellisyteen liittyvistä käsityksistä ei yksilön ja yhteiskuntatieteiden näkökulmasta ole Suomessa tehty. Metsämuuronen (2006, 23) toteaa, että aikaisemman tutkimuksen puuttuessa on tutkimuskysymyksen vastauksen hyvä olla enemmän kuvaileva kuin selittävä. Koska aineisto on suuri, pyritään tällä tutkielmalla myös selittävään tulkintaan aiheesta. Suomalaisten nuorten suhdetta ja asenteita uskontoon on tutkittu aikaisemmin paljon (Esim. Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003; Wilska 2006).

Tutkielma liikkuu nuorisotutkimuksen, uskontososiologian ja arvotutkimuksen kentillä. Sillä on myös yhteiskuntapoliittinen näkökulma, sillä sekularisaatio on keskeinen länsimaiseen moderniin yhteiskuntaan liittyvä ilmiö (mm. Heiskala 1994; Inglehart 1997) ja partio merkittävä kansalaistoimija suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkielmassa pohditaan sitä, kuinka sekularisaatioon liittyvät teemat ja nuorten käsitykset uskonnosta ja hengellisyydestä näkyvät kansalaisyhteiskunnan kentällä. Partion arvokyselyt lisäävät tietoa nuorten uskonnollisista ja hengellisistä asenteista sekä asenneilmastosta Suomessa, luoden lisäarvoa siihen ajankohtaiseen keskusteluun, jota uskonnosta ja sen asemasta tämän päivän yhteiskunnassa yleisesti käydään.

Tutkielmassa ei keskitytä yksittäisiin partiolaisiin vaan etsitään makrotasolla sekularisaatioon liittyviä teemoja ja tuloksia kyselyyn vastanneiden 15–29 -vuotiaiden partiolaisten vastauksista. Tutkielman taustalla on uskontososiologinen käsitys maailmasta siten, että yhteiskunnan rakenteiden ja uskonnon välillä on vuorovaikutussuhde. Kun yhteiskunta muuttuu, muuttuu silloin myös uskonto. Uskonnossa tapahtuvat muutokset voivat olla myös vaikuttamassa yhteiskunnan muuttumiseen (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 10). Sosiologia on keskittynyt modernien yhteiskuntien syntyyn, kehittymiseen ja muuttumiseen. Uskontososiologialla tarkoitetaan sosiologista tutkimusta, jonka näkökulmana on uskonto. Se on eriytynyt yleisestä yhteiskunnan tutkimisesta omaksi alueekseen, jota harjoitetaan yhteiskuntatieteiden ulkopuolella esimerkiksi uskontotieteessä ja kulttuurintutkimuksessa. Uskontososiologia on viime aikoina ottanut askelia lähemmäksi muuta yhteiskunnallista tutkimusta, vaikka on vieläkin siitä hieman erillään. Osittain syynä on varmasti se, että uskonto koetaan kiinnostavaksi tutkimusaiheeksi tänä päivänä. Tyypillinen uskontososiologinen tutkimuskohde on yhteiskunnan ja uskonnon välisen vuorovaikutuksen tutkiminen. (Taira, Martikainen & Ketola 2018, 11–13.)

Uskonnontutkimus on Suomessa ollut perinteisesti kaukana yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen valtavirrasta. Nuorisotutkimuksen näkökulmasta tämä ei ole järkevää, sillä uskonto on merkittävä osa monen nuoren elämää ja siten myös yhteiskuntatieteen näkökulmasta relevantti tutkimuksen näkökulma. (Hjelm 2004, 1–2.)

Arvotutkimuksesta voisi käyttää nimenä myös yhteiskunnallisten asenteiden tutkimusta. Kun pyritään selittämään esimerkiksi kuluttajien valintoja arvotutkimuksella, odotukset tuloksista ovat usein hyvin korkeat. Arvot ovat kuitenkin varsin yleisiä periaatteita, ja siten selitysasteet jäävät tutkimuksissa väistämättä pieniksi. Arvotutkimuksilla on kuitenkin paikkansa, sillä ihmisten käsitysten tutkiminen auttaa suuntaamaan toimenpiteitä ja ymmärtämään erilaisten ihmisten elämää ja elämänvalintoja (Puohiniemi 2006, 223.) Tutkielma ei ole perinteinen arvotutkimus, jossa vertaillaan eri arvoja keskenään, vaan siinä keskitytään pelkästään uskuntoon ja hengellisyyden edistämiseen arvona ja käsityksinä nuorten mielissä.

Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuskoordinaattori Jussi Sohlberg kuvasi, että Suomessa on samaan aikaan olemassa evankelisluterilainen Suomi, sekulaari Suomi ja moniuskontoinen Suomi. Tällä hän tarkoitti sitä todellisuutta, jossa suurin osa suomalaisista kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon, mutta samanaikaisesti uskonnottomien ja muu-uskontoisten määrä kasvaa. (Sohlberg 2016.) Jaana Venkula ja Ahti Rautevaara tutkivat (1992, 15) nuorten arvoihin liittyviä suomalaisia tutkimuksia vuosien 1960 ja 1990 väliseltä ajalta. Heidän tutkimuksessaan ilmeni, että sisällöllisesti uskuntoon liittyvien arvotutkimusten ryhmä oli vain 8 % kokonaisuudesta ja yllättävän pieni. Vasta myöhemmin kiinnostus uskuntoon liittyviin arvotutkimuksiin on lisääntynyt. Tämä johtuu mitä luultavimmin kirkon ja valtion, tai esimerkiksi kirkon ja peruskoulun välisen suhteen noususta vahvemmin yleiseen keskusteluun, yleensä johtuen siitä, että tänä päivänä kirkon asema ja auktoriteetti on monesti kyseenalaistettu. Tämä keskustelu on kasvussa ja siksi on erittäin perusteltua tehdä yhteiskuntatieteellistä tutkimusta nuorten ja uskonnollisuuden välisestä suhteesta.

Partion arvoihin ja arvotutkimukseen perehdytään ensiksi luvussa kaksi, jonka jälkeen luvussa kolme tarkastellaan tarkemmin nuorten uskonnollisuutta ja hengellisyyttä modernissa Suomessa. Tämän jälkeen perehdytään modernisaatioon ja sekularisaatioon liittyvään yleiseen teoriapohjaan luvussa neljä. Seuraavana on luvussa viisi tutkimuksen toteuttamisen ja aineiston tarkempi esittely, sekä luvussa kuusi varsinainen tutkimuksen

analyysi ja tulosten läpikäynti. Viimeisenä luvussa seitsemän ja kahdeksan ovat vuorossa tutkielman pohdinta ja johtopäätökset.

2. PARTION ARVOT JA ARVOTUTKIMUS SUOMESSA

2.1 Partion arvopohja

Suomen Partiolaiset on Suomen suurin nuorisjärjestö ja osa maailman suurinta nuorisoliikettä. Partiolaisia on Suomessa noin 50 000 eri-ikäistä toimijaa, aina 7-vuotiaista sudenpennuista eläkeläisiin asti. Kaikki he toimivat paikallisesti vapaaehtoisten pyörittämässä paikallisyhdistyksissä eli lippukunnissa, joita on Suomessa noin 750. (Suomen Partiolaiset 2019a.) Tutkielmani kohderyhmää eli 15–29-vuotiaita nuoria partiossa, oli vuoden 2018 heinäkuussa 13 730, eli 22,9 % kaikista partiolaisista (Kiilunen 2019).

1900-luvun alussa partiotoiminnan perustajan Robert Baden-Powellin ensimmäinen partio-ohjelma perustui neljään osa-alueeseen: luonteeseen, terveyteen ja voimaan, taitoon ja kätevytyteen sekä palvelemiseen. Alusta alkaen partioaatteeseen kuului positiivinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen. Baden-Powell eli 1800–1900-luvun vaihteessa Isossa-Britanniassa, joten hänen myötänsä partioliike sisälsi vahvasti kristillisen ihmiskäsityksen. Sittenkin liikkeen levitessä ympäri maailmaa käsitys uskonnosta muuttui sen mukaan, mihin valtioon ja kulttuuriin toiminta rantautui. (Baden-Powell & Koho 1993, 12 ja 18.)

Partio on kasvatusjärjestö, jonka toiminta pohjaa Suomessa kasvatustavoitteisiin, peruskirjaan ja partiomenetelmään. Kasvatustavoitteet ovat jakautuneet neljään osa-alueeseen, jotka ovat suhde yksilöön, suhde toiseen, suhde yhteiskuntaan ja suhde ympäristöön. Näiden lisäksi käytetään myös läpileikkaavana viidentenä kasvatustavoitteena suhdetta Jumalaan, kuvaamaan partion positiivista suhtautumista uskontoon ja hengellisyyteen. Suomen Partiolaisten peruskirja kokoaa partion arvopohjan. Se perustuu ihmiskuvaan, jossa ihmisellä on velvollisuuksia suhteessa Jumalaan, muihin ihmisiin, itseensä, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Suhde Jumalaan kirjoitetaan isolla kirjaimella tarkoituksellisesti. Se merkitsee sitä, että partioaatteeseen kuuluu osaksi positiivinen suhtautuminen uskontoon, hengellisyyden etsiminen ja eläminen oman hengellisen vakaumuksen ja yhteisön mukaisesti. Suhde muihin ihmisiin on toisista ihmisistä huolehtimista ja heidän kunnioittamista ja auttamista. Suhde itseen on vastuuta itsensä kehittämisestä, kykyä toimia eettisesti oikein ja halu hyväksyä itsensä kokonaisuutena vahvuuksineen ja heikkouksineen. Suhde yhteiskuntaan on paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla rauhan, ihmisten välisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön

edistämistä, sekä yhteiskunnallista aktiivisuutta ja uskollisuutta omaa maata kohtaan. Suhde ympäristöön merkitsee elinympäristöstä huolehtimista ja luonnon kunnioittamista, jotta ne säilyvät tuleville sukupolville. Partiomenetelmä, eli miten asiat tehdään, koostuu kahdeksasta osasta. Nämä ovat: 1) nousujohteisuus (eli jokainen saa oman ikä- ja kehitysvaiheen mukaista ohjelmaa ja vähitellen vastuullisempia johtajatehtäviä), 2) tekemällä oppiminen, 3) toiminta luonnossa, 4) vartiojärjestelmä (eli oma vertaisryhmä), 5) symboliikka (yhteishenki, esimerkkinä partiohuivi), 6) aikuinen tuki, 7) päivän hyvä työ ja 8) sitoutuminen partion arvoihin. (Suomen Partiolaiset 2008.)

Suomen Partiolaisten peruskirja on suomalaiselle toiminnalle räätälöity, ja sen ovat hyväksyneet maailman partioliitot World Organization of The Scouting Movement (WOSM) ja World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS). Maailmanlaajuiseen partioaatteeseen kuuluu oleellisena osana suhde Jumalaan (*Duty to God*) ja positiivinen suhtautuminen hengellisyyteen. WOSM:in lausunto vuodelta 2017 kuvaa, kuinka partion yksi tarkoituksista on antaa nuorelle mahdollisuuksia hengellisyyden eli spiritualiteetin kehittämiseen, katsomukselliseen kasvuun sekä uskontojen- ja kulttuurien väliseen dialogiin (WOSM 2017). Yhteen uskuntoon partioliike ei ole sitoutunut, vaan uskontojen ja paikallisten partiojärjestöjen välinen rooli riippuu aina siitä, mitkä kulttuuriset, historialliset ja maantieteelliset seikat vaikuttavat. Esimerkiksi Suomessa partiolla on tällä hetkellä yhteistyösopimus evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon kanssa. Yhteistyösopimuksen mukaan silloin, kun lippukunnalla eli paikallisyhdistyksellä on taustayhteisönä seurakunta, tulee lippukunnan antaa kyseisen uskontokunnan mukaista uskontokasvatusta jäsenilleen. Silloin kun lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä, tulee lippukunnan tukea jäsentensä uskonnollista kehitystä kunkin oman uskontokunnan mukaisesti. Vaikka Suomessa partion taustalla on ollut erityisesti kristilliset uskontokunnat, on tällä hetkellä maailman kaikista noin 40 miljoonasta partiolaisista noin puolet muslimeja. Viime vuosina on kasvanut maailmanlaajuisesti partion sisäinen liikehdintä ottaa paremmin myös uskonnottomat ja ateistit huomioon. Myös Suomen Partiolaisissa käynnistyi vuoden 2019 alusta prosessi, jonka tavoitteena on tarkastella peruskirjaa ja päivittää tarvittaessa se vastaamaan paremmin nykyajan partiotoimintaa. (WOSM 2019; WAGGGS 2019; Suomen Partiolaiset 2019b; Suomen Partiolaiset 2008.)

Partion maailmanliitto WOSM toteutti vuonna 2016 kaksi kyselyä, joissa kysyttiin kaikilta jäsenjärjestöiltä (kuten Suomen Partiolaisilta) maailmassa, kuinka suhde Jumalaan näkyy

heidän toiminnassaan. Kyselyiden perusteella huomattiin, että partio ymmärretään monen jäsenjärjestön puolesta avoimena ja inklusiivisena liikkeenä, jossa on mukana hyvin eri taustaisia jäseniä esimerkiksi eri uskonnoista. Toisaalta mukana on myös jäseniä, jotka eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan, ovat selkeästi ateisteja tai agnostikkoja. Tuloksien mukaan uskonnon ja hengellisyyden määrät vaihtelevat valtavasti sen mukaan, missä päin maailmaa partiojärjestö toimii. Sekularisaation eteneminen länsimaisissa moderneissa valtioissa näkyy tässä hyvin, sillä Afrikan, Latinalaisen Amerikan ja arabimaiden partiojärjestöt näkevät suhteen Jumalaan perimmäisenä periaatteena partiotoiminnassa. Taas vastaavasti suurin osa eurooppalaisista, ja osa aasialaisista järjestöistä näkevät sekularisaation ja globalisaation vaikuttaneen periaatteeseen perinteistä uskonnollisuutta heikentäneesti. Yleisesti ottaen partiossa pelkästään tiettyyn uskontokuntaan nojaavat partiojärjestöt ja vapaat avoimemmat partiojärjestöt toimivat vierekkäin ja jokaisella on oma näkemys suhteesta Jumalaan. Tutkimuksen mukaan uskonnollisia ja hengellisiä aktiviteetteja toteutetaan eri puolilla monin eri tavoin, yleisimpinä aktiviteetteina ollen henkilökohtainen tai ryhmäkohtainen reflektointi ja keskustelu, tai uskonnonharjoitusta sisältävä toiminta partiotoiminnan arjessa. Melkein puolet 217 vastaajasta toteaa, että edellä mainittuja aktiviteetteja toteutetaan vähintään kerran viikossa. Hengellisyyden edistämisen koettiin toteutuneen melko hyvin, verrattaessa vaikka muiden partioaktiviteettien toteutumista. Moni jäsenjärjestö myös uskoo, että koska suhde Jumalaan (*Duty To God*) on yksi peruseriaateista partiosta, sen on oltava myös yksittäisille partiolaisille tärkeä periaate. Se kuinka partio-ohjelmaan on jalkautettu hengellinen kasvatus, vaihtelee järjestöittäin, ja muutamat kokevat tämän hankalaksi asiaksi. Peruskirjaan ja partiolupaukseen liittyen 91 prosenttia partiojärjestöistä vastasi, että heillä oli partiolupaus ja laki WOSM:in ohjeistuksien mukaisesti, siten että siinä näkyy suhde Jumalaan. Muutamat jäsenjärjestöt osoittivat halua luopua tästä, mutta ilmoittivat ettei tähän haluun ole heidänkään jäsenistössään enemmistöä. (WOSM 2017, 56–57.)

Partioaateen konkretisoi ikäkausittain toteutettava partio-ohjelma. Suomen Partiolaisissa otettiin vuonna 2018 käyttöön terminä katsomuskasvatus, jolla kuvataan ihmisen henkistä ja hengellistä kasvua edistävää kasvatusta. Tämän tarkoituksena on selventää partion toiminnassa tehtävää kasvatustyötä, joka koskettaa ihmisen hengellistä ja henkistä ulottuvuutta. Henkinen ja hengellinen kasvatus päätettiin nimetä katsomuskasvatukseksi ja tähän liittyvät aktiviteetit jaettiin kolmeen taitoalueeseen. Näitä taitoalueita ovat

katsomusidentiteetin rakentamisen taidot, katsomusidentiteetin toteuttamisen taidot ja katsomusdialogitaidot. Katsomus määritellään seuraavasti partiossa:

”Katsomus on ihmisen tapa ymmärtää elämää. Katsomus, toiselta nimeltään vakaumus, on identiteetin osa, johon yhdistetään esimerkiksi termit uskonto, spiritualiteetti ja eettiset arvot. Vakiintunut katsomus vaikuttaa ihmisen käsityksiin elämästä ja toimintaan, esimerkiksi tapaan toimia yhteiskunnassa ja suhteessa toisiin ihmisiin. Spiritualiteetti (käsitys pyhästä ja omasta suhteesta siihen) sekä etiikka (arvot) määrittävät ihmisen käsitystä itsestään sekä suhteesta yhteiskuntaan. Uskonto ja aate ovat vakiintuneita tapoja toteuttaa henkisyyttä ja hengellisyyttä ihmisryhmässä. Näistä rakennusaineista muodostuva katsomus on ihmisen näkemys itsestä ja omasta suhteesta maailmaan.” (Partion katsomuskasvatus 2018.)

Tarkoitus katsomuskasvatuksella on tuottaa maailmaan yksilöitä, jotka ymmärtävät ja osaavat ilmaista itseään ja pärjäävät elämässä. Katsomusidentiteetin omaava henkilö voi paremmin hyödyntää sitä tasapainoisen elämän osana ja elämän kriisitilanteessa, ja on valmis katsomusdialogiseen toimintaan, rauhan tuomiseen yhteiskuntaan pienessä tai suuressa mittakaavassa. Peruskirja ohjaa partiolaista myönteiseen suhtautumiseen uskontoja kohtaan, etsimään omaa vakaumustaan ja toteuttamaan sitä esimerkiksi oman katsomusyhteisönsä parissa. Tavoitteena olisi se, että myös partiossa nuori pääsee rakentamaan omaan katsomustaan. (Partion katsomuskasvatus 2018.)

Peruskirja ei itsessään sisällä suoranaista listaa partion arvoista. Partion arvot on puettu ihanteiden ja partiolupauksen muotoon, jotta ne olisi helpompi käsitellä myös pienimpien lasten kanssa. Partioihanteet ovat seuraavat: kunnioittaa toista ihmistä, rakastaa luontoa ja suojella ympäristöä, olla luotettava, rakentaa ystävyyttä yli rajojen, tuntee vastuunsa ja tarttua toimeen, kehittää itseään ihmisenä ja etsiä elämän totuutta. Partiolupaus on: *“lupaani parhaani mukaan rakastaa Jumalaani, omaa maatani ja maailmaa, toteuttaa ’ikäkauden’ ihanteita ja olla avuksi toisille.”* Partiolupaus muokkautuu aina kunkin ikäkauden mukaan. Lupaus annetaan aina kun siirrytään partion ikäkaudesta toiseen. Partion ikäkaudet ovat: 7–9-vuotiaat sudenpennut, 9–11-vuotiaat seikkailijat, 12–15-vuotiaat tarpojat, 15–17-vuotiaat samoajat ja 18–22-vuotiaat vaeltajat. Yli 22-vuotiaat ovat aikuisia tukia, jotka eivät toteuta enää partio-ohjelmaa vaan mahdollistavat lasten ja nuorten toiminnan. (Suomen Partiolaiset 2019c.)

Tämän tutkimuksen aineistoissa olevissa arvokyselyissä käytetyt arvot on tiivistetty Suomen Partiolaisten peruskirjan (2008) kohdista arvopohja, partioihanteet, partiolupaus, tunnus

sekä partioliikkeen toimintaperiaatteet. Kyselyssä käytetty listaus partion arvoista on arvotyöryhmän kyselyä varten koostama ja siihen pyrittiin kokoamaan kaikki peruskirjassa mainitut arvot. Tämä työstö tehtiin siksi, että pelkkä ihannelista ei arvotyöryhmän mielestä kuvannut partion arvomaailmaa täysin ja kyselyn toteuttamista varten tarvittiin konkreettisempi listaus. Listassa tavoiteltiin myös mahdollisimman hyvin peruskirjan sanavalintoja. Osa kyselyn arvoista on voinut olla peruskirjassa mainittu kerran ja toiset taas laajemmin. Partion arvot ovat tämän listauksen mukaan:

- ihmisten auttaminen ja kunnioittaminen
- ympäristönsuojelu ja luonnon kunnioittaminen
- vastuuntunto, luotettavuus ja toimeen tarttuminen
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- itsensä kehittäminen ja hyväksyminen
- nuorten osallistuminen päätöksentekoon
- toimiminen eettisesti oikein
- puoluepoliittinen sitoutumattomuus
- rauhan ja yhteistyön edistäminen maailmassa
- uskollisuus omaa maata kohtaan
- yhteiskunnallinen aktiivisuus
- myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden etsiminen

(Suomen Partiolaisten arvotyöryhmä 2018.)

2.2 Arvotutkimus ja suomalainen yhteiskunta

Arvojen ja asenteiden muutoksen tutkimus on merkityksellistä yhteiskuntapolitiikan näkökulmasta, sillä tietoisuus niistä auttaa aikamme kansalaisyhteiskunnassa meitä jäsentämään ja ymmärtämään yhteiskunnan kehittymistä ja muuttumista (Haikonen & Kiljunen 2010, 15). Yksi arvotutkimuksen tärkeimmistä kehittäjistä Shalom Schwartz sanoi, että yhteiskunnallisen tutkimuksen tärkeä osa on arvotutkimus. Arvojen kautta voidaan tutkia ajankohtaisia ilmiöitä, ja kulttuuria merkittävästi määrittävät yhteiskunnasta kulloinkin löytyvät arvojen painotukset. (Schwartz 2011, 3.)

Arvotutkimuksen kenttä on laaja ja sen parissa on käsityseroja monista keskeisistä kysymyksistä. Kun tutkitaan arvomuutosta, on sillä merkitystä, nähdäänkö arvot subjektiivisina vai objektiivisesti määräytyvinä. Subjektikeskeinen näkökulma on tarkasteltaessa esimerkiksi yksilöiden, ryhmien ja yhteiskuntien arvoja. Arvot voidaan

määritellä myös sellaisina objekteina tai ominaisuuksina, jotka saavat ihmiset tavoittelemaan niitä. (Suhonen 1988, 15–16 ja 118.) Tässä tutkielmassa arvot nähdään subjektiivisina ihmisten käsityksinä.

Arvokäsite on moniulotteinen, ja tämä on luultavasti yksi syy sille, miksei Suomesta voi löytää perinnettä arvotutkimukselle. Sosiaalitieteissä tehty arvotutkimus on esiintynyt yksittäisten tutkijoiden ja tutkimusprojektien näkökulmissa Suomessa. Arvotutkimusta on tehty myös osana esimerkiksi pitkittäistutkimuksia (Esim. Helve 1987), jolloin tietoa on tuotettu muistakin asioista kuin vain arvoista. Suomi on ollut kuitenkin verraten aktiivisesti mukana kansainvälisessä arvotutkimuksessa. Esimerkkinä tutkijoista Klaus Helkama, joka on ollut mukana Shalom Schwartzin arvotutkimuksessa alusta alkaen (Pohjanheimo 2005, 239.) Suomalaista arvotutkimusta ovat tehneet systemaattisesti Helkaman (Esim. 2015) lisäksi muun muassa Martti Puohiniemi (Esim. 2002 ja 2006) ja järjestötasolla Elinkeinoelämän valtuuskunta (Esim. 2014). Suomi on ollut mukana useissa kansainvälisissä pitkittäisissä tutkimushankkeissa, joissa on käsitelty myös arvoja ja käsityksiä (Esim. European Social Survey (ESS) - ja International Social Survey Programme (ISSP) -kyselyt.)

2.3 Suomalaisen arvomaailma

Historiallisesti katsottuna voidaan nähdä, että arvomaailma on erityisesti modernissa länsimaisissa yhteiskunnissa maallistunut. Ajatus pelastuksesta ei ole enää keskiössä, vaan jumalallinen ja pyhä on väistynyt välineellisen järjen tieltä. Samaan aikaan toiset suuret merkittävät muutokset arvomaailmassa ovat yksilöllistyminen ja suhteellistuminen. Olemme yhä tietoisempia omista arvoistamme ja samalla myös yhä tietoisempia ympärillä olevien ihmisten erilaisista arvomaailmoista. Tähän liittyy vahvasti ajatus siitä, että jokaisen arvomaailma on yhtä arvokas. Jokaisen on saatava toteuttaa itseään, tietyissä rajoissa. (Helkama 1997, 242–245.)

Arvot ovat osa kansallista suomalaista kertomusta. Erilaiset tarinat suomalaisuudesta vahvistavat osaltaan sitä, mitä asioita pidetään yhteiskunnassa toivottavina tai ei-toivottavina. Luonto, ahkeruus ja tasa-arvo ovat suomalaisen tutkimuksen mukaan vahvasti yhteisiä suomalaisia arvoja. Nämä muodostavat kansallista omakuvaamme, joka nousee esiin esimerkiksi kulttuuriperinnössämme, kuten klassikkokirjojen tarinoissa aina Runebergistä Aleksis Kiveen ja Väinö Linnaan. Helkama pohtii myös, onko perusteltua tai

edes mielekästä tänä päivänä puhua suomalaisista arvoista, kun yhtenäistä arvomaailmaa ei Suomen kaltaisessa demokraattisessa maassa ole. Vaikka täysin yhtenäistä arvomaailmaa on turha hakea, voidaan laajemmalla väestötasolla arvoja tarkastella mielikuvien ja stereotyyppioiden tasolla. (Helkama 2015, 17, 31 ja 51.)

Suomalaisten, kuten muiden modernien länsimaisten hyvinvointivaltioiden, arvojen nähdään muuttuneen vahvasti toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla. Historialliseen arvo- ja ajatusmaailman muutokseen nähdään vaikuttaneen taloudellisen vaurastumisen, teollistumisen ja koulutuksen lisääntymisen. Muutoksia vahvistaa tietoyhteiskuntamme, jossa tieto ei ole suljettu oppineiden tai johtajien taakse vaan ylikansalliset tietoverkot mahdollistavat asioiden virran kaikelle kansalle. Enää ei ajatella myöskään, että arvomaailma periytyy täysin pysyvästi vanhemmilta lapsille varhaislapsuudessa, jääden sitten loppuelämän ajaksi sille tasolle ja niihin näkökulmiin. (Helkama 1997, 247 ja 259.)

Lapsen kasvua aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi, ja samalla itsenäiseksi yksilöksi, kuvataan termillä sosialisatio, ja sosialisatioagentilla tarkoitetaan niitä kanavia, joiden kautta lapsi oppii. Hän oppii arvot, kulttuurin, normit ja tavat siitä, kuinka yhteiskunnassa tulee toimia tai kuinka käyttäytyään hyvin tai huonosti. Sosialisatioagentteja voivat olla lapselle läheiset ihmiset, yhteisöt, vertaiset, mutta myös esimerkiksi epäsuora markkinointiviestintä, jota lapsi kohtaa. Ihmisen arvot ovat selkeästi yhteydessä elämäntilanteeseen ja tiedolliseen kehitykseen. Ikä, sukupuoli ja koulutustausta ovat määrittäviä tekijöitä arvojen muodostumisessa. Näistä ikä selittää kaikista parhaiten arvomaailmaa. (Puohiniemi 2006, 39 ja 122.) Esa Pohjaniemen mukaan (2005, 250) suomalaisten arvojen muutos 1970-luvulta 2000-luvulle osoittaa, että ikä ja sukupolvi ovat yhteydessä arvoihin. Sillä on merkitystä missä vaiheessa elämää ja missä yhteiskunnallisessa tilanteessa ihminen on.

Suomalaisista eroteltiin kuusi erilaista arvoihin perustuvaa ryhmittymää Arvot 360 - tutkimuksen perusteella. Nämä ryhmät ja niiden suuruudet olivat: 1) kokeilunhaluiset individualistit (23 %), 2) hyväntahtoiset hengelliset (19 %), 3) yhteisen hyvän puolustajat (17 %), 4) turvallisuushakuiset patriootit (15 %), 5) passiiviset minäkeskeiset (14 %) sekä 6) tiedonhaluiset vetäytyjät (12 %). Tutkimuksessa haastateltiin ja verrattiin eri taustamuuttujia noin neljältä tuhannelta 18–79-vuotiaalta suomalaiselta. Tutkimus heijastaa kehityskulkua, jossa arvomaailma ei enää myötäile pelkkiä luokkia, ammattiryhmiä tai

yhteiskunnallisia ryhmittymiä, vaan elämänsänsä kulkee yli luokkarajojen. Tutkimuksen mukaan suomalaisten arvot ovat siirtyneet pääasiallisesti liberaalimpaan suuntaan. Stabiilista yhteiskunnasta olemme siirtyneet kohti muuttuvien liikkeiden ja yhteisöjen Suomea. (YLE 4.10.2017.)

Suomalaisen työn liiton ja WOIMA-säätiön tutkimuksessa suomalaisten tärkeimmiksi arvoiksi nousivat vahvat ihmissuhteet, perhe ja muista ihmisistä välittäminen, luotettavuus, aitous, itsenäisyys ja käytännöllisyys sekä luonto (Tutkimusraportti 2011). Elinkeinoelämän valtuuskunnan arvo- ja asennetutkimuksen mukaan vain 3 prosenttia vastaajista piti uskonnollisuutta suomalaisuudelle tunnusomaisena piirteenä ja 23 prosenttia melko tunnusomaisena piirteenä (Elinkeinoelämän valtuuskunta 2014).

Kirkon tutkimuskeskuksen tutkimuksessa käytettiin RISC monitor -tutkimuksen luokittelua. Kun suomalaisia on sijoitettu muutos-pysyvyys ja vastuu-nautinto -akseleilla nelikenttään, saatiin tyytetyä nelikenttään seuraavat ilmiöt sen perusteella ovatko ihmiset perinteisiä arvoja kannattavia vai enemmän muutos- ja nautinto-orientoituneita. Nämä neljä ilmiötä olivat näkemys-, ilmiö-, perinne- ja mukavuus-suomalaiset. Näissä erityisesti alle 30-vuotiaat nuoret aikuiset sijoittuvat muita useammin ilmiö- ja mukavuus-suomalaisiin. Ilmiö-suomalaisuudessa muutos ja nautinto ovat keskiössä, leimallista näille oli kokeilunhalu, tunne-elämykset sekä hetkessä eläminen. Mukavuus-suomalaisissa leimallista oli hetkessä eläminen ja elämästä nauttiminen, uusien ilmiöiden seuraaminen muiden joukossa. (Niemelä 2006, 62.)

Puohiniemi tutki (2006, 101–103) suomalaisten arvomaailman muutosta vuosien 1991 ja 2005 välillä. Tällä välillä tapahtunut arvomuutos kiteytyy hänen mukaansa kolmella tavalla: universalismi on yleistynyt, mutta universalistiset arvot ovat laimentuneet eli menettäneet asemiaan arvohierarkiassa. Myös individualismi suomalaisten arvomaailmassa oli vähentynyt, mutta esimerkiksi yksittäinen arvo hedonismi oli noussut asteikolla ylemmäksi. Yleisesti suomalaisten arvomaailma on polarisoitunut, mikä tarkoittaa henkilön arvomaailman kapeutumista. Arvomaailman kapeutuminen, turvallisuuden ylikorostuminen ja yhdenmukaisuuden nousu ovat kehityssuuntia, jotka yhdessä Puohiniemen mukaan vaikuttavat huolestuttavasti ihmisten luovuuteen. Näiden lisäksi on myös havaittavissa uudenlaisen yhteisöllisyyden aalto, jota siivittää erityisesti uudet viestintäkanavat. Tällöin esimerkiksi epävirallisemmat yhteisöt, kuten vaikka partion harrastusporukat, nousevat

tärkeään rooliin arvojen muodostumisessa. Suurena tekijänä hän näki muutokseen vaikuttaneen 1970-luvulta alkaneen koulutusjärjestelmän kehittymisen, mikä näkyi erityisesti 30–60-vuotiaiden arvoeroissa. Myös sodan kokeneen sukupolven vaihtuminen nuoremmaksi teknologia-orientoituneeksi sukupolveksi nähtiin isona syynä ikäluokkien arvomaailmoissa oleviin muutoksiin. Isoina taustatekijöinä voitiin nähdä maailmanpolitiikan ja -talouden muutokset, sekä uuden teknologian mukanaan tuomat mahdollisuudet.

Naisten ja miesten välillä on selkeät arvoerot. Naisille tärkeitä arvoja ovat universalismi ja hyväntahtoisuus, kun miehillä valta, suoriutuminen, virikkeisyys ja turvallisuus ovat tärkeitä. (Puohiniemi 2006, 24.) Uskonnollisuus ei ole Shalom Schwartzin tunnetussa arvoteoriassa mukana, koska uskontoon liittyvät kulttuuriset merkitykset eivät ole vakaita kulttuurien välisissä vertailuissa. Schwartzin arvokarttaa voidaan kuitenkin hyödyntää uskonnollisuuden arvoperustan tutkimiseen. Puohiniemen arvotutkimuksessa on ilmennyt, että voimakkaimmin uskonnollisuutensa ilmaisevat suomalaiset ovat arvoiltaan perinteisempiä ja yhteisöllisempiä. Vähemmän uskonnolliset ovat taasen enemmän individualisteja. Tutkimuksessa nähdään myös erot ikäryhmien välillä henkisyys summamuuttujaa tarkasteltaessa: henkisyyteen liittyvä uskonnollisuus on vähemmän tärkeä asia alle 30-vuotiaille kuin vanhemmille. (Puohiniemi 2006, 237–238)

Nuorilla ei enää 1990-luvulla ole havaittavissa yhtenäistä kristillis-humanistiseen maailmankuvaan perustuvaa arvomaailmaa, vaan nuorten näkemykset ovat monenlaisia pohjautuen hyvin moniin erilaisiin arvostuksiin, ideologioihin sekä katsomuksiin. Tämä muutos lähtee 1960-luvulta alkaen, jolloin voidaan sanoa yhtenäiskulttuurin hajoamisen alkaneen. (Koskelainen 1997, 10–11.) Klaus Helkama ja Tuija Seppälä toteavat (2006, 143), että aikaisemman arvotutkimuksen perusteella Suomessa 1980-luvun lopulle saakka arvomaailman yksilökeskeisyys lisääntyi selvästi. Esimerkiksi nuorten kohdalla uskonnollisuus väheni Länsi-Euroopassa 1990-luvun alkuun merkityksellisesti, mutta sen jälkeen lähti taas kohoamaan. Tässä uskonnollisuus ei kuitenkaan ole niinkään instituutioihin kiinnittymistä, vaan henkilökohtaista itsensä etsintää.

Kati Niemelä kuvaa (2003, 187) nykyajan pirstaloitumista, joka näkyy suomalaisilla arvojen ja asenteiden eriytymisenä toisistaan. On vähemmän yhteisiä arvoja ja asenteita, ja arvot eroavat toisistaan aiempaa selvemmin. Tätä voi kutsua myös arvomaailman

suhteellistumiseksi. Eriytymisen perustana ei välttämättä myöskään ole perinteiset ryhmittymät kuten ikä, sukupuoli tai sosiaaliluokka. (Katso myös Helkama 1997, 242–245.)

Nämä edellä olevat muutokset ja käsitykset ovat osa laajempaa modernisaatiokehitystä, joka toimii tärkeässä osassa tutkielman teoreettisessa viitekehyksessä. Modernisaatiota esitellään laajemmin luvussa neljä.

3. USKONTO JA NUORET SUOMESSA

3.1 Uskonnon asema modernissa Suomessa

Suomalaista uskonnollisuutta on leimannut jo satojen vuosien ajan luterilaisuus. Evankelisluterilainen kirkko ja valtio ovat institutionaalisesti ja lainsäädännöllisesti hyvin yhteen solmitut ja kirkolla on ollut tärkeä rooli suomalaisen yhteiskunnan muodostumisessa (mm. Ketola 2003a). Jo aikanaan Suomen ollessa Venäjän vallan alaisena, luterilaisuus oli yksi Suomea Venäjästä erottava tekijä (Niemelä 2006, 55).

Vuoden 2018 marraskuussa Suomessa evankelisluterilaiseen kirkkoon kuului noin 3,86 miljoonaa ihmistä. Näistä alle 30-vuotiaita oli noin 1,36 miljoonaa. Noin 73 prosenttia nuorista alle 30-vuotiaista kuuluu kirkkoon. Valtakunnallisesti kirkon jäsenmäärä on laskussa ja se pienenee vähitellen vuosi vuodelta. (Kirkon tilastot 2018; Tilastokeskus 2019.) Vuonna 2018 kirkon jäsenmäärä oli 69,7 prosenttia, jääden ensimmäistä kertaa alle 70 prosentin. Jäsenmäärän pieneneminen muodostuu kirkosta eronneista, kuolleista ja kastettavien lasten määrän pienenemisestä. Kastettavien lasten määrään vaikuttaa henkilökohtaisten valintojen lisäksi myös syntyvyyden yleinen väheneminen. (Kotimaa24 15.1.2019.) Ruotsissa ennakoidaan, että evankelisluterilaisen kirkon (*Svenska kyrkan*) jäsenmäärä putoaa alle puoleen väestöstä viimeistään vuonna 2025. Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa jäsenennusteet viittaavat vahvasti samaan suuntaan. (Kotimaa24 28.2.2019.)

Mihinkään Suomessa rekisteröityyn uskontokuntaan kuulumattomia henkilöitä oli vuonna 2017 naisista 23 prosenttia ja miehistä 30 prosenttia. 0–24-vuotiaiden ikäryhmässä määrä oli 19,5 prosenttia. Vahvimmin tämä näkyy 30–39-vuotiaiden joukossa, josta 40 prosenttia ikäluokasta ei kuulu mihinkään uskontokuntaan. Tämän ikäluokan suomenkielisistä kolmasosa eli 33 prosenttia ei kuulunut mihinkään uskontoon. Saman ikäisistä vieraskielisistä vastaavasti uskontoihin ei-kuuluvia oli 88 prosenttia. Muihin uskontokuntiin kuuluvista tai muita uskontoja harjoittavista ei saada oikeaa tilastollista kuvaa erityisesti maahanmuuttajien osalta, koska kaikki uskontokunnat eivät ole rekisteröityjä eivätkä kaikki uskonnonharjoittajat liity jäseniksi seurakuntiin. (Tilastokeskus 2017.)

World Values -kyselyiden vuoden 2009 Suomen aineiston mukaan uskonnollisuus vaikuttaa arvostukseen, perhearvoihin, moraalikäsitteisiin, vieraita kohtaan tunnettuun

suvaitsevaisuuteen ja tiedekäsityksiin hyvin heikosti. Perheen ja ystävien arvostukseen uskonnollisuus taasen linkittyi. Kohtuullisuus ja keskitien uskonnollisuus ovat määrittäviä suomalaisessa uskonnollisuudessa. Kansainvälisissä vertailuissa suomalainen uskonto piirtyy edelleen maltillisena. (Ketola 2011, 7–8 ja 10.)

Vuonna 2018 yhdysvaltalaisen PEW-tutkimuslaitoksen tekemän kansainvälisen tutkimuksen mukaan suomalaisista 62 prosenttia uskoi, ettei islam ole yhteensopiva suomalaisten arvojen ja kulttuurin kanssa. Suomalaiset ottivat maiden välisessä vertailussa jyrkimmän kannan. Portugalissa vastaava luku oli 31 prosenttia, Ruotsissa ja Ranskassa 34 prosenttia ja Itävallassa 48 prosenttia. Samassa tutkimuksessa suomalaisista 68 prosenttia ilmoitti olevansa tapakristittyjä, eli kirkkoon kuuluvia, jotka eivät aktiivisesti harjoita uskontoa. Yhtä passiivista kristittyjen määrää ei tutkimuksen perusteella löytynyt muualta. Uskontoa harjoittavien kristittyjen määrä oli Suomessa 9 prosenttia. Vastaajia kyselyssä oli 1500 ja virhemarginaali oli 3 prosenttia. (YLE 16.8.2018; Pew Research Center 29.5.2018.) Suomalaisten uskonnollisuuden muutoksia tarkasteltaessa on otettava huomioon uskonnollisen tradition erityisluonne sekä mahdolliset muut kansalliset ja historialliset erityispiirteet. Tämän vuoksi esimerkiksi suorat vertailut Suomen ja Keski-Euroopan maiden välillä uskonnollisuudesta voivat olla vääristäviä. Suomessa on aivan toisen näköinen historiallinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen menneisyys. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 14.)

Aikaisemmin Suomessa naiset harjoittivat tutkitusti miehiä enemmän uskontoa, sekä yksityistä uskonnonharjoittamista tai julkista toimintaa tarkasteltaessa. Naiset myös kokivat itsensä useammin uskonnollisiksi ja uskoivat kristinuskon perususkomuksiin miehiä yleisemmin. (Niemelä 2003, 187.) Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisemassa tuoreessa raportissa tuodaan esiin muutos alle 35-vuotiaiden suomalaisten uskonnollisuudessa. Selkeintä tämä on 25–34-vuotiaiden, eli niin kutsuttujen millenniaalien tai Y-sukupolven ikäryhmässä, jossa eniten vastaajia ilmoitti jumalaukonsa muuttuneen suuntaan tai toiseen. Tässä ikäryhmässä jossain vaiheessa jumalauksesta luopuneita oli naisista 29 prosenttia ja miehistä 22 prosenttia. Vanhemmissa ikäryhmissä kumpaan tahansa suuntaan menevät vastaavat muutokset olivat huomattavasti harvinaisempia. Vaikka tulokset kertovat nopeasta maallistumisesta nuoremmissa ikäryhmissä, on lisääntynyt kiinnostus hengellisiin ja henkisiin asioihin nähtävissä erityisesti naisten ryhmissä. Taustatekijöistä ikä oli merkittävin tekijä kuulumisessa hengellisten ja ei-uskonnollisten ryhmään, koulutus ja asuinpaikka ei

niinkään vaikuttanut. Tätä ryhmää vertailtaessa vanhimpaan ikäluokkaan huomattiin, että 25–34-vuotiaissa todennäköisyys ryhmään kuulumisessa oli noin kaksi ja puoli kertaa suurempi. Ikäryhmässä 15–24-vuotiaat todennäköisyys oli yli kaksinkertainen. Uskontosuhteeseen vaikuttivat vastauksien mukaan erityisesti moraali- ja arvokysymykset. Havainnot alleviivaavat erityisesti nuorten ikäryhmien kohdalla entistä herkempää liikehdintää uskontosuhteessa, ja sitä kuinka yksilön omilla arvostuksilla ja elämäntilanteella on yhä suurempi vaikutus. Tutkimus oli osa kansainvälistä ISSP (International Social Survey Programme) -kyselyä, johon syys–joulukuussa 2018 vastasi 1229 15–74-vuotiasta suomalaista. Tutkimuksen vastausprosentti oli 38 prosenttia ja virhemarginaali 2,8 prosenttia kumpaankin suuntaan. (Kirkon tutkimuskeskus 2019.)

Aikaisemmat kappaleet piirtävät kuvaa muuttuvasta uskonnon, erityisesti evankelisluterilaiseen kirkkoon kuulumisen, kentästä Suomessa. Samaan aikaan uudenlaiset hengellisyuden muodot ovat voimakkaassa kasvussa. Uusi hengellisyys on 2000-luvulla yleistynyt käsite. Tämä ilmenee kiinnostuksena uskontoihin liittyviin uudenlaisiin liikkeisiin tai uudenlaisiin ajattelutapoihin. Keskiössä on usein terveys, hyvinvointi ja omat pohdinnat tulevaisuudesta. Tunnusomaista tälle on alhaalta ylöspäin lähtevä ajattelu, ja yksittäisen ihmisen tarpeesta nouseva uskonnollisuus ja hengellisyys. Toisin sanoen individualismin lisääntyminen ja auktoriteettiuskon heikkeneminen. Tämä näkyy esimerkiksi joogan suosion kasvuna, New Age -liikehdintänä, mutta myös evankelisluterilaisen kirkon sisällä olevina kasvavina kiinnostuksen kohteina (esimerkiksi Tuomas-messut, Taizé-pyhiinvaellukset, hiljaisuuden retriitit ja karismaattinen liike). (Ketola 2003b, 53, 72 ja 85–86.) Uuden hengellisyuden voidaan sanoa olevan ilmentymä sotien jälkeisestä kulttuuri-ilmiöstä, vastakulttuurista. Modernisaation kehittyessä nousi uuden maailman vastareaktion postmodernismi, joka palautti tietynlaisten traditioiden arvostuksen, jona uusi henkisyys ja hengellisyys voidaan nähdä. (Ketola 2003b, 54; katso myös Inglehart 1997.)

Uudenlainen henkisyys ja hengellisyys ovat erityisesti kaupungeissa asuvien ja korkeammin koulutettujen erityispiirre. Tällainen selkeästi havaittavissa oleva uskonnollisen asennoitumisen muutos sisältää selkeää pyrkimystä uskonnolliset rajat ylittävään henkisyYTEEN, opillista avarakatseisuutta, yhteisöllistä väljyyttä, liberaaleja moraaliarvoja, yksilöllisyyttä pyhän kohtaamisessa ja uskonnon välittömien ja konkreettisten palkkioiden korostamista. Tässä erityisesti nuoret ja koulutetut aikuiset naiset voidaan nähdä

edelläkävijöinä ja myös olevan merkki siitä, mihin suuntaan suomalainen uskonnollisuus on siirtymässä. Perinteisen uskonnon nähdään korvautuvan tulevaisuudessa hengellisyydellä. Aihetta on haastava tutkia ja mitata tietyillä tarkoilla mittareilla. Esimerkiksi kirkkoon kuulumattomuus ei ole välttämättä merkki täydestä maallistumisesta vaan voi olla myös merkki muutoksesta, jossa perinteisestä uskontokäsityksestä siirrytään kohti uudentyyppistä hengellisyyttä, kohti omien arvojen näköistä tapaa toimia. Kun esimerkiksi tarkastellaan jumaluskoa ja rukousaktiivisuutta maailmanlaajuisesti, eivät ne näytä olevan laskussa. (Ketola 2006, 316.) Kirkon tutkimuskeskuksen tuoreen edellä mainitun ISSP-tutkimusraportin (2019) mukaan erityisesti naisilla on nähtävissä lisääntyntä kiinnostusta hengellisiin ja henkisiin asioihin, vaikka 25–34-vuotiaiden ryhmässä naisista 29 prosenttia ilmoitti luopuneensa jumalauksestaan jossain vaiheessa.

Modernisaation paine on lisännyt kirkkoon paljon tarvetta tehdä sisäisiä uudistuksia, kuten lisätä demokratiaa, moniarvoisuutta ja suvaitsevaisuutta. Kirkko ja vanhempi kansanusko alkoi väistyä modernisaation myötä, ja samanaikaisesti erilaiset herätysliikkeet nousivat aiempaa merkittävämpään asemaan. Postmodernista ajasta on sanottu, että siinä murroksessa traditioita on alettu löytää ja arvostaa myös uudelleen. Sekulaariset auktoriteetit ja ideologiset arvostukset kuitenkin laskevat. Postmodernille tyypillistä on kaikkien auktoriteettien arvostuksen väheneminen. (Ketola 2003a, 48 ja 51–52; Inglehart 1997, 23 ja 43; Helve 2002, 29.)

3.2 Nuorten uskonnolliset asenteet

Valtakunnallisesti nuoret eroavat muista ikäluokista heikommalla kirkkoon ja sen arvomaailmaan sitoutumisen tasollaan, ollen myös selvästi vähemmän uskonnollisia kuin nuoret aikuiset aikaisemmin (Niemi 2006, 63). Vanhempien ikäluokkien henkilökohtainen usko ja kirkossa käyminen on ollut aina korkeampaa kuin nuorten. Tätä selitetään ikääntymisen mukanaan tuomalla asennemuutoksella, ihmiseen ajan myötä liittyvillä roolimuuutoksilla esimerkiksi perheellistymisen tai vanhempien menetyksen myötä sekä kohortti-ajattelulla, jossa ideana on se, ettei kukaan ikäluokka elä samanlaisia aikoja toistensa kanssa. Tämä asettaa pohdinnan siitä, kuinka paljon nuorten uskonnollisuuden vähäisempi määrä vanhempiin verrattuna liittyy yhteiskunnan maallistumiseen, ja kuinka paljon itsessään siihen, että nuoret ovat nuoria. Tarkasteltaessa suomalaisten nuorten kohdalla useita uskonnollisuuteen liittyviä mittareita, havaitaan että uskonnollisuus kasvaa ikääntymisen myötä. Merkittävin suomalaisten uskonnollisuutta määrittävä tekijä viime

vuosikymmenten aikana on vähentynyt kirkkoon kuuluvien jäsenmäärä, kuitenkin samaan aikaan kansainväliset tutkimukset osoittavat, että esimerkiksi jumalaan uskovien ja rukoilemisen määrä on säilynyt samana. Hengellisyys säilyy, vaikka instituutio rapistuu. (Niemelä 2010, 197–198.)

Jo vuonna 1971 julkaistussa valtakunnallisessa nuorisotutkimuksessa huomattiin nuorten uskontoon ja kirkkoon kohdistuvien asenteiden muuttuneen. Jo tällöin nuorten enemmistö ei kokenut esimerkiksi seuroja tai kirkossa käyntiä tarpeelliseksi uskonnon kannalta. Nuorilla uskonto ja hengellisyys näkyivät omana pohdintana ja mietiskelynä, harvemmin järjestäytyneeseen toimintaan osallistumisena. Nuoria, jotka määrittivät elämänsä perinteisen uskonnollisuuden näkökulmasta, ei ollut suurta määrää. (Taipale 1971, 171 ja 174.) Suomessa 1960- ja 1990-luvuilla tehdyissä nuorten arvotutkimuksissa ja niiden vertailuissa nousi esiin se, että uskonto on pitänyt aika lailla saman paikkansa, ja uskonnollisuuden on nähty jopa kasvaneen. Kuitenkin uskonnolliseen toimintaan osallistuminen ja omakohtainen uskominen näyttäisi vähentyvät ajan kuluessa. Uskonnollinen pohdinta liittyy usein nuorilla myös yleisempään maailmankuvan rakentamiseen. Suhdetta uskontoon kuvataan erityisesti ikäkausisidonnaiseksi asiaksi, mitä nuoret pohtivat aina riippumatta siitä millä kymmenluvulla elävät. (Venkula & Rautevaara 1992, 60–61.)

Ikäluokkien uskonnollisuutta tarkasteltaessa huomataan 15–19-vuotiaissa vahvempaa uskonnollisuutta kuin 20–24-vuotiaissa. Tämän jälkeen uskonnollisuus pikkuhiljaa kasvaa iän myötä. Tässä yksi selittävä tekijä voi olla rippikoulu, joka on 15-vuotiaiden keskuudessa edelleen hyvin suosittu. Vuonna 2008 noin 87,6 % 15-vuotiaista kävi rippikoulun. Tämä koetaan edelleen tärkeäksi nuoruuden kokemukseksi, jonka lähes kaikki suomalaiset jakavat. (Niemelä 2010, 199.)

Nuorempien ikäluokkien etääntymiseen kirkosta ja koko uskonnollisten instituutioiden heikkenemiseen on etsitty selitystä heikentyneestä uskonnollisesta kasvatuksesta. Sen sijaan, että uskonnollisuus ja hengellisyys perittäisiin esimerkiksi vahvasti omalta perheeltä, nousevat henkilökohtaiset valinnat esiin vahvemmin. (Niemelä & Koivula 2006, 163.) Tutkittaessa nuorten uskonnollisuutta ja henkisyttä pääkaupunkiseudulla, löydettiin merkittävä yhteys uskonnollisella kasvatuksella nykyiseen uskonnolliseen asennoitumiseen. Kasvatusta tarkemmin tarkasteltaessa omien vanhempien vaikutus osoittautui ylivertaiseksi

vaikuttajaksi myöhempään uskonnollisuuteen ja hengellisyyteen. Kun tarkasteltiin kirkon lapsi- ja nuorisotyön muodoista vaikuttavinta toimijaa, nousi esiin osallistuminen seurakuntien nuorisotyön ryhmiin ja seurakuntanuorena oleminen. (Niemelä & Koivula 2006, 174–175.) Kirkkoon kuulumisen syiksi nuoret aikuiset antoivat ensisijaisesti kirkollisen vihkimisen ja toiseksi mahdollisuuden kastaa lapsi (Niemelä 2006, 58).

Henrietta Grönlund (2006, 121) kuvaa nuorille tyypilliseksi arvojärjestelmien vaihtuvuutta. Heitä ei voi useinkaan luokitella ja lukita mihinkään tiettyyn arvotyyppiin. Kirkon tutkimuskeskus tutki (Niemelä 2006, 54–55) nuorten uskonnollisuutta Suomessa 2000-luvun alussa. Nuoret määrittelivät siinä usein uskonnollisen identiteettinsä avoimemmin kuin muut ikäryhmät. He eivät tyypillisesti luokitelleet itseään jonkin uskonnollisen järjestelmän seuraajaksi. Tutkimuksessa kristittyinä ja luterilaisina itseään pitävien osuutta eri ikäryhmissä vertaillaessa, nousi esiin se, että valtakunnallisesti nuoret ja nuoret aikuiset mieltävät itsensä kyllä kristityiksi, mutta eivät luterilaisiksi. Vanhemmissa ikäryhmissä tämä oli päinvastoin – useampi nimesi itsensä luterilaiseksi kuin kristityksi. Nuoret eivät tutkimusten valossa tarvitse kirkkoa todentamaan omaa uskoaan. Usko on henkilökohtainen, ei instituutioon sidottu asia. Vanhempien ikäpolvien ajatusmaailmaan kuuluu enemmän ajatus siitä, että kunnan suomalainen on myös luterilainen, joka sisältää ajatuksen kirkkoon instituutiona kuulumisesta. Jenni Hyvösen (2006, 84) mukaan nuorten uskonnollisuus eroaa aikaisemmasta ja vanhemmista ikäluokista siten, että nuoremmilla ikäluokilla uskonto vaihtuu spiritualiteetin, hengellisyyden ja henkisyyden tieltä. Arvoilla on nuorille suuri merkitys, ja huolimatta nuoren henkilökohtaisesta uskosta, saattaa hän hyvin erota kirkosta, jos esimerkiksi kirkon arvomaailma on hänen omaansa vastaan. (Niemelä 2010, 205 ja 207). Esimerkkinä tästä viime vuosina tasa-arvoisen avioliittolain ympärillä käyty keskustelu ja asenneilmapiiri. Jos kirkkoa ei koeta omaksi, ei siellä pysytäkään vain velvollisuuden ja perinteiden vuoksi.

4. MODERNISAATION VAIKUTUS USKONTOON

Tässä kappaleessa käydään läpi tutkimukseen liittyviä keskeisiä käsitteitä ja paneudutaan sekularisaatioon ja modernisaatioon tarkemmin. Modernisaatioon liittyvien sekularisaatioteorioiden eri näkökulmat ja aikaisempi tutkimus nuorten uskonnollisuudesta Suomessa muodostavat tutkielman teoreettisen viitekehyksen ja analyysin rungon.

4.1 Keskeiset käsitteet

4.1.1 Nuori ja nuoruus

Suomen nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. Tässä tutkielmassa nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiaita partiolaisia, jotka ovat kyselyyn vastanneet. Nuoruus sisältää aina näkökulman tiettyyn ikävaiheeseen, mutta myös ajatuksen tiettyyn aikaan kuulumisesta. Tiettyinä aikana 15–29-vuotiaana olevat kokevat tietynlaisen elämänhistorian ja saavat kokemuksensa siinä ajassa. Tällä on vahva merkitys siihen, millainen arvomaailma nuorille muotoutuu. (Venkula & Rautevaara 1992, 6.)

Nuoruutta elämänvaiheena määriteltäessä usein nousee esille muutos, joka käsittää niin ihmisen fysiologiset ja psykologiset piirteet kuin sosiaaliset suhteet. Muutos liitetään usein nuorten kohdalla epävakauteen, haavoittuvuuteen ja riskien ottoon. Muutos kuitenkin usein tarkoittaa konkreettisesti myös niitä useita siirtymiä, jota nuori kohtaa koulutukseen, perhe-elämään ja työhön liittyen. Nuoruuteen liittyy vahvasti tietyt oletukset siitä, että nuori tarvitsee suojelua ja, että nuoruuden tulisi kulkea tietyllä tavalla. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan näihin stereotypioihin mahdu, osa porskuttaa hyvin ilman apua ja taas toisten elämänvalinnat eivät osu yhteen aikaisempien sukupolvien kanssa. (Kiilakoski, Honkatukia & Aaltonen 2018, 69.)

4.1.2 Arvo ja asenne

Arvot ovat yksilöiden, yhteiskunnan ja ihmiskunnan päämääriin liittyviä vallitsevia käsityksiä, jotka näkyvät sekä ihmisten, että yhteiskunnan kulttuurissa. Arvoja voidaan tutkia mikro- ja makrotasolla, eli yksilön tai yhteiskunnan näkökulmasta. Arvot ovat Pertti Suhosen mukaan käsityksiä hyvästä elämästä, yhteiskunnasta ja maailmasta. (Suhonen 1988, 31.)

Martti Puohiniemi kuvaa (2006, v, viii ja 8–9) arvoa tietoiseksi motiiviksi – opituksi, kulttuurisesti hyväksytyksi ja elämää ohjaavaksi päämääräksi. Asenteet taas ovat kielteisiä, myönteisiä tai neutraaleja suhtautumistapoja maailmaan, joiden avulla eri tilanteissa tehtävä päätöksenteko helpottuu. Arvon voi jakaa tietoon ja tunteeseen, joista tieto auttaa oikean suunnan valitsemisessa ja tunne motivoi tavoittelemaan päämäärää. Arvoihin tukeudutaan vaikeissa elämäntilanteissa silloin kun rutiineista ei ole apua. Arvot ovatkin rutiinien ja arkielämän takana. Ne ovat melko pysyviä, mutta eivät synnynnäisiä vaan muotoutuvat ihmisten välisessä suorassa tai epäsuorassa kanssakäymisessä. Erilaisiin rooleihin yhteiskunnassa, esimerkiksi ammatteihin luodaan usein tietynlaisia stereotyyppisiä arvo-oletuksia. Myös partioon ja partiolaisiin koetaan vahvasti liittyvän tietynlaiset arvot.

Risto Alapuro kuvaa arvoa käsitteenä hyvin moniulotteiseksi. Sillä tarkoitetaan ja kuvataan usein eri asioita. Arvo ja asenne ovat läheisiä toisilleen. Eroavaisuutta Erik Allardt on kuvannut autovertauksella, materialismiin liittyvä pysyvä suhtautumistapa liittyy arvoihin, kun taas pysyvä suhtautumistapa autoihin kertoo henkilön asenteista. Allardtin mukaan asenteet ovat reagoitua myönteisesti tai kielteisesti ihmisiin, esineisiin, tapahtumiin tai muihin ilmiöihin. (Alapuro 1969, 18–20.) Arvot ovat yleisempiä, laajempia, syvällisempiä ja pysyvämpiä valintataipumuksia, kun taas asenteet ovat kapea-alaisempia, pinnallisempia ja helpommin muutettavissa olevia (Suhonen 1988, 26–27). Gordon Allport määritteli asenteen opituksi taipumukseksi ajatella, tuntea tai käyttäytyä, jollain erityisellä tavalla ja jotain erityistä kohdetta kohtaan (Erwin 2001, 12).

4.1.3 Uskonto, uskonnollisuus, hengellisyys, henkisyys ja spiritualiteetti

Uskonto ja uskonnollisuus perustuvat inhimillisen elämän syvimpiin arvoihin ja koko ihmisen olemassaolon perusteisiin liittyviin pohdintoihin. Yhtä tiettyä määritelmää on mahdotonta uskonnolle tehdä. Uskonto on laaja, monimerkityksellinen ja erilainen eri näkökulmasta katsottuna. Vaikkei yhtä tarkkaa määritelmää uskonnosta löydetä, voidaan sillä sanoa olevan tiettyjä ominaispiirteitä, jotka ovat esillä riippumatta kuka ja mistä käsin uskontoa määrittelee. (Ketola 2017, 14 ja 29.) Kuuluista määritelmä tulee antropologi Edward Burnett Tylorilta, jonka mukaan uskontoa on usko henkisiin olentoihin (Taira ym. 2018, 12).

Uskontososiologian näkökulmasta katsottuna uskonto on ryhmäilmiö, ja sosiologit tarkastelevat sitä usein sosiaalisena järjestelmänä joka käsittelee pyhää ja epäpyhää

(*profaania*), sekä näihin liittyviä normeja, rooleja ja säännönmukaista käyttäytymistä. (Pentikäinen 1986, 21.)

Uskonnolla on sekä yhteisöllisiä, yhdistäviä piirteitä että yksilöllisiä, henkilökohtaisia piirteitä. Se voi olla tapoja toimia, etiikkaa ja asenteita tai ihmisiä yhdistäviä riittejä. Se voi ilmentyä pyhinä kirjoituksina, myytteinä ja tarinoina, profetioina, symboleina, taiteena ja suullisena perimänä. Yhden tulkinnan mukaan uskonnosta voi erottaa kolme tasoa: 1) kognitiiviset ulottuvuudet; 2) elämykselliset tekijät ja 3) toiminnallisen eli konatiivisen ulottuvuuden. Ensimmäisessä korostuvat tietoiset, älylliset tekijät, toisessa tunteet, asenteet ja kokemukset. Kolmannessa keskiössä on se, miten yhteyttä Jumalaan etsitään, esimerkiksi rukouksen ja erilaisten riittien muodossa. Näiden lisäksi uskonnosta voi erottaa vielä kulttuuriset ja sosiaaliset ulottuvuudet. (Helve 2006, 93.)

Hengellisyyttä tai henkisyyttä voidaan kuvata myös termillä *spiritualiteetti*. Paul Heelas kuvaa (2002, 358) maallistumista esimerkkinä uskonnollisuuden muuttumisesta. Uskonto (*religion*) Jumalaan tai Jumaliin on muuttunut hengellisyudeksi (*spirituality*), joka koskettaa laajemmin koko elämää. Tämän myötä uskonto saa määritelmänsä Jumalaan liittyvästä kunnioituksesta ja hänen auktoriteettinsa seuraamisesta, kun taas *spiritualiteetti* eli hengellisyys määritellään jumalaisen jatkuvaksi läsnäoloksi ihmiselämässä.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon (2019) sanastossa *spiritualiteetti* määritellään hengelliseksi elämäksi, jossa uskonnon käytännöllinen harjoittaminen toteutuu yhdessä muiden kristittyjen kanssa. Sillä korostetaan hengellisyyttä ja hengellistä elämää, kasvua ja hengellisen havahtumisen merkitystä kirkossa, ja se on peräisin latinankielisestä termistä *spiritualis*, joka tarkoittaa hengellistä. Sillä voidaan tarkoittaa myös kristillisen yhteisön tai liikkeen hengellisen elämän tapaa tai tulkintaa.

Spiritualiteettia eli hengellisyyttä tai henkisyyttä, kuvataan uskonnollisesta- ja kulttuurisesta taustasta riippumattomana yleisinhimillisenä ominaisuutena, jota esiintyy kaikilla ihmisillä. Spirituaalisessa herkkyydessä korostuvat tunteet ja erityisesti arvojen tunteminen. Se mitä tunnemme, osoittaa suoraan sen mitä arvostamme. Tämä on myös kansainvälinen uskontopedagoginen näkökulma aiheeseen. *Spiritualiteettia* voidaan katsoa myös esimerkiksi kasvatuksen ja psykologian viitekehyksessä, jolloin se nähdään yhtenä

lahjakkuuden lajina. Sitä voidaan tutkia myös inhimillisenä herkkyytenä, jolloin keskiössä ovat luovuus ja epälineaarinen ajattelu. (Tirri 2006, 297 ja 303.)

Spiritualiteettia tai hengellisyyttä on käytetty (erityisesti englanninkielisenä terminä *spirituality*), jos on haluttu korvata uskontoa (*religion*) terminä jollain helpommin lähestyttävällä. Spiritualiteetti voidaan kokea hankalaksi määritellä, myös sen ja uskonnon välinen rajanveto on häilyvää. Spiritualiteetti terminä koetaan käteväksi erityisesti sekularisoituneissa yhteiskunnissa. Se on toisaalta laajasti hahmotettavissa oleva termi, joka on toisaalta hyvin privatisoitunut. (Hay & Nye 2006, 18–20 ja 30.)

Paul Heelasin ja Linda Woodheadin (2005, 6–11) mukaan uskonnon ja hengellisyyden eli spiritualiteetin (*spirituality*) erottavat toisistaan ajattelu maailmasta sisäiseen ja ulkoiseen katsottuna. Tämän käsityksen mukaan kummatkin ovat syvää uskoa ja sitoutumista johonkin, mutta hengellisyydessä se jokin löytyy maailmasta, uskonnon jokin on taas ikään kuin ylikuonnollista, maallisen ulkopuolella olevaa. Heelas ja Woodhead tutkivat Isossa-Britanniassa hengellistä subjektiivista vallankumousta. Heidän tutkimuksensa perusteella löytyi vahvaa tilastollista näyttöä siitä, että ne uskonnolliset auktoriteetit, jotka eivät jätä tilaa henkilön omalle valinnalle, tulevat näivettymään. Taasen ne hengelliset ja henkiset suuntaukset, jotka tukevat henkilön omaa kasvua ja kehittymistä, tulevat menestymään.

Kimmo Ketola kuvaa (2006, 305–306) spiritualiteettia henkisyysnä, joka on uusi nouseva uskonnollisuus. Siinä keskeistä on opillinen relativistisuus, yhteisöllinen sitoutumattomuus ja uskonnonharjoituksen privatisoituminen. Käytännössä tämä ilmenee muun muassa irtautumisena perinteisistä uskonnollisista instituutioista.

Uskonnosta nousevat käsitteet uskonnollisuus, hengellisyys tai henkisyys määritellään tutkielmassa seuraavasti:

1. *Uskonnolla* tarkoitetaan virallista institutionaalistunutta uskontokuntaa tai uskontosuuntausta.
2. *Uskonnollisuudella* edelliseen liittyvää uskonnon harjoittamista tai uskontokasvatusta.
3. *Hengellisyys* on uskonnollista ja/tai ei-uskonnollista ajattelua tai toimintaa.

4. *Henkisyys* on hengellistä ajattelua, josta puuttuu täysin uskonnon, jumalallisen tai yliluonnollisen olemassaolo. Käytännössä henkisyys näkyy tutkielmassa puhuttaessa etiikasta ja arvoista, sisältäen myös ei-uskonnollisen eli ateistisen ajattelun.
5. *Spiritualiteetti* voidaan nähdä hengellisyytenä tai henkisyysenä. Termiä ei käytetä varsinaisesti analyysissa, vaan keskitytään kuvaamaan nuorten asenteita uskonnollisuuden, hengellisyyden ja henkisyysen termien kautta.

4.1.4 Modernisaatio ja sekularisaatio

Modernisaatio on keskeinen käsite mietittäessä Suomen muutosprosessia maatalousvaltaisesta ja traditionaalista yhteiskunnasta kohti jälkiteollista palveluyhteiskuntaa. Kyseessä on kulttuurin ja yhteiskunnan muutos, joka linkittyy teollistumiseen. Nykyaika on tutkijoiden mukaan jo murrosta kohti uutta vaihetta modernismissa. Tätä uutta aikaa kutsutaan muun muassa toiseksi moderniksi (Ulrich Beck), myöhäismoderniksi (Anthony Giddens) tai postmoderniksi (Ronald Inglehart, Zygmunt Bauman). Olennaista tälle muutokselle on se, että hiljalleen siirrymme modernista aineellisten hyödykkeiden tuotannon järjestelmästä kohti myöhäisempää informaatiokeskeistä järjestelmää, tietoyhteiskuntaa. Suurta yhtenäisteoriaa ei tästä kuitenkaan ole, vaan alalla vallitsee erilaisia näkemyksiä eri tutkijoilta (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 10). Tässä tutkielmassa käytetään myöhäisemmästä vaiheesta termiä postmoderni, ja näkökulmana toimii erityisesti Ronald Inglehartin ajatukset (Ks. Inglehart 1997).

Arvojen muuttumista on selitetty usein modernisaatioteorioiden avulla. Modernin ja postmodernin ajan mukanaan tuomat ilmiöt ja asiat ovat jättäneet pysyvän jälkensä ihmisten arvoihin, asenteisiin ja elämäntapoihin. Moderni yhteiskunta on muotoutunut teollistumisen, kapitalistisen talousjärjestelmän, kaupungistumisen, tieteen ja tekniikan kehittymisen myötä. Tekniikan (erityisesti tietotekniikka) kehittyminen, yhteiskunnan vaurastuminen ja talouskasvu, koulutuksen kasvu, joukkotiedotuksen kehittyminen sekä uudenlaiset sukupolvikokemukset ovat yhteiskunnallisia asioita, jotka ovat erityisesti vaikuttaneet ihmisten arvoihin ja asenteisiin. Nämä ovat vähentäneet perinteisen uskonnon ja hengellisyyden merkitystä ihmisille. Tämä maallistuminen, eli sekularisaatio, ja luottamus järkeen on vallannut tilan aikaisemmilta uskoilta pyhiin ja auktoriteetteihin. Postmodernisaatio on samanlainen prosessi, jossa on sisällä sekä käytäntö että ideologia. Tässä keskiössä ovat teollisuuden uudenlainen monikansallinen investointi- ja

tuotantopolitiikka, kansainvälinen tietopalvelu, työmarkkinat ja palvelut. Modernisaation on sanottu koskettavan pelkästään rikkaita valtioita, sillä niissä sosioekonominen rakenne on muotoutunut riittävällä tavalla. (Helve 1993, 95–97 ja 99; Helve 1996, 76 ja 82; Helsingin Sanomat 28.8.1992.) Modernisaation tutkimus sosiologiselta näkökulmalta nivoutuu vahvasti modernien länsimaisten kansallisvaltioiden syntyyn ja kehitykseen (Taira ym. 2018, 15). Postmoderni eroaa modernista yhteiskunnasta siinä tavassa, kuinka yhteiskunta ruokkii enemmän jäsentensä kykyä kuluttaa, kuin tuottaa (Bauman 2002, 95).

Ronald Inglehart on lähestynyt modernisaatiota kuuden institutionaalisen piirteen kautta: 1) teollistumisen, 2) talouden ja politiikan eriytymisen, 3) markkinaorientoituneen talouden, 4) oikeusvaltion, 5) byrokraattisen valtiokoneiston sekä 6) kommunikaatioympäristöjen laajenemisen kautta. Modernisaatiota tarkasteltaessa on aina tärkeää huomioida modernin lännen yleispiirteet, joita Inglehart näkee olevan seuraavat: 1) kansallisvaltio, 2) demokratia, 3) atomistisen minäidentifikaation (käytännössä individualismi) muoto ja 4) maallistuminen eli sekularisaatio (Heiskala 1994, 12–14; Inglehart 1997, 8).

Ronald Inglehart on tutkinut määrällisesti 25 vuoden aikana 43 maan ihmisten arvojen muuttumista, muodostaen siten teoriansa modernisaatiolle ja postmodernisaatiolle. Mukailleen klassisia modernisaatioteoreetikkoja, kuten Karl Marxia ja Max Weberiä, Inglehartin mukaan modernisaatio on maailmanlaajuinen ja sisäisesti koherentti taloudellisen kehityksen, kulttuurin ja poliittisen muutoksen kuvaelma. Modernisaation ytimessä on talouskasvu, ja valtioiden onkin mahdollista modernisaation myötä kehittyä ja rikastua. Postmodernisaatioon liittyy Inglehartin mukaan poliittisen, taloudellisen ja tieteellisen auktoriteetin väheneminen, yksilön vapaus ennen byrokraattista auktoriteettia sekä keskusjohtoisen uskonnollisuuden poistuminen, joka antaa tilaa yksilön omalle tavalle muodostaa uskonnollisuutensa. Hänen teoriansa eroaa klassisista modernisaatioteorioista siten, että modernisaatio ei ole lineaarinen ja ennalta määrätty. Hän myös esittää, että modernisaatio ei ole vain länsimainen ilmiö, vaan globaali. (Inglehart 1997, 3–5, 7, 10–12.) Inglehart väittää, että tiettyyn pisteeseen päästessään modernisaatio muuttaa suuntaansa. Tämän jälkeistä aikaa hän kutsuu postmoderniksi. Hän kuvaa kolme ajatusmallia postmodernin ajan synnylle. Ensiksi postmoderni oli vastareaktio modernismille. Toiseksi moderni aika oli aliarvostanut traditioita ja postmodernissa puhutaankin traditioiden revalvaatiosta, eli perinteiden kunnianpalautuksesta. Kolmanneksi uudet elämäntyyli ja

arvot, kuten kulttuurisen, etnisen ja seksuaalisen erilaisuuden hyväksyminen johtivat postmoderniin maailmaan. (Inglehart 1997, 14 ja 23; Helve 2002, 29).

Modernisaation oleellinen osa, taloudellinen ja poliittinen muutos, oli osaltaan luomassa ilmiöitä, kuten korkeampi eliniän odote, koulutustason kasvu, kaupungistuminen, tieteen ja teknologian arvostuksen nousu, syntyvyyden alentuminen, poliittisen osallistumisen laajentuminen, yhteiskunnan sektorien eriytyminen sekä lisääntynyt sosiaalinen liikkuvuus. Modernisaation vastakohtana ovat traditiot. Modernisaatio on ollut purkamassa vanhaa traditionaalista maailmankuvaa, jossa esimerkiksi perinteisellä uskonnolla on ollut tärkeä rooli elämän merkityksen tuojana. (Ketola 2003a, 20; Inglehart 1997, 8.)

Jo 1970-luvulta lähtien läntisissä teollisuusvaltioissa alkoi arvomuutos niin kutsutuista materialistisista arvoista kohti postmaterialistisia arvoja. Tutkimuksissa on havaittu kehityskulku, jossa esimerkiksi taloudellisen hyvinvoinnin ja fyysisen turvallisuuden sijaan arvostetaan sosiaalisia suhteita ja mahdollisuutta kehittää itseään. Ensiksi mainitut ovat edelleen arvostettuja, mutta suhteellisesti postmaterialistiset arvot ovat huomattavasti arvostetumpia. Inglehart kuvaa sukupolvien välistä arvojen muutosta kahden termin niukkuushypoteesin ja sosialisatioshypoteesin avulla. Niukkuushypoteesi kuvaa sitä, kuinka ihmisellä on tapana arvostaa eniten niitä asioita, jotka ovat vaikeimpia tavoittaa. Tähän vaikuttaa suuresti ympäröivä yhteiskunta ja elämäntilanne. Sosialisatioshypoteesi taas kuvaa tarjonnan ja arvostusten välistä suhdetta, missä näkyy yksilön omat arvot, ja kuinka varhaislapsuuden olosuhteet ovat vaikuttaneet yksilöön. Moderneista arvoista postmoderneihin arvoihin siirtyminen on aiheuttanut instituutioiden, esimerkiksi kirkon, näivettymisen. Yksilön turvallisuuden tunteeseen ei vaikuta enää samalla tavoin esimerkiksi kuuluminen kirkkoon kuin aikaisemmin. Uskonnollisten normien taustalla olevat syyt ovat myös arvomuutosten jälkeen joutuneet vaakalaudalle. Esimerkiksi muutokset perhearvoissa laittavat kymmenen käskyn "*älä tee aviorikosta*" tai "*kunnioita isääsi ja äitiäsi*" -käskyt kyseenalaisiksi. (Inglehart 1997, 4, 33–34, 40; Helve 2002, 30.)

Helena Helve kuvaa (1996, 80–81) postmodernia aikaa aikana, jolloin nuorten katset kohdistuvat edellisten sukupolvien suurten kertomuksien ja valtarakennelmien sijaan uudenlaiseen, suhteelliseen, maallistuneeseen ja individualistiseen yhteiskuntaan. Edellisten sukupolvien yhden määrittävän uskonnon, normiston tai ideologian sijaan uusi sukupolvi

kokoaa maailmankuvansa eri uskonnoista, ideologioista ja uskomuksista. (Katso myös Helkama 1997, 242–245.)

4.2 Sekularisaatioteorioiden eri näkökulmat ja kritiikki

Perinteisesti sosiologiseen modernisaatioteoriaan on nähty olennaisena osana kuuluvan maallistuminen eli sekularisaatio. Sekularisaatiotutkimus on esimerkki uskontososiologisesta tutkimuksesta, jonka näkökulmana on uskonnon ja yhteiskuntarakenteen välinen suhde. Sosiologian klassikot (mm. Durkheim 1980, Weber 1980) analysoivat uskontoa siinä kuin muitakin ihmiselämää koskevia asioita. 1960-luvulla uskontososiologisessa tutkimuksessa alkoi painottua sekularisaatioteoria. (Taira ym. 2018, 11 ja 16–17.) Klassisen sekularisaatioteorian paradigmaa ovat kehittäneet monet (Esim. Peter Berger 1967, Thomas Luckmann 1967, Bryan Wilson 1966) eri näkökulmista. Voidaan sanoa, että kaikkia näkökulmia jollain tavoin yhdistää teemat eriytyminen, uskonnon heikkeneminen sekä privatisoituminen. (Casanova 1994, 20; Kääriäinen 2003, 91.)

Sekularisaation taustalla on ideologia sekularismi, jonka kannattaja tietoisesti kieltää yliluonnollisen ja siihen perustuvat toiminnot kaikissa muodoissaan. Henkilökohtaisen moraalien tai sosiaalisen organisaation perustana tulee käyttää aina ei-uskonnollisia tai antiuskonnollisia periaatteita. Sittemmin sekularismi on muotoutunut myös pelkästä aatteellisesta ideologiasta analyttiseksi käsitteeksi, jolla on oma paikkansa sosiologisessa tieteellisessä terminologiassa. (Ketola, Pesonen & Sjöblom 2017, 105–106.) Ilkka Pyysiäisen (2001, 373–376) mukaan sekularisaatiossa on joko kyse välinpitämättömästä tai kriittisestä asenteesta teologiaan, muttei välttämättä uskontoon. Tai vastaavasti päinvastoin välinpitämättömästä tai kriittisestä asenteesta uskontoon, muttei välttämättä teologiaan. Uskonto on luonnollista toimintaa, johon jokainen ihminen on kykenevä automaattisesti. Teologia taas on systemaattista opiskelua ja työtä vaativaa toimintaa, joka voidaan jakaa akateemiseen ja kirkon piirissä tehtävään toimintaan.

Bryan Wilson (1982, 45–46 ja 153–155; Taira ym. 2018, 16) näkee sekularisaation kytkeytyneenä yhteiskunnallistumiseen (*societalization*). Tämä ilmenee yhteiskunnan byrokratisoitumisena ja inhimillisten suhteiden välineellisyyden korostumisena, jotka rapauttavat perinteisiä elämänmuotoja ja yhteisöllisyyttä. Sekularisaatiota voidaan tarkastella useiden eri merkitysten kautta. Sekularisaatio voi tarkoittaa 1) uskonnon merkityksen vähenemistä, 2) kirkon mukautumista maailmaan, 3) maailman desakralisointia

eli yliluonnollisesta ja pyhästä pois pyyhittyä yhteiskuntaa. 4) Yhteiskunnan ja uskonnon eriytymistä toisistaan ja 5) uskonnollisten käyttäytymismuotojen siirtymistä uskonnollisesta maalliseen elämänpiiriin. (Kääriäinen 2003, 90; Shiner 1967, 209–217.)

Sekularisaatio ilmenee esimerkiksi siten, että ihmisten kirkossakäynti on vähentynyt, kirkon instituution toimi- ja vaikutusvalta on vähentynyt ja ihmisten arkielämään eivät vaikuta yhtä paljon enää uskonnolliset uskomukset. Sekularisaation syntyyn ei ole vaikuttanut ihmisten koulutustason ja ymmärryksen kasvu keskiajan jälkeen, vaikka moni ateisti ja liberaali kristitty tätä näkökulmaa tuo esille. Heidän mielestään keskiaikainen uskonnon yhteiskuntien herruus on rapistunut sen vuoksi, etteivät ihmiset enää usko yliluonnolliseen. (Bruce 1996, 26 ja 37.)

4.2.1 Uskonnon heikkeneminen

Sekularisaatio on yhteiskunnassa oleva prosessi, jossa olennaista on uskonnon vaikutusvallan pieneneminen ja uskonnollisten uskomusten kannatuksen lasku. Tämä ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia, eikä maallistuminen tarkoita lähtökohtaisesti sitä, että uskonto häviää yhteiskunnasta. Sen pikemminkin nähdään muuttavan muotoaan kohti individualisempaa, ei sitoutuneempaa muotoa. Modernisaatio kokonaisuudessaan väistämättä vaikuttaa yhteiskuntaamme ja sen ihmisiin. Muutokset näkyvät ihmisten elämäntavoissa ja -strategioissa, arvoissa ja asenteissa. (Kääriäinen, Niemelä & Ketola 2003, 11.)

Helena Helve (2006, 92) kuvaa maallistumista prosessiksi, jossa uskonto on menettänyt tai menettää asemaansa ihmisen sosiaalisen elämän eri alueilla. Tämä on sekä erilaisten uskonnollisten yhteisöjen yhteiskunnallisen vaikutusvallan pienenemistä, että yksilöiden rationaalisempaa kuvaa elämästä uskontojen merkityksen vähenemisen kustannuksella. Sen voidaan sanoa olevan myös uskonnollisuuden muuttumista siten, että sitä ei enää samalla tavalla voi paikantaa juuri tiettyihin kirkkokuntiin tai liikkeisiin. Maallistumisen syiksi on nähty olevan monenlaisia tapahtumakulkuja. Sosiologit Émile Durkheim ja Max Weber ovat tärkeinä klassikkoina klassisen sekularisaatioteorian taustalla. Näiden kahden, sekä muiden ajan sosiologien kuten Auguste Comten ja Karl Marxin näkemyksenä oli se, että ajan myötä uskonto näivettyy ja ei ole enää merkittävä osa teollistunutta modernia yhteiskuntaa. Durkheimin taustalla oli yleinen ja universaali teoria uskonnosta yhteiskuntia ohjaavana ja kaiken perustana olemisena. Weber toi esiin modernin länsimaisen rationaalisuuden ja

uskontojen välisen suhteen. (Norris & Inglehart 2004, 3; Durkheim 1980; Helve 2006, 92; Kääriäinen 2003, 90; Ketola ym. 2017, 100 ja 103.)

Weberin mukaan nykytilanne on seurausta länsimaisen uskontoperinteen sekä kapitalismin yhteisvaikutuksesta. Hän korostaa rationalisoitumista eli sitä, ettei talouden ja tuottavuuden maailmassa ole enää samalla tavoin sijaa uskonnon mystiselle ja maagiselle puolelle. Tämä ja eriytyminen tuottaa sen, että uskonto pienenee omalle paikalleen yhteiskunnassa, eikä enää vaikuta yhtä paljon ihmisten elämän eri osa-alueisiin. Tätä kutsutaan myös eriytymiseksi. Toinen Weberin tunnettu teesi on hänen näkemyksensä uskontoperinteestä itsestään. Protestanttinen uskontokäsitys teki tilaa kapitalismille ja rationaaliselle ajattelulle poistaessaan turhan maagisen ja yliluonnollisen esimerkiksi toimituksistaan. Uskonnon muuttuminen lähestyttävämmäksi ja arkipäiväiseksi oli hänen mukaansa yksi syy maallistumiskehityksessä. Rakenteellisen maallistumisen lisäksi on myös nähtävissä yksilön tietoisuuden maallistuminen. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 125–126; Weber 1980.)

Yhä useampi haluaa kutsua itseään myös uskonnollisen sijaan hengelliseksi. Yhtenä näkemyksenä uskonnon vähenevään rooliin nähdään uskontososiologi Thomas Luckmannin (1967) mukaan se, että ihmiset eivät halua enää yhtä vahvasti kuulua uskonnollisiin yhteisöihin ja instituutioiden auktoriteetti on romahtanut. Hän puhuukin näkymättömästä uskonnosta, jolla tarkoitetaan instituutioiden ulkopuolista, yksityistä uskontoa. Luckmannin näkemystä on lähdetty viemään eteenpäin, ja uskontososiologian piirissä on kehitetty termi henkisyys, *spirituality*, jossa keskeistä onkin juuri instituutiot syrjäyttävä ilmiö uskonnollisuudessa. (Heelas & Woodhead 2005, 1–2.)

4.2.2 Eriytyminen ja privatisoituminen

Peter Berger määritteli (1967, 107) sekularisaation ”*prosessiksi, jossa yhteiskunnan ja kulttuurin osa-alueet irtautuvat symboleiden ja uskonnollisten instituutioiden alaisuudesta.*” Tämä eriytyminen on ollut uskonnon heikkenemisen ohella yksi keskeinen sekularisaatioteorian näkökulma.

Durkheim (1990, 167–173) nosti esiin työnjaon ja kuvasi sen kautta yhteiskunnallisen eriytymisen teoriansa. Hän puhui mekaanisesta ja orgaanisesta solidaarisuudesta, jossa mekaanisella viitataan esiteollisiin yhteiskuntiin. Siellä traditiot ja normit määrittelivät ihmisen toiminnan ja yhteisö nousi aina yksilön edelle. Orgaanisessa solidaarisuudessa

korostui jokaisen yksilön funktio kokonaisuudessa, aivan kuin jokaisella ihmisen elimellä on oma funktionsa. Tämä toi mukanaan pitkälle edistyneen työnjaon ja vahvat suhteet ihmisten välille. Tämän eriytymisen seurauksena uskonto lakkaa olemasta yhteiskunnassa niin sidoksissa esimerkiksi politiikkaan ja koulutukseen kuin se nyt on. Sen sijaan se palaa vain omalle paikalleen yhdeksi osaksi yhteiskuntaa ja sen toimintoja. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 125–126; Hjelm 2018, 41–42.)

Eriytymisellä kuvataan usein prosessia, jossa esimerkiksi yhteiskunnan eri osa-alueet muodostavat itsestään instituutioita (Kääriäinen 2003, 91). Modernin yhteiskunnan eriytymiskehitykseen on vaikuttanut useampi samaan aikaan käynnissä ollut ja toisiinsa liittynyt prosessi: protestanttinen reformaatio, uusien valtioiden muodostuminen, modernin kapitalismin ja tieteen kehittyminen. (Casanova 1994, 2.)

Eriytyneet instituutiot eivät koe tarvitsevansa enää uskontoa. Ne kokevat sen pikemminkin ongelmana, mikä johtaa uskonnon rajaamisen vain henkilökohtaista elämää koskevaksi, yksityiseksi asiaksi. (Berger 1967, 131–133.) Myös Thomas Luckmann (1967, 85) on käsitellyt sekularisaatiota eriytymisen näkökulmasta. Hänen mukaansa uskonto häipyy, kun eriytyminen muuttaa uskonnolliset roolit ihmiselämässä osa-aikaisiksi. Uskonnolle ei jää moderni yhteiskuntaan selkeää paikkaa.

Valdemar Kallunki tuo esiin väitöskirjassaan Yhteisön ja yhteiskunnan ehdoilla (2010, 40) José Casanovan ja Karel Dobbelaeren eroavuuden sekularisaatioteorian luokittelussa. Dobbelaere esittää (2000, 22–25), että privatisaatio kuuluu samalle tasolle eriytymisen kanssa, kun taas Casanovan (1994) mukaan eriytyminen ja privatisaatio erotetaan eri alueiksi. José Casanova kyseenalaisti sekularisaatioteorian lineaarisen kehityksen ja uskonnon heikkenemisen teoksessaan *Public Religion in The Modern World* (1994), jonka pääajatus deprivatisaatioteesi oli käytännössä julkisen uskonnon uusi tuleminen. Tämä erottelu eriytymisen ja privatisaation osalta mahdollisti Casanovan teorian uudesta julkisen uskonnon tulemisesta, jonka hän perusteli uskonnon nousulla modernien yhteiskuntien julkiselle kentälle 1980-luvulta lähtien. Hänen mukaansa uskonto oli sopeutunut moderniin yhteiskuntaan, ja samalla sijoittunut kansalaisyhteiskunnan eikä niinkään politiikan ja valtion kentille. Jälkimmäiset ovat keskeisimpiä institutionaalista eriytymistä tarkasteltaessa. (Kallunki 2010, 32.)

Yksi modernisaatiota ja länsimaista nykypäivää vahvasti värittävä asia on individualismi sekä yksilöllisenä arvona että yhteiskunnan rakenteissa olevana piirteenä. Myös sekularisaation näkökulmasta privatisaatio on olennainen. Se on sekä ihmisen vapautumista perinteisistä traditioista ja esimerkiksi uskonnollisista auktoriteeteista, että yleisen yksilön itseohjautuvuuden kasvua. Se on samanaikaisesti sekä yksilön arvo, että yhteiskunnallinen prosessi. Yksilöllisyyden on nostanut sosiologiassa esiin jo Émile Durkheim (1990), jonka mukaan yhteisön kollektiiviseen tajuntaan heijastuu individualismi, jonka leviäminen oli osa yhteiskuntien modernisoitumista. (Mikkola 2003, 21–22.)

Siirtyminen moderniin ja postmoderniin maailmaan on muuttanut ihmisten arvostus- ja auktoriteettikäsitteitä. Ihmiset eivät kaipaa enää johtajia, vaan esimerkkejä joiden kautta voivat toteuttaa ja parantaa omaa elämäänsä (Bauman 2002, 89). Kaikilla elämän osa-alueilla on siirrytty kohti individualistisempaa ajattelua. Koulussa opetus on oppijälhtöistä, lastenkasvatus lapsilähtöistä, sairaanhoito potilaslähtöistä. (Heelas & Woodhead 2005, 5.)

Yksi esimerkki uskonnollisuuden ulottuvuuksien määrittelystä on jaottelu institutionaalisen, eli virallisen, ja kansanomaisen, eli epävirallisen, uskonnollisuuden välillä. Tässä institutionaalinen on virallinen järjestelmä, jonka usein teologit ovat muotoilleet. Uskonto edellyttää usein oppiin pohjautuvia normeja, joiden noudattamista kontrolloidaan. Säännönmukaiset ja vakiintuneet riitit, kuten tietyn kaavan mukaan toimitetut liturgiat ovat yleisiä. Uskontoa toteuttavat opilliset asiantuntijat, kuten papit. Tälle on tyypillistä vahva organisoituminen. Kansanomaisuus taas on uskonnollisten uskomusten, käytänteiden ja normien muodostama ei-organisoitunut kokonaisuus, jota eivät pyöritä uskonnolliset asiantuntijat eikä se ole sidoksissa organisoituneeseen viitekehykseen. Kansanomaisen näkökulman vuoksi tätä saatetaan kutsua myös kansanuskonnoksi (*folk religion*) tai populaariuskonnoksi (*popular religion*). Yhteiskunnan muuttumisesta on sekularisaatioteoriassa käytetty nimitystä privatisaatioteesi, joka on käytännössä siirtymistä institutionaaliseen uskonnollisuudesta kohti kansanomaista uskonnollisuutta. (Kääriäinen 2003, 117–121.)

5.2.4 Sekularisaatioteorian kritiikki ja muutos

Kuten jo aiemmassa luvussa 3 tuli ilmi, sekularisaatio eli maallistuminen on modernin ja postmodernin yhteiskunnan keskeinen ilmiö länsimaissa, erityisesti Euroopassa. Tarkasteltaessa ihmisten uskonnollisuutta lähtökohtana on usein se, että uskonnollisuus ja

hengellisyys asustavat erityisesti ja vain uskonnollisissa yhteisöissä. Tämä on virheellinen näkökulma, sillä tutkimukset kuitenkin osoittavat, että ihmisten jumalauskko ei varsinaisesti ole vähentynyt, vaikka kirkkoon kuuluvien määrä sinällään on pienentynyt. Pelkkä uskonnollisten yhteisöjen tutkiminen ei siis riitä maallistumiskehitystä tutkittaessa. Tulokset uskonnollisuuden säilymisestä asettavat myös koko sekularisaatioteorian kyseenalaiseksi. Sekularisaation tutkijoissa nähdään kolme linjaa. Yksi on valmis hylkäämään koko sekularisaatioteorian perustuen siihen, että kaikesta huolimatta uskonnollisuus ei näytä hiipuneen. Toinen linja pitää itsensä tiukasti kiinni klassisessa linjassa. Kolmas linja näkee yhä vahvuutta sekularisaatioteoriassa, ja onkin valmiina muotoilemaan ja tarkentamaan sitä eteenpäin suhteessa eri kulttuureihin. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 128; Ketola 2006, 316; Kääriäinen 2003, 87.)

Peter Berger on tuonut (2002, 296) esiin myöhemmin kriittisen näkemyksen sekularisaatioteoriaan globaaliin näkökulman kautta. Globaaleissa vertailuissa sekularisaatio näyttää ilmenevän Eurooppa-maanosan ja kansainvälisen älymystön ja eliitin poikkeuksena, kuin maailmanlaajuisena normina. Bergerin mukaan syynä yksilön tietoisuuden maallistumiseen voi olla yhteiskuntien moniarvioistuminen. Moniarvoistuminen voi viedä tilaa yhdeltä tietyltä kirkolta, ja moniarvoisuus tuo mukanaan lukuisia muita liikkeitä ja toimijoita joihin yksilö voi samastua. Tämä ei kuitenkaan kaikkialla ole tapahtunut, mikä ilmenee esimerkiksi Eurooppaa ja Pohjois-Amerikkaa verrattaessa. Syitä miksi näin on, ei osata tarkalleen sanoa mutta Berger nostaa mahdolliseksi vaikuttajiksi valtion ja kirkon eron Yhdysvalloissa ja esimerkiksi keskusjohtoisen koulutuksen Pohjoismaissa.

Klassisen sekularisaatioteorian lisäksi on nostettu myös muita näkemyksiä kuvaamaan uskonnollisuutta postmodernissa yhteiskunnassa. Uskontososiologinen näkemys kuvaa maallistumiskehitystä niin, että uskonto vain muuttuu ajan ja kulloisenkin yhteiskunnan mukaiseksi. Taloustieteellinen näkemys tuo esiin sen, että uskonnolla on oltava elinvoimainen rooli yhteiskunnassa, koska uskonnollinen tarjonta on monipuolista ja kattavaa. Tämä pohjaa markkinatalouteen ja kapitalistiseen tapaan ajatella, ja on erityisesti amerikkalaiseen yhteiskuntaan liitetty suuntaus. (Hjelm & Myllyniemi 2006, 126.)

Sekularisaatioteorioita on kritisoitu usealla näkemyksellä. Jeffrey Haddenin näkökulma on, että sekularisaatioteoria on liikaa sidoksissa modernisaation malliin, jossa ennustetaan

uskonnon katoaminen. Se on ikään kuin jo valmiiksi ennakkoon päätetty, enemmän aatteellinen valinta. (Hadden 1987, 587–610, Kääriäisen 2003, 96 mukaan) Toinen vahvempi näkökulma on ajatus siitä, että keskiajan uskonnollisuutta, joka on vahvana lähtökohtana sekularisaatioteorioissa, on tulkittu väärin ja jopa virheellisesti. Myöskään kommunismin murtumisen jälkeen noussut uskonnollisuus tai kasvava fundamentalismi eivät tue sekularisaatioteoriaa, uskonnollisuus ei ole hävinnyt. Lähtökohtaisesti sekularisaatioteorioita tarkasteltaessa onkin syytä muistaa, että ne ovat aina aikaan ja paikkaan sidonnaisia ja lähtökohtaisesti toimivat länsimaisissa moderneissa maissa (Bruce 1996, 52–55; Ketola ym. 2017, 107 ja 112–113; Kääriäinen 2003, 96.)

Uusimmat tutkimukset Pippa Norrisilta ja Ronald Inglehartilta (2004, 4–5) antavat edelleen vahvasti tukea sekularisaatioteorialle, vaikkakin he tuovat esiin sen, että klassinen sekularisaatioteoria kaipaa päivitystä. Heidän mukaansa sekularisaation edistäjä on eksistentiaalisen turvallisuuden lisääntyminen, ei rationalismi tai yhteiskunnan eriytyminen. Uskonnon merkitys korostuu niissä yhteiskunnissa, joissa yksilön asema ja rooli eivät ole yhtä turvassa kuin esimerkiksi länsimaisissa yhteiskunnissa. Ihmiset, jotka kokevat suoraa uhkaa joko itseensä tai omaan yhteisöönsä, vaikuttavat olevan enemmän uskonnollisia kuin he, jotka elävät turvallisessa, mukavassa ja ennustettavassa elinympäristössä. Siis sekularisaatio etenee ja samanaikaisesti vahvistuu myös perinteinen uskonnollisuus. Voidaan sanoa, että sekularisaatio tapahtuu (länsimaisen) hyvinvointiyhteiskunnan sivutuotteena. Suomi sijoittuu Norriksen ja Inglehartin maailmanlaajuisessa vertailuissa Pohjoismaiden joukkoon, jotka ovat vähiten uskonnollisia. Tilastollisesti voidaan osoittaa, että inhimillisen hyvinvoinnin edetessä uskonnon merkitys vähenee. (Norris & Inglehart 2004, 54 ja 60.)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkielman tavoitteena on tutkia 15–29-vuotiaiden nuorten partiolaisten käsityksiä uskonnosta ja hengellisyydestä partiossa. Tutkimushypoteesina on, että nuorten partiolaisten käsityksissä uskonnosta ja hengellisyydestä partiossa nousee esiin sekularisaation kolme eri osa-aluetta: uskonnon heikkeneminen, eriytyminen ja privatisoituminen.

Tarkempi tutkimuskysymys on:

- Miten sekularisaatio näkyy nuorten partiolaisten käsityksessä uskonnosta ja hengellisyydestä partiossa?

Tätä tukevat seuraavat kysymykset:

- Miten tärkeänä 15–29-vuotiaat partiolaiset pitävät uskontoa ja hengellisyyden edistämistä partiossa?
- Miten nuorten käsitykset uskonnollisuudesta ja hengellisyyden edistämisestä arvona korreloivat muiden partion arvojen kanssa?
- Mitkä asiat partion uskonnollisuudessa ja hengellisyydessä ovat nuorten mielestä hyväksyttäviä?

5.1 Aineiston kuvailu

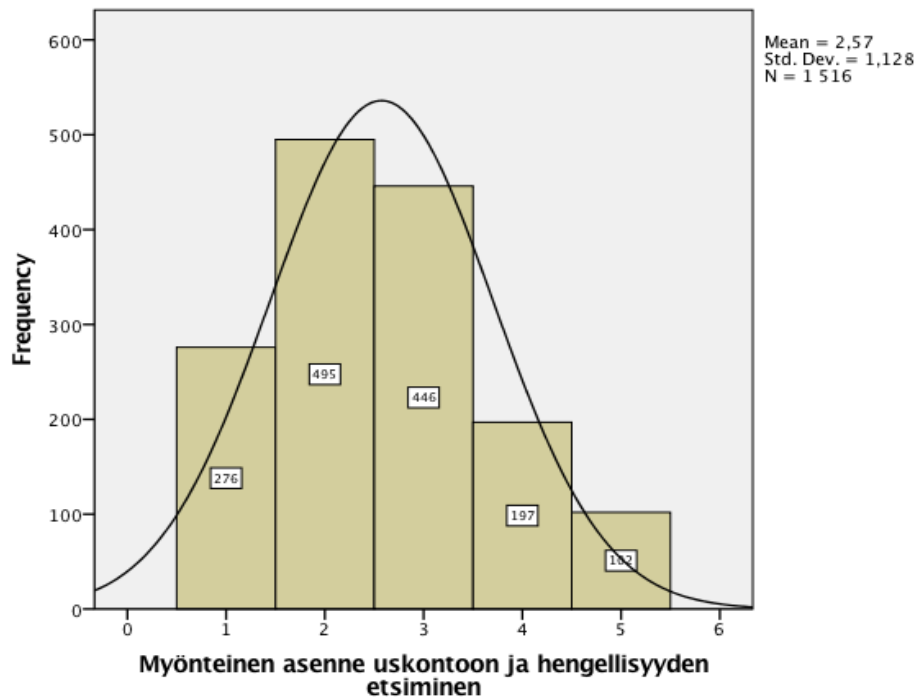
Tutkielman aineistona oli kaksi partiossa toteutettua arvokyselyä. Ensimmäinen kysely (Liite 1) kartoitti partion arvojen tärkeyttä. Toisessa kyselyssä (Liite 2) syvennyttiin arvoihin, jotka ovat herättäneet eniten ristiriitaisia näkemyksiä ensimmäisessä kyselyssä. Tutkielmassa selitettävänä muuttujana on arvo *myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen*, josta käytetään lyhennettä *suhtautuminen uskontoon*. Selittävinä muuttujina ovat taustamuuttujat ikä, sukupuoli, asuinpaikka ja asema partiossa vapaaehtoisena sekä muut partion arvot (Taulukko 1; Liite 1 tutkielmassa käytetyt partion arvot). Ikäluokat on jaoteltu partio-ohjelman mukaisesti (Katso partion ikäkaudet luvusta 2.1.).

TAULUKKO 1. Kyselyissä käytössä olleet selittävät taustamuuttujat

MUUTTUJA	RYHMÄT	LAATU
Ikä	<ul style="list-style-type: none"> • 15–17-vuotiaat • 18–22-vuotiaat • 23–29-vuotiaat (toisessa kyselyssä 23–28-vuotiaat) 	<ul style="list-style-type: none"> • luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
Sukupuoli	<ul style="list-style-type: none"> • Nainen • mies • muu • en halua sanoa 	<ul style="list-style-type: none"> • luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
Asuinpaikka	<ul style="list-style-type: none"> • pääkaupunkiseutu • suuri kaupunki yli 100 000 asukasta • pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta 20 000–100 000 asukasta • pienempi taajama tai kunta alle 20 000 • maaseutu (haja-asutusalue) 	<ul style="list-style-type: none"> • Luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
Toimin partiossa lippukunnassa	<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä • Ei 	<ul style="list-style-type: none"> • Luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
Toimin partiossa piirissä/FiSSc:issä (Finlands Svenska Scouter rf)	<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä • Ei 	<ul style="list-style-type: none"> • Luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
Toimin partiossa keskusjärjestössä	<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä • Ei 	<ul style="list-style-type: none"> • Luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi
En toimi aktiivisesti partiossa	<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä • Ei 	<ul style="list-style-type: none"> • Luokitteluasteikollinen • valitaan vain yksi

Arvojen tärkeyttä mitattiin viisiportaisella Likert-asteikolla, jota usein käytetään asennemittauksissa (Metsämuuronen 2003, 71). Likert-asteikossa on usein valittu keskimmäiseksi neutraali luokka, esimerkiksi “ei osaa sanoa” tai “ei samaa eikä eri mieltä”. Tämä voi kuitenkin tuoda ongelmallisuutta analyysivaiheessa, sillä varsinkin “ei osaa sanoa” on monimerkityksellinen, eikä asteikon arvoja voi laittaa silloin yksikäsitteiseen järjestykseen. (Valli 2001, 35.) Tässä kyselyssä tehtiin Likert-asteikolle nolla–positiivinen skaalaus, jolla vältettiin keskikohdan moniselitteisyys. Asteikko muotoiltiin seuraavasti: 1=Epäoleellinen tai ongelmallinen, 2 = Ei juurikaan tärkeä, 3 = Melko tärkeä, 4 = Tärkeä, 5 = Erittäin tärkeä. Asteikko ei jakaudu neutraalin ympäriltä kahtia, vaan on yhtenäinen asteikko. Tämä skaalaus mahdollistaa aineiston käytön järjestysasteikon lisäksi myös välimatka-asteikkona ja siten jatkuville muuttujille suunnatut analyysimenetelmät. (Metsämuuronen 2003, 71–72.) Tarkasteltaessa uskontoon suhtautumisen jakaumaa, on moodi ja mediaani kumpikin 2 ja keskiarvo 2.57. Jakauma näyttää olevan myös hieman oikealle vino. Aineisto on suuri ja sitä voidaan pienestä vinoudesta huolimatta nähdä

tarpeeksi normaalisti jakautuneena, ja aineistolle voidaan siten käyttää parametrisia menetelmiä. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Myönteinen asenne uskontoon ja hengellisyyden edistäminen -muuttujan arvojen jakauma.

Likert-kysymyksien lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus täydentää vastauksiaan avokysymyksillä. Avokysymyksiin oli vastattu vaihtelevasti, joten niitä ei analysoida tutkielmassa tarkemmin. Niistä on kuitenkin nostettu muutamia sitaatteja pohdintoihin havainnollistamaan määrällisen analyysin tuloksia.

Tutkielma on empiirinen kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimuksessa on korrelatiivinen tutkimusasetelma eli siinä pyritään löytämään näyttöä ilmiöiden välisistä yhteyksistä. Tutkija ei ole voinut säätää mitattavaan ominaisuuteen vaikuttavaa muuttujaa, vaan tutkija havainnoi vain sitä, mitä ilmiöiden välillä tapahtuu. Näin ollen korrelatiivisella tutkimuksella ei voi tehdä kovin suuria päätelmiä kausaalisuudesta eli siitä miten voimakkaat syy-seuraussuhteet ilmiöiden välillä on (Nummenmaa 2009, 34). Käytetyn aineiston laajuus on kokonaisuudessaan suuri. Sitä on rajattu tietoisesti nuorten 15–29-vuotiaiden vastauksiin, sekä vain niihin uskontoon liittyviin vastauksiin jolla on merkitystä tutkimuskysymysten kannalta. Nuoriin rajaaminen tutkimuksessa on tietoinen valinta.

Nuorten näkökulmien korostaminen nousi tärkeäksi teemaksi arvokyselyn toteuttaneen työryhmän loppuraportissa, joka on tutkimuksen lähtöpisteenä ja näkökulman antajana (Suomen Partiolaisten arvotyöryhmä 2018).

Kummassakin kyselyssä kaikille yli 15-vuotiaille Suomen Partiolaisten jäsenille lähetettiin sähköpostilla strukturoitu sähköinen kysely. Kyselymenetelmä on tehokas väline kerätessä suurta määrää tietoa ihmisten asenteista (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 119). Tämän lisäksi linkkiä jaettiin järjestön viestinnässä esimerkiksi eri sosiaalisen median kanavissa (Facebook, Twitter) ja uutiskirjeissä. Kohderyhmänä olivat tutkimukseen vastanneet 15–29-vuotiaat partiolaiset. Nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. Ensimmäisessä kyselyssä ikähaarukka oli laitettu ulottumaan virheellisesti 29-vuotiaaseen asti. Tämän vuoksi tutkielmassa näkyy ensimmäisen kyselyn mukana myös 29-vuotiaat vastaajat. Toisen kyselyn ikähaarukka muutettiin vastaamaan nuorisolain määritelmää nuoresta, joten toisen kyselyn kolmas ikäluokka päättyy 28-vuoteen, eikä siten 29-vuotiaita näy vastaajissa. Kyselyt toteutettiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Ensimmäiseen kyselyyn tuli kokonaisuudessaan 2774 suomenkielistä ja 129 ruotsinkielistä vastausta ja toiseen kyselyyn 2856 suomenkielistä ja 150 ruotsinkielistä vastausta. Näistä tutkielman kohderyhmään kuului ensimmäisessä kyselyssä 1516 (N=1516) ja toisessa kyselyssä 1498 (N=1498) vastaajaa. Tutkielma ei erottele ruotsin- ja suomenkielisiä vastauksia toisistaan. Osa vastaajista on voinut vastata vain toiseen kyselyistä. Sähköinen kyselylinkki ei ollut henkilökohtainen, eli on mahdollista, että joku vastaaja on vastannut useaan kertaan tai ei vastaa kyselyn kohderyhmää. Taulukkoihin 2 ja 3 on koottu vastaajat taustamuuttujittain. Jäsenmäärään verraten vastausprosentit kyselyissä olivat ensimmäisessä kyselyssä 11,0 prosenttia ja toisessa 10,9 prosenttia. Tutkimus on kokonaistutkimus, jonka vastausprosentti jäi tosin aika alhaiseksi. Aineiston koolla on tutkimuksessa myös merkityksensä, sillä isossa aineistossa tuloksista tehdyt johtopäätökset ovat vakaammalla pohjalla (Valli 2001, 14).

TAULUKKO 2. Kysely 1:n selittävien muuttujien frekvenssijakaumat sukupuolittain.

IKÄRYHMÄ		NAINEN	MIES	MUU JA EN	KAIKKI/
				HALUA SANOA	SARAKE+ %
	n	379	200	24	603
15–17	Rivi+%	63	33	4	40
	n	286	158	15	459
18–22	Rivi+%	62	35	3	30
	n	318	124	12	454
23–29	Rivi+%	70	27	3	30
ASUINPAIKKA					
	n	320	161	12	503
Pääkaupunkiseutu	Rivi+%	64	32	4	33
	n	234	122	13	369
Kaupunki, yli 100 000 asukasta	Rivi+%	64	33	3	24
	n	248	104	7	359
Kaupunki 20 000–100 000 asukasta	Rivi+%	69	29	2	24
	n	148	63	7	218
Pieni taajama tai kunta alle 20 000 asukasta ja maaseutu (haja-asutusalue)	Rivi+%	68	29	3	14
	n	33	32	2	67
Maaseutu, haja-asutusalue	Rivi+%	49	48	3	4
VAPAAEHTOISTYÖN ASEMA					
	n	901	447	47	1395
Toimin lippukunnassa	Rivi+%	65	32	3	92
	n	146	60	5	211
Toimin piirissä/FiSSc (Finlands Svenska Scouter)	Rivi+%	69	28	3	14
	n	48	25	0	73
Toimin keskusjärjestössä	Rivi+%	66	34	0	5
	n	61	23	3	87
En toimi aktiivisesti partiossa	Rivi+%	70	26	4	6
	n	983	482	51	1516
	%	65	32	3	100

TAULUKKO 3. Kysely 2:n selittävien muuttujien frekvenssijakaumat sukupuolittain.

IKÄRYHMÄ		NAINEN	MIES	MUUTA EN HALUA SANOA	KAIKKI/ SARAKE+ %
	n	415	183	25	623
15–17	Rivi+%	67	29	4	42
	n	313	159	21	493
18–22	Rivi+%	64	32	4	33
	n	257	117	8	382
23–28	Rivi+%	67	31	2	26
ASUINPAIKKA					
	n	290	161	16	467
Pääkaupunkiseutu	Rivi+%	62	35	3	31
	n	258	120	18	396
Kaupunki, yli 100 000 asukasta	Rivi+%	65	30	5	26
	n	244	100	14	358
Kaupunki 20 000–100 000 asukasta	Rivi+%	68	28	4	24
Pieni taajama tai kunta alle 20 000 asukasta ja maaseutu (haja- asutusalue)	n	160	52	5	217
	Rivi+%	74	24	2	15
	n	33	26	1	60
Maaseutu, haja- asutusalue	Rivi+%	55	43	2	4
VAPAAEHTOISTYÖN ASEMA					
	n	893	413	51	1357
Toimin lippukunnassa	Rivi+%	66	30	4	91
	n	129	66	4	199
Toimin piirissä/FiSSc (Finlands Svenska Scouter)	Rivi+%	65	33	2	13
	n	48	19	1	68
Toimin keskusjärjestössä	Rivi+%	70	28	2	5
	n	80	39	4	123
En toimi aktiivisesti partiossa	Rivi+%	65	32	3	8
	n	985	459	54	1498
	%	66	31	3	100

Kyselyihin vastaajat jakautuivat kummassakin kyselyssä hyvin samantapaisesti suhteessa taustamuuttujiin. Toisen kyselyn vanhimmasta ikäluokasta puuttui 29-vuotiaat ja tämä laskee siten vastaajamäärää ja prosenttia. Kumpaankin kyselyyn vastaajista enemmistö oli pelkkää sukupuolta katsottaessa naisia ja pelkkää ikäluokkaa katsottaessa 15–17-vuotiaita. Naisia vastanneista oli kaksi kertaa niin paljon kuin miehiä. Suurin osa vastaajista on asuinpaikaltaan pääkaupunkiseudulta, ja vastaavasti maaseudulta vastaajien määrä on pienin. Vastaajien jakautumisesta vapaaehtoispestin näkökulmasta nähdään, että suurin osa

vastaajista on lippukuntatasolla (partion paikallisyhdistys) toimivia toimijoita. Muiden vapaaehtoispestin ryhmien frekvenssit jäivät pienemmiksi. Verrattaessa vastaajia perusjoukkoon, päädyttiin ikäluokittain painottamaan naisten ja miesten vastaukset. Painotuksesta lisää tutkimuksen luotettavuus -luvussa 5.3.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Ensimmäisestä kyselystä tutkittiin, kuinka tärkeänä nuoret pitävät myönteistä suhtautumista uskontoon ja hengellisyiden edistämistä, mitkä taustamuuttajat ennustavat myönteistä suhtautumista uskontoon ja hengellisyiden edistämistä, sekä sitä kuinka suhtautuminen uskontoon korreloi muiden arvojen kanssa. Menetelmänä käytössä oli kaksisuuntainen varianssianalyysi, moniluokitteluanalyysi (eli MCA-analyysi, *Multiple Classification Analysis*), sekä arvojen keskinäisen yhteisvaikutuksen mittaaminen faktorianalyysin menetelmillä, käytännössä pääkomponenttianalyysin avulla.

Taustamuuttujien ja selitettävän uskontoon suhtautumisen yhteyttä tarkasteltiin aluksi moniluokitteluanalyysillä. MCA-analyysissä mitataan yhden jatkuvan muuttujan vaihtelua, huomioiden samanaikaisesti useampi eri taustamuuttuja. Sillä voidaan havaita useiden taustamuuttujien yhtäaikainen vaikutus toisiinsa, ja se elaboroi, eli vakioi, jo analysointivaiheessa muiden muuttujien vaikutukset. Tällöin on mahdollista havaita näennäisyhteydet todellisista yhteyksistä. Siinä selittävien muuttujien olisi hyvä olla jokseenkin riippumattomia toisistaan, selitettävän muuttujan jakauma ei saisi taasen olla liian vino, sekä kaksiluokkaisen muuttujan luokkien frekvenssien tulisi olla mahdollisimman saman suuruiset. (Jokivuori & Hietala 2007, 158–160.) Moniluokitteluanalyysissä tarkastellaan ryhmäkeskiarvoja sekä vakioituina, että vakioimattomina. Näiden lisäksi analyysi antaa eta- ja betakertoimet taustamuuttujille. Eta-kerroin kuvaa jokaisen taustamuuttujan yhteyttä selitettävään muuttujaan, eli esimerkiksi ikäluokan yhteys uskontoon suhtautumiseen. Eta-kertoimen neliön avulla voidaan nähdä, kuinka paljon yksittäinen selittävä muuttuja voi selittää selitettävän, eli uskontoon suhtautumisen vaihtelusta. Beta-kertoimen avulla voidaan tehdä taustamuuttujille suhteellisen selityskyvyn vertailu. (Jokivuori & Hietala 2007, 164–167.) Asuinpaikka luokiteltiin uudelleen niin, että kaksi pienintä ryhmää (alle 20 000 pieni kaupunki/kunta ja maaseutu) luokiteltiin yhdeksi uudeksi ryhmäksi (taajama tai maaseutu alle 20 000 asukasta). Lisäksi analyysistä jätettiin pois sukupuolella muu tai en halua sanoa -vaihtoehtoihin vastanneet. Nämä tehtiin siksi, että analysoitavat ryhmät olisivat tarpeeksi isoja.

Moniluokitteluanalyysin tulosten jälkeen kaksisuuntaisen varianssianalyysin avulla haluttiin tarkastella vielä taustamuuttujista ikäluokkia ja asuinpaikkaa, ja sitä onko suhtautumisessa uskontoon merkittävää tilastollista eroa niiden näkökulmasta. Taustamuuttujina käytettiin samoja, kuin moniluokitteluanalyysissa. Tällä menetelmällä tutkitaan keskiarvojen eroamista eri ryhmien suhteen. Varianssianalyysi vaatii, että havaintojen tulee olla toisistaan riippumattomia, ryhmillä oltava riittävä normaalijakautuneisuus ja ryhmien varianssien on oltava yhtä suuret. (Metsämuuronen 2003, 361–362 ja 646.) Riippumattomina muuttujina olivat tässä eniten MCA-analyysissa hajontaa aiheuttaneet ikäluokat ja asuinpaikka. Riippumattomiksi muuttujiksi valittiin nämä kaksi myös siksi, että tekijöiden määrän kasvaessa, muuttuu tulosten tulkinta monimutkaisemmaksi. Useampisuuntaisissa varianssianalyyseissa tutkitaan yhden muuttujan päävaikutuksia, sekä useamman muuttujan yhdysvaikutuksia. Tutkittavana tässä oli miten ikäluokat ja asuinpaikka vaikuttavat uskonnollisuuteen yhdessä ja erikseen. (Nummenmaa 2009, 213.)

Pääkomponenttianalyysin tarkoituksena on järkeistää keskenään korreloivaa muuttujajoukkoa. Tässä tapauksessa haluttiin tarkastella, muodostuuko arvomuuttujista jonkinlaisia ryhmiä. Siinä pyrkimys on erottaa toisistaan keskeiset, yksittäisten arvomuuttujien kokonaisvaihtelusta keskenään korreloimattomat ja erottuvat pääkomponentit. Pääkomponenttianalyysi valikoitui faktorianalyysimenetelmäksi siksi, että kyseessä oli aineistolähtöinen tutkimus, jossa ei ollut selvää tietoa etukäteen siitä, mitä lähdetään hakemaan. (Jokivuori & Hietala 2007, 93.)

Toisessa kyselyssä kysyttiin, mitä uskontoon ja hengellisyyteen liittyviä asioita vastaaja pitää hyväksyttynä. Tässä monivalintakysymyksiä lähdettiin analysoimaan ristiintaulukoinnin ja Khiin neliö -testin avulla. Koska toisen kyselyn aineistoa ei saatu painotettua, ei sitä lähdetty analysoimaan tämän tarkemmin.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Omaan itse vahvan partiotaustan, sekä työurani että vapaaehtoistoiminnan puolelta. Koen että syvällinen ymmärrykseni partiosta liikkeenä, kasvatustoimintana sekä työnantajana antoi itselleni hyvät mahdollisuudet tehdä tutkimusta. Ymmärrän myös, että olin itse hyvin sisällä partiossa ja kiinnitin sen vuoksi erityistä huomiota siihen, että tutkijana toimin objektiivisesti. Ehkä haastavin puoli tutkielman teossa oli katsoa asioita ulkopuolelta,

mieltä vain rajattuja tutkimuskysymyksiä rajatun aineiston valossa, kun itsellä olisi jo valmiina hyvin paljon sanottavaa aiheesta. Olin itse mukana Suomen Partiolaisten arvotyöryhmässä, mutta liityin mukaan vasta ensimmäisen kyselyn tulosten yhteenvedon aikana syksyllä 2017. En siis ollut mukana vaikuttamassa siihen, kuinka nämä arvot kyselyä varten kirjoitettiin auki, ja kuinka ensimmäinen kysely toteutettiin.

Tutkielman aineisto on sekundaarinen aineisto. Se on valmis kokonaisuus, joten tutkimuskysymykset ovat määriteltä aineistolähtöisesti, ei ennen aineiston keräämistä. Valmiissa aineistossa joudutaan jälkikäteen perustelemaan mittarin käyttö halutun käsitteen osoittimena (Alkula ym. 1994, 77). Koko tutkielman teon ajan taustalla oli ajatus siitä, että sekularisaatio ja siihen liittyvät teoriat toimisivat analyysin ja pohdintojen runkona. Tutkimuskysymyksiä muokattiin siten, että ne parhaiten toimivat tässä aineistossa ja teoreettisessa viitekehityksessä.

Jos haluttaisiin uusia asenteiden mittaamiseen perustunut koe olisi luultavaa, että tulokset olisivat toisella kerralla erilaisia. Vastaajan mielialojen vaihtelut aiheuttavat usein muutoksia asennemittareissa. Yleisesti ottaen kaikkein epäluotettavinta tietoa antavat asenteisiin ja mielipiteisiin liittyvät kyselyt ja tutkimukset. Huomioitavaa on myös se, että sosiaalitieteissä tehtävässä tutkimuksessa on lähes mahdotonta poistaa sitä vaihtoehtoa, että kahden muuttujan välistä yhteys olisi syntynytkin kolmannen muuttujan vaikutuksesta. Emme voi tietää yhteiskuntien kaikkia mahdollisia menneitä ja tulevia tiloja. (Alkula ym. 1994, 94–95, 121 ja 199–200.) Tämä tutkielma on kuva tämän hetkisestä suomalaisesta yhteiskunnasta ja siinä toimivasta partiosta. Luultavaa onkin se, että jos vastaava tutkielma tehtäisiin uudestaan myöhemmin, olisivat tulokset erilaisia.

Tutkijan velvollisuuteen kuuluu kadon analyysi. Oleellista on osoittaa, kuinka aineiston vastaajien rakenne vastaa perusjoukkoa, kuinka ali- tai yliedustettuja mahdollisesti jotkut vastaajaryhmät ovat ja vinouttaako se mahdollisesti tulosta. (Alkula ym. 1994, 113.) Vastaajien taustatietoja verrattiin perusjoukkoon (partiolaisten jäsenistöön) ja vertailun perusteella kyselyjen vastaajajoukkoa voitiin pitää paitsi määrällisesti ja tilastollisesti merkittävänä myös melko hyvin jäsenistön profiilia vastaavana. Molemmissa kyselyissä jonkun verran yliedustettuna ovat henkilöt, jotka toimivat vapaaehtoistehtävissä alueellisessa partiopiirissä tai Suomen Partiolaisissa. Aineistoa verrattaessa perusjoukkoon, huomattiin että naisten osuus oli kaikissa ikäluokissa hieman yliedustettu ja vastaavasti

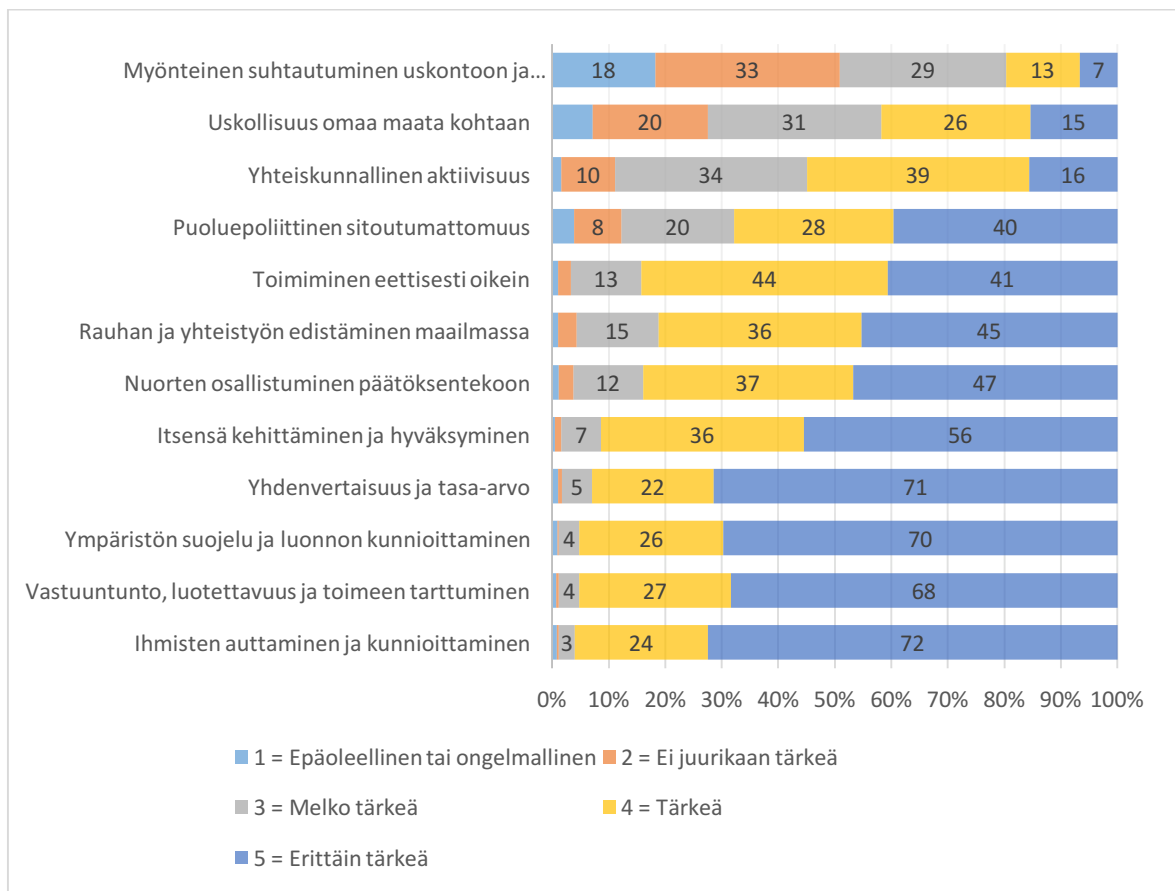
miesten aliedustettu. Tämän vuoksi naisille ja miehille laskettiin painokertoimet ensimmäiseen kyselyyn, joilla painotettiin aineisto vastaamaan paremmin perusjoukkoa. Toiseen kyselyyn ei vastaavia kertoimia pystytty laskemaan. Verrattaessa ensimmäisen kyselyn painotettuja ja ei-painotettuja tuloksia, erosivat tulokset toisistaan vain hieman. Sen vuoksi päätin kuitenkin käsitellä kyselyn 2 aineistoa, vaikkei sille painotusta saatu tehtyä. Loogista on, että ne partiolaiset, jotka ovat alueellisella ja keskusjärjestön tasolla aktiivisia, ovat myös olleet yliedustettuja kyselyn vastaajia. Heille on mennyt esimerkiksi useammasta paikasta uutiskirjeitä, ja tämän vuoksi myös informaatiota arvotyöstä sekä näistä kyselyistä. Tällä ei kuitenkaan nähdä olevan liikaa vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen. (Suomen Partiolaisten arvotyöryhmä 2018; Kiilunen 2019.)

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käydään kyselyittäin läpi tutkimuksen keskeiset tulokset.

6.1 Kysely 1

Analyysi aloitettiin tarkastelemalla tutkimuskysymyksistä kuinka tärkeänä nuoret pitävät myönteistä suhtautumista uskontoon ja hengellisyyden edistämistä partiossa. Analyysissa kuvattiin kaikkien arvomuuuttujien jakaumat kysymyksestä “kuinka tärkeäksi partion arvot koetaan partiossa”.

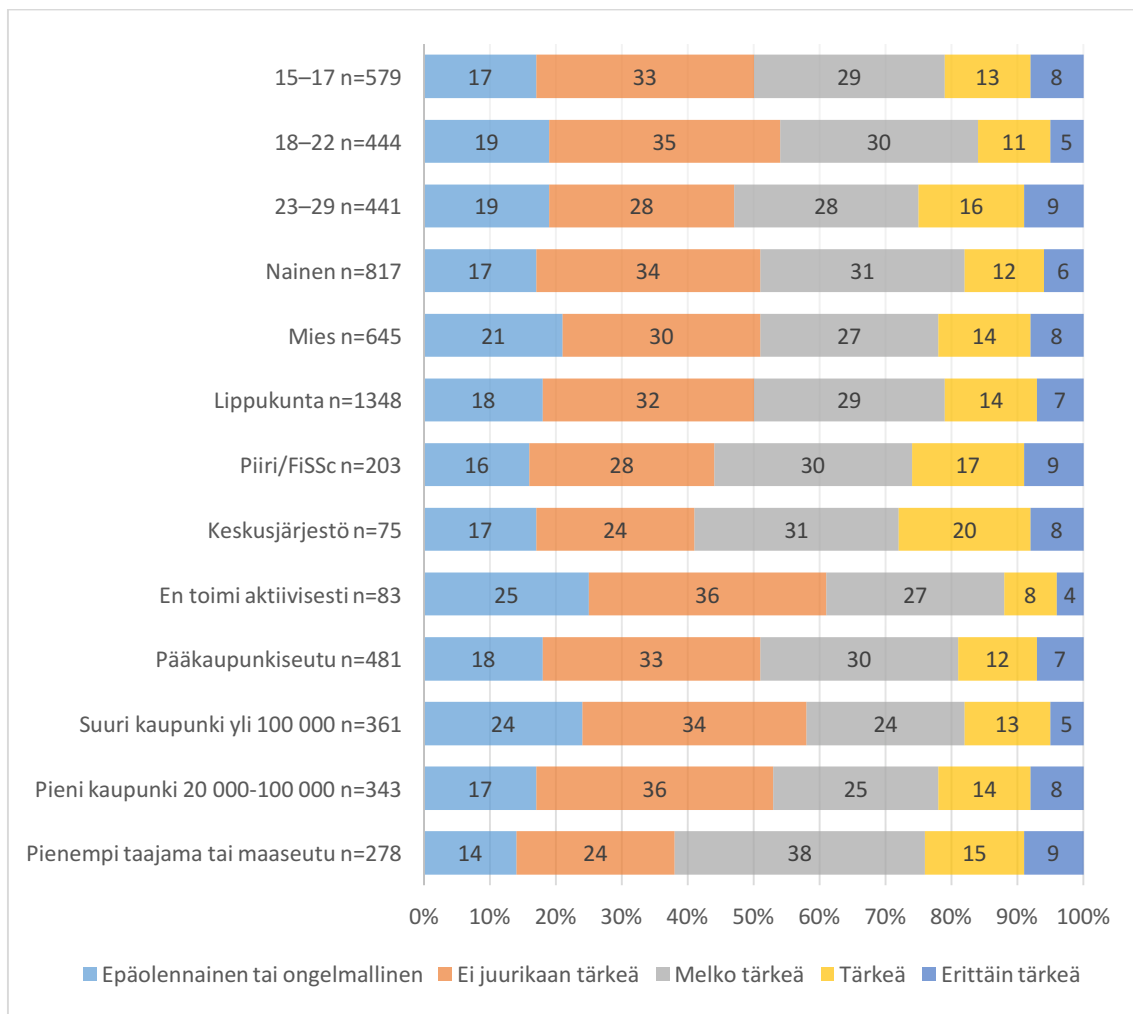

KUVIO 2. Kuinka tärkeä arvo on partiossa -kysymyksen jakaumat kaikissa arvomuuuttujissa.

Kuviosta 2 näkyy, kuinka suhtautuminen uskontoon oli ristiriitaisin kaikista arvoista. Vastausjakaumasta näkyy, että vain 7 % vastaajista pitää myönteistä suhtautumista uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen erittäin tärkeänä arvona partiossa. Vastaajista 18 % on sitä mieltä, että se on epäoleellinen tai ongelmallinen arvo partiossa. Ei juurikaan tärkeäksi sen koki 33 %. Kaksi kriittisintä vastausvaihtoehtoa (1 & 2) laskettaessa yhteen ilmenee, että yhteensä 51 % vastaajista koki arvon joko epäoleelliseksi tai ei juurikaan

tärkeäksi. Vastaavasti 49 % kokee arvon joko melko tärkeäksi, tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Kuten aikaisemmassa luvussa 5.1 aineiston kuvailussa todettiin, on jakauman moodi 2 ja se on hieman oikealle vino, joten suurempi osa vastauksista on mennyt kriittisesti suhtautuville vaihtoehdoille 1 ja 2, verrattuna positiivisesti suhtautuvia vaihtoehtoja 3, 4 ja 5.

Kun tarkasteltiin uskontoon suhtautumisen arvon jakaumaa ikäluokittain, 15-17 – ja 18-22 – vuotiaiden luokissa eniten vastauksia oli kohdassa ”ei juurikaan tärkeä”. 23–29-vuotiaista eniten vastaajia oli vaihtoehdossa ”melko tärkeä”. Kaikkien ikäluokkien vastausten jakaumassa vähiten vastauksia oli saanut vaihtoehto 5 ”erittäin tärkeä”. Sukupuolta tarkastellessa jakauma on lähes samanlainen naisten ja miesten kohdalla. Vastaajia muu, ja en halua sanoa ei käsitellä tarkemmin pienten frekvenssien vuoksi. Naisista ja miehistä enemmistö piti suhtautumista uskontoon ei juurikaan tärkeänä, ja vähiten erittäin tärkeänä. Asuinpaikan mukaan tarkasteltaessa asiaa huomataan, että eniten hajontaa vastauksissa on pääkaupunkiseudulla, vähiten maaseudulla. Pääkaupunkiseudun, suuren kaupungin ja pienen kaupungin vastaajien parissa eniten vastauksia on saanut ”ei juurikaan tärkeä” vaihtoehto. Vastaavasti pienemmän taajaman ja maaseudun asukkaista vastaajat vastasivat eniten, että suhtautuminen uskontoon on partiossa melko tärkeä arvo. Tarkasteltaessa partion vapaaehtoistyön asemaa eli pestiä, nousee esiin vahvasti se, että suurin osa vastaajista on lippukuntatoimijoita. Vapaaehtoispestin saattoi valita useamman, eli tässä vastaajista ei näy ketkä ovat pelkästään lippukuntatoimijoita, ja ketkä myös mahdollisesti toimivat jossain muussa pestissä. Vapaaehtoispestien jakaumat noudattavat samoja linjoja, eniten vastaajat pitävät suhtautumista uskontoon ei juurikaan tärkeänä, vähiten erittäin tärkeänä. Tarkasteltaessa tilastollista merkitsevyyttä nähdään, että asuinpaikan vaikutus uskontoon suhtautumiseen on tilastollisesti merkitsevää ($p=0,001$), sukupuolen ja ikäluokkien vaikutus melkein merkitsevää (sukupuoli $p=0,036$ ja ikäluokat $p=0,044$). Vapaaehtoistoiminnan asemalla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta uskontoon suhtautumiseen.

KUVIO 3. Uskontoon suhtautumisen jakauma taustamuuttujien mukaan jaoteltuna.

Toinen tarkasteltava tutkimuskysymys oli, kuinka suhtautuminen uskontoon korreloi muiden arvojen kanssa. Tätä tutkittiin ensiksi Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokertoimen avulla (Taulukko 4). Tästä havaittiin, että tilastollisesti merkittävästi ja eniten uskontoon suhtautumista korreloi arvo uskollisuus omaa maata kohtaan ($r=0,325$), sekä yhteiskunnallinen aktiivisuus ($r=0,221$). Kaikista pienin korrelaatio oli yhdenvertaisuudella ja tasa-arvolla ($r=0,012$). Kun vastaajamäärä on yli tuhat kuten tässä tutkielmassa, ovat pienetkin tulomomenttikertoimet tilastollisesti merkitseviä. Merkitsevyys merkitsee tässä sitä, että tulokset poikkeavat merkitsevästi nolasta, ei välttämättä sitä, onko muuttujien välinen yhteys tieteellisesti tai tulkinnallisesti merkittävä. Alle 0,5 arvoisten korrelaatioiden tulkinnassa tulee ihmistieteissä olla varovainen. (Nummenmaa 2009, 292.) Tässä tapauksessa korrelaatiot ovat vähäisiä, ja tuloksista voidaan sanoa oikeastaan vain se, että uskonnollisuuden kanssa eniten korreloi uskollisuus omaa maata kohtaan. Epälineaarinen yhteys voi myös aiheuttaa sen, että korrelaatio ei näy (Nummenmaa 2009, 294). Tämän

vuoksi korrelaatio tarkasteltiin myös Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen avulla. Tulokset olivat tällä lähes identtiset.

TAULUKKO 4. Kaikkien arvojen välinen korrelaatio suhteessa uskontoon suhtautumiseen.

N=1516	Ihmisten autaminen ja kunnioittaminen	Ympäristönsuojelu ja luonnon kunnioittaminen	Itsensä kehittäminen ja hyväksyminen	Toimiminen eettisesti oikein	Myönteinen asenne uskontoon ja hengellisyyden etsiminen	Vastuuntunto, luotettavuus ja toimeen tarttuminen	Yhteiskunnallinen aktiivisuus	Uskollisuus omaa maata kohtaan	Rauhan ja yhteistyön edistäminen maailmassa	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	Nuorten osallistuminen päätöksentekoon	Puoluepoliittinen sitoutumattomuus
Korrelaatio	0,144	0,095	0,161	0,186	1	0,155	0,221	0,325	0,150	0,012	0,094	0,105
Sig.	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000	0,634	0,000	0,001

Korrelaatiotarkastelun jälkeen arvojen käyttäytymistä keskenään halutaan vielä tarkastella kuitenkin lisää. Kiinnostavaa on tietää lisää siitä, mitkä arvot ovat lähimpänä uskontoon suhtautumista. Tämän vuoksi toteutettiin faktorianalyysimenetelmällä pääkomponenttianalyysi kaikille arvomuuttujille. Tässä käytettiin painotettua aineistoa. Tässä Kaiser-Meyer-Olkinin (KMO) -testin tulos oli 0,885 ja Bartlettin sfäärisyystesti tilastollisesti merkitsevä, joten korrelaatiomatriisi oli sopiva pääkomponenttianalyysiin. Pääkomponenttianalyysin tuloksena oli kaksi yli yhden ominaisarvon omaavaa pääkomponenttia. Muuttujat latautuivat komponentteihin seuraavan taulukon 5 mukaan. Tarkastelu osoittaa, että ensimmäisen komponentin muodostavat kaikki muut arvot, paitsi uskollisuus omaa maata kohtaan ja myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen. Nämä kaksi jälkimmäistä arvoa latautuivat selkeästi ja voimakkaasti toiselle komponentille. Tutkimuskysymysten asetelun vuoksi komponenttien ja muiden arvojen jatkoanalyysi ei ole tarpeellista tässä tutkielmassa.

Seuraavaksi moniluokittelu- eli MCA-analyysillä analysoitiin kuinka taustamuuttujat ikä, sukupuoli, asuinpaikka ja vapaaehtoispesti ennustavat myönteistä suhtautumista uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen partiossa. Moniluokitteluanalyysissä oli luokiteltavana 96,6 % tapauksista, eli 1465 vastaajaa. Ulkopuolelle jäi 3,4 % vastaajista eli he, jotka olivat merkinneet sukupuolekseen muu tai en halua sanoa. Nämä jätettiin pienten vastaajaryhmien vuoksi pois analyysistä.

TAULUKKO 5. Arvojen latautuminen komponenteille pääkomponenttianalyysissa.

ARVO	Komponentti 1	Komponentti 2
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	0,747	-0,150
Ihmisten auttaminen ja kunnioittaminen	0,716	
Rauhan ja yhteistyön edistäminen maailmassa	0,700	0,122
Ympäristönsuojelu ja luonnon kunnioittaminen	0,696	
Toimiminen eettisesti oikein	0,694	0,131
Itsensä kehittäminen ja hyväksyminen	0,650	0,141
Nuorten osallistuminen päätöksentekoon	0,623	
Vastuuntunto, luotettavuus ja toimeen tarttuminen	0,609	0,243
Yhteiskunnallinen aktiivisuus	0,493	0,413
Puoluepoliittinen sitoutumattomuus	0,428	
Uskollisuus omaa maata kohtaan		0,786
Myönteinen asenne uskoon ja hengellisyyden etsiminen	0,111	0,758
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		

Moniluokitteluanalyysin tulokset on aseteltu taulukkoon 6. Analyysissa oli mukana 1465 vastaajaa eli 96,6 % kaikista vastaajista. Analyysissa oli painotettuna naisten ja miesten määrä suhteessa perusjoukkoon. Pois analyysista jäivät sukupuolen ”muu” ja ”en halua sanoa” merkinneet. Linearisesta näkökulmasta voimakkaimmin suhtautumista uskoon ennustaa asuinpaikka (beta-kerroin 0,109), käytännössä lähes niin, että mitä pienempi paikkakunta, sen positiivisempi on suhtautuminen uskoon. Pääkaupunkiseutu saa keskiarvon 2,56 ja tämän jälkeen suuri kaupunki kuitenkin 2,43, pieni kaupunki 2,60 ja taajama/maaseutu 2,81. Toiseksi parhaiten suhtautumista uskoon selittää ikä, beta-kertoimen ollessa 0,073. Ikäluokkia tarkasteltaessa huomataan, ettei suhtautuminen uskoon ole lineaarista. Tuloksista voidaan nähdä, että myönteinen suhtautuminen laskee 15–17-vuotiaan tasosta nuoren ollessa 18–22-vuotias, kunnes jälleen lähtee nousemaan 23–29-ikävuosissa. Asuinpaikan osalta vastaajat eroavat suhtautumisessa uskoon tilastollisesti merkitsevästi ($p=0,000$), samoin ikäluokkien ($p=0,013$) melkein merkitsevästi. Sukupuolten välillä ei ole käytännössä eroa keskiarvoissa. Sukupuoli ja vapaaehtoispesti eivät näytä vaikuttavan uskoon suhtautumiseen tilastollisesti. Yhteiskorrelaatio on vähäistä (0,162) ja taustamuuttujat selittävät uskonnollisuuden suhtautumisen vaihtelusta 2,6 prosenttia (0,026).

TAULUKKO 6. MCA-analyysin taustamuuttujien yhteydestä uskontoon suhtautumiseen.

Muuttuja	Keskiarvo lähtötilanteessa	Poikkeama keskiarvosta	Eta	Keskiarvo vakiooidussa tilanteessa	Poikkeama keskiarvosta vakiooidussa tilanteessa	Beta	Tilastollinen merkitsevyys
Ikä			0,073			0,079	0,013
15–17 (n=579)	2,60	0,014		2,57	-0,017		
18–22 (n=443)	2,47	-0,115		2,48	-0,103		
23–29 (n=441)	2,68	0,097		2,71	0,126		
Sukupuoli			0,009			0,012	0,657
Nainen (n=9817)	2,58	-0,009		2,57	-0,012		
Mies (n=646)	2,60	0,012		2,60	0,015		
Asuinpaikkakunta			0,109			0,116	0,000
Pääkaupunkiseutu (n=481)	2,56	-0,024		2,55	-0,034		
Suuri kaupunki yli 100 000 (n=360)	2,43	-0,154		2,42	-0,166		
Pieni kaupunki 20 000 - 100 000 (n=344)	2,60	0,015		2,62	0,035		
Pieni taajama tai maaseutu alle 20 000 (n=278)	2,81	0,223		2,82	0,231		
Toimin partiossa lippukunnassa			0,051			0,053	0,185
Ei (n=116)	2,39	-0,200		2,38	-0,207		
Kyllä (n=1347)	2,60	0,017		2,60	0,018		
Piiri/FiSSc			0,059			0,048	0,080
Ei (n=1261)	2,56	-0,027		2,56	-0,022		
Kyllä (n=203)	2,75	0,168		2,72	0,138		
Keskusjärjestö			0,029			0,031	0,269
Ei (n=1389)	2,58	-0,010		2,58	-0,008		
Kyllä (n=73)	2,78	0,194		2,74	0,154		
En toimi partiossa			0,062			0,021	0,594
Ei (n=1380)	2,6	0,017		2,59	0,006		
Kyllä (n=83)	2,3	-0,289		2,49	-0,098		
Selitysaste R ²							0,026
Yhteiskorrelaatio R							0,162
Mittarin keskiarvo							2,59

Moniluokitteluanalyysissa mittarin keskiarvo oli 2,59. Tarkasteltaessa muiden muuttujien ryhmien keskiarvoja, huomataan että hajonta näissä on aika vähäistä. Korkeimman yksittäisen arvon saa pienestä taajamasta tai maaseudulta tulevat vastaajat, jossa arvo 2,81 ja vakioituna 2,82. Pienimmän arvon saavat ne, jotka eivät toimi lippukunnassa arvolla 2,30 ja vakioitu arvo 2,49. Vakioitujen ja vakioimattomien arvojen väliset erot eivät ole isoja.

Vaihtelut eivät kuitenkaan ole suuria, joten merkittävistä arvoeroista ei keskiarvotasolla voida puhua. MCA-analyysin mukaan asuinpaikka ja ikäluokat näyttävät vaikuttavan uskontoon suhtautumiseen, sukupuoli ja vapaaehtoispesti ei taas niinkään. Eta-kertoimen neliö kertoo aina selittävän muuttujan selitysasteen, kuinka paljon yksi muuttuja yksin selittää selitettävän muuttujan vaihtelusta. Suurin Eta-kerroin on asuinpaikalla, arvon ollessa 0,109 ja toiseksi suurin ikäluokilla 0,073. Ensiksi mainitun etan neliö on 0,012 ja toisen 0,005. Asuinpaikka selittää siis yksin 1,2 prosenttia suhtautumisesta uskontoon ja ikäluokat 0,5 prosenttia. Selitysasteet jäävät hyvin pieniksi.

Asuinpaikan ja ikäluokkien suhde uskontoon suhtautumiseen tarkasteltiin vielä kaksisuuntaisella varianssianalyysillä painotetulle aineistolle. Analyysissa Levenen testin tulokseksi tuli ($F=1,323$ ja $p=0,205$), mikä osoittaa sen, että varianssien homogeenisuusoletus pitää paikkansa tarpeeksi hyvin ja tulosten analyysia voidaan jatkaa. Tulokset osoittavat, että iällä ja asuinpaikalla on päävaikutuksia, mutta yhteisvaikutuksia ei ole. Havaittiin, että ikäluokittain ja asuinpaikoittain tulokset eroavat toisistaan uskontoon suhtautumisessa. Efektikoot jäävät erittäin vähäisiksi, asuinpaikan selittäessä 1,3 % ja ikäluokan 1 % suhtautumisesta uskonnollisuuteen. Tarkemmin tulokset näkyvät taulukossa 7 sekä havainnollistavassa kuviossa 4.

TAULUKKO 7. Kaksisuuntaisen varianssianalyysin tulosten mukaan ikäluokan ja asuinpaikan päävaikutukset uskontoon suhtautumiseen.

Muuttuja	F	Sig.	Efektikoko/Partial Eta Squared
Ikäluokka	7,249	0,001	,010
Asuinpaikka	6,247	0,000	,013
Ikäluokka ja asuinpaikka	1,147	0,332	,005

Muuttujat tarkasteltiin Bonferroni-testillä (taulukot 8 ja 9), jotta saataisiin selville, missä tekijöiden ryhmissä erot ovat tilastollisesti merkitseviä. Suuren kaupungin ja taajama/maaseudun väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä ($p=0,000$) ja pääkaupunkiseudun ja taajama/maaseudun väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä ($p=0,025$). Ikäluokista 18–22 ja 23–29-vuotiaiden väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä ($p=0,008$). Kuvio 4 näyttää, että pääkaupunkiseudulla ikäluokkien väliset arvoerot ovat selvästi pienemmät, kuin muissa kolmessa, jossa kaikissa arvojen väliset erot

ovat suuremmat. Arvot siirtyvät suuresta kaupungista lineaarisesti taajamaan ja maaseudulle siten, että positiivinen suhtautuminen uskontoon kasvaa.

TAULUKKO 8. Bonferroni-testin SPSS-tuloste, josta näkyy uskontoon suhtautumisen ja asuinpaikan tilastollisesti merkitsevästi eroavat ryhmät.

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Myönteinen asenne uskontoon ja hengellisyyden etsiminen

Bonferroni

(I) Asuinpaikka kunta	(J) Asuinpaikkakunta	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval Lower Bound	95 % Confidence Interval Upper Bound
Pääkaupunkiseutu	Suuri kaupunki yli 100 000	,14	,078	,461	-,07	,35
	Pieni kaupunki 20 000 - 100 000	-,03	,079	1,000	-,23	,18
	Pieni taajama tai maaseutu alle 20 000	-,24*	,085	,025	-,47	-,02
Suuri kaupunki yli 100 000	Pääkaupunkiseutu	-,14	,078	,461	-,35	,07
	Pieni kaupunki 20 000 - 100 000	-,16	,084	,309	-,39	,06
	Pieni taajama tai maaseutu alle 20 000	-,38*	,090	,000	-,62	-,14
Pieni kaupunki 20 000 - 100 000	Pääkaupunkiseutu	,03	,079	1,000	-,18	,23
	Suuri kaupunki yli 100 000	,16	,084	,309	-,06	,39
	Pieni taajama tai maaseutu alle 20 000	-,22	,090	,096	-,45	,02
Pieni taajama tai maaseutu alle 20 000	Pääkaupunkiseutu	,24*	,085	,025	,02	,47
	Suuri kaupunki yli 100 000	,38*	,090	,000	,14	,62
	Pieni kaupunki 20 000 - 100 000	,22	,090	,096	-,02	,45

Based on observed means.

The error term is Mean Square(Error) = 1,253.

*. The mean difference is significant at the ,05 level.

TAULUKKO 9. Bonferroni-testin SPSS-tuloste, josta näkyy uskontoon suhtautumisen ja ikäluokkien tilastollisesti merkitsevästi eroava ryhmä.

Multiple Comparisons

Dependent Variable: Myönteinen asenne uskontoon ja hengellisyyden etsiminen

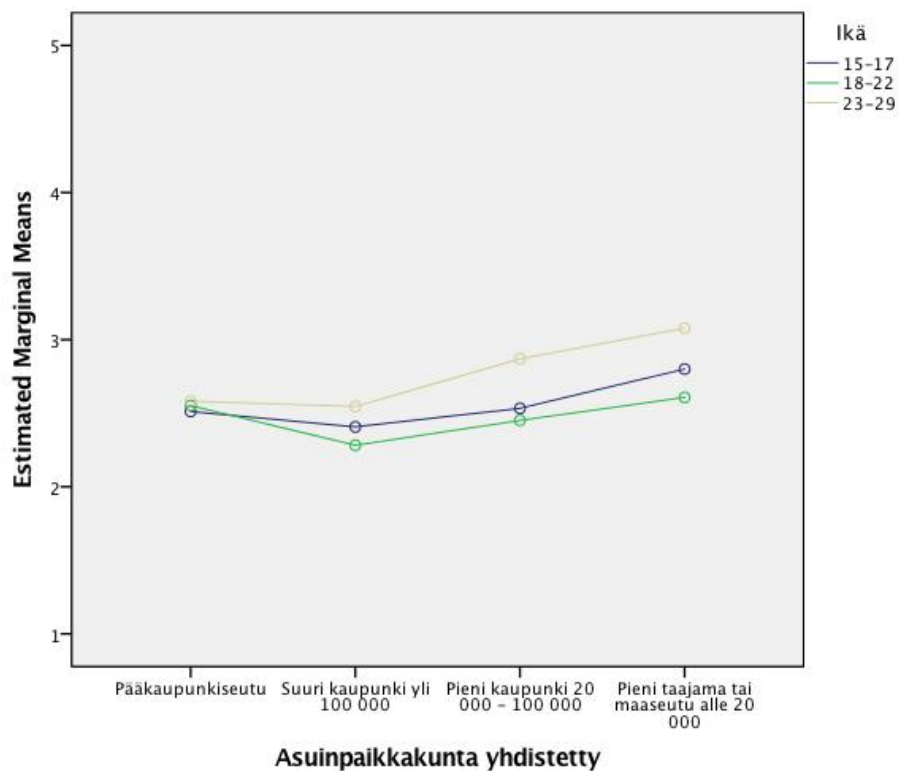
Bonferroni

(I) Ikä	(J) Ikä	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
15-17	18-22	,10	,071	,451	-,07	,27
	23-29	-,12	,071	,235	-,29	,04
18-22	15-17	-,10	,071	,451	-,27	,07
	23-29	-,23*	,075	,008	-,41	-,05
23-29	15-17	,12	,071	,235	-,04	,29
	18-22	,23*	,075	,008	,05	,41

Based on observed means.

The error term is Mean Square(Error) = 1,253.

*. The mean difference is significant at the ,05 level.

KUVIO 4. Asuinpaikan ja ikäluokkien välinen yhteys suhteessa uskonnollisuuteen.

6.2 Kysely 2

Toinen kysely vastaa tutkimuskysymykseen mitä uskontoon ja hengellisyyteen liittyviä asioita vastaaja pitää partiossa hyväksyttynä. Työ aloitettiin kyselyn kaikkien neljän eri osa-alueen (taustayhteisö, viikkotoiminta, leiri ja partiolupaus) ristiintaulukoinneilla ja tilastollisen merkitsevyyden testaamisella khiin neliö –testin avulla. Taustamuuttujista asuinpaikasta uudelleen koodattiin vaihtoehdot pienempi taajama tai kunta sekä maaseutu (haja-asutusalue), joista muodostettiin uusi muuttuja taajama ja maaseutu. Sukupuolesta ei tarkasteltu kuin naisia ja miehiä.

Taulukkoon 10 on koottu vastaukset osa-alueista taustayhteisö, viikkotoiminta ja leiri. Yli puolet vastaajista piti hyväksyttävänä sitä, että lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönä (74 %) ja lippukunta kokoontuu evankelisluterilaisen tai ortodoksisen kirkon tiloissa (56 %). Myös se, että lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä sai hyväksynnän 58 %:lta vastaajista. Kriittisemmin suhtauduttiin lippukunnan kokoontumiseen moskeijan tiloissa (ei vastanneita=65 %) ja uskonnon aktiiviseen harjoittamiseen partion arjessa (ei vastanneita=86%). Ei mitään mainituista kannatti 7,5 % vastaajista.

Viikkotoiminnan näkökulmasta kysymyksiin suhtauduttiin kautta linjan kriittisemmin, sillä mikään vaihtoehto ei saanut yli 50 % hyväksyntää. Puhuttaessa siitä, saako viikoittaisessa kokouksessa keskustella Raamatusta vastasi kyllä 36 %, Koraanista kyllä 33 % tai ateismista kyllä 41 %. Vain 18 % oli sitä mieltä, että viikoittaisen kokouksen lopussa voidaan lausua iltarukous ja 24 % sitä mieltä, että ryhmän toimintaan kuuluu osallistuminen jumalanpalvelukseen muutaman kerran vuodessa. 34 % on sitä mieltä, että lippukunta voi kieltää viikkotoiminnassa pidettävät uskonnolliset hartaudet. Huomattava määrä (33%) vastaajista koki, ettei voinut tai halunnut kannattaa mitään edellä mainituista.

Leirille yleisen tunnustuksettoman hiljentymistilan haluaisi 58 % ja pelkästään kristityille olevan hiljentymistilan 28 %. Vastaajista 92 % haluaa, että leirillä ei ole kaikille pakollista jumalanpalvelusta, mutta 53 % hyväksyy jumalanpalveluksen, jos siihen osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaajista 64 % pitää hyväksyttävänä sitä, että leirillä ei ole uskonnollista ohjelmaa, vaan etiikan ja arvojen pohdintaa. 16 % ei valitse mitään edellä mainituista.

TAULUKKO 10. Taustayhteisö, viikkotoiminta ja leiri -osioiden vastaukset prosentteina jaoteltuna taustamuuttujittain.

TAUSTAYHTEISÖ N=1498	Kyllä	Nainen	Mies	15-17	18-22	23-28	Pääkaupunki- seutu	Suuri kaupunki	Pieni kaupunki	Taajama tai maaseutu	Toimin lippukunnassa
	Lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönä	74	67	30	39	35	27	28	29	23	20
Lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä	58	67	29	32	36	32	35	28	23	14	88
Lippukunnan toiminta tapahtuu evankelisluterilaisen tai ortodoksisen kirkon tiloissa	56	67	30	32	38	30	30	30	24	16	89
Lippukunnan toiminta tapahtuu moskeijan tiloissa	35	68	29	25	38	37	35	31	21	13	87
Lippukunta rohkaisee aktiiviseen uskonnon harjoittamiseen arjessa	14	60	37	24	34	42	26	33	23	18	83
Ei mikään edellä mainituista	8	56	39	55	24	21	42	20	21	17	89
VIKKOTOIMINTA											
Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Raamattua ja keskustellaan sen sisällöstä	36	66	31	25	38	37	35	31	20	15	86
Lippukunta linjaa, että viikkotoiminnassa ei saa pitää uskonnollisia hartauksia	34	63	32	31	39	30	42	28	19	11	88
Lippukunnan viikkotoimintaan kuuluu osallistuminen ryhmänä jumalanpalvelukseen muutaman kerran vuodessa	24	65	32	34	35	32	28	31	24	18	89
Vartion kokouksen lopuksi pidetään joka kerta iltarukous	18	65	33	29	38	33	24	31	25	20	87
Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Koraania ja keskustellaan sen sisällöstä	33	66	31	23	38	38	37	32	18	13	86
Vartion yhdessä kokouksessa keskustellaan ateismista ja sen perusteluista	41	66	30	27	38	35	36	32	20	13	87
Ei mikään edellä mainituista	33	64	32	56	28	16	28	23	27	22	94
LEIRI											
Leirillä on tunnustukseton hiljentymistila	58	69	27	32	38	31	35	28	23	14	88
Leirillä on kristityille yhteinen hiljentymistila	28	66	31	28	37	35	30	31	23	17	87
Leirillä on jumalanpalvelus, johon osallistuminen on vapaaehtoista	53	68	29	32	37	31	31	29	24	16	89
Leirillä on jumalanpalvelus, johon kaikki osallistuvat	8	60	39	35	28	36	14	35	27	24	83
Leirillä ei ole uskonnollista sisältöä vaan etiikan ja arvojen pohdintaa.	64	67	28	35	36	29	35	28	22	15	89
Ei mikään edellä mainituista	16	57	40	58	27	15	30	21	26	24	96

Taulukkoon 11 on kuvattu vastaukset osioista partiolupaus ja peruskirja. Partiolupauksesta kysyttiin kahden eri tyylin kautta. Kysyttiin suhtautumista yhteen partiolupaukseen eri sisällöillä, tai vaihtoehtoihin lupauksiin eri sisällöillä. Eniten hyväksyntää sai se, että partiolupauksesta on vain yksi versio, jossa viitataan etiikkaan ja arvoihin (42 %). Vähiten hyväksyntää sai se, että partiolupauksesta olisi eri vaihtoehdot eri uskontokunnille (25 %). Yhden lupauksen, jossa viitataan Jumalaan, hyväksyi 33 %, ja yhden lupauksen, jossa viitataan uskonnon sijasta hengellisyyteen, hyväksyi 29 %. 25 % hyväksyisi, että partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa viitataan hengellisyyteen uskonnon sijasta, ja 34 % hyväksyisi vaihtoehdon, jossa viitataan etiikkaan ja arvoihin. Vastaajista 6 % ei voinut tai halunnut vastata mihinkään edellä mainituista.

TAULUKKO 11. Partiolupaus ja peruskirja -osioiden vastaukset prosentteina jaoteltuna taustamuuttujittain.

	Kyllä	Nainen	Mies	15-17	18-22	23-28	Pääkaupunkiseutu	Suuri kaupunki	Pieni kaupunki	Taajama tai maaseutu	Toimin lippukunnassa
PARTIOLUPAUS N=1498											
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä viitataan Jumalaan	33	63	34	48	31	21	25	22	28	24	92
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskuntoon vaan hengellisyyteen	29	70	27	27	38	35	38	32	18	13	89
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskuntoon vaan etiikkaan ja arvoihin.	42	68	28	32	37	32	37	30	19	14	88
Partiolupauksesta on vaihtoehdot eri uskontokuntien jäsenille	25	66	30	42	32	26	31	29	24	16	89
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskuntoon vaan hengellisyyteen	25	70	27	35	34	31	36	29	20	14	88
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskuntoon vaan etiikkaan ja arvoihin	34	68	28	36	37	27	33	29	22	15	88
Ei mikään edellä mainituista	6	56	38	59	25	16	39	16	20	25	93
PERUSKIRJA											
Partion peruskirjassa kuvattu arvopohja ei sellaisenaan vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla ja sitä tulee päivittää.	43	68	37	50	36	24	35	27	26	22	89

TAULUKKO 12. Kyselyn 2 vastausvaihtoehtojen tilastolliset merkitsevyydet.

TAUSTAYHTEISÖ	Ikä	Sukupuoli	Asuinpaikka	Toimin lippukunnassa
Lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönä	0,001	0,002	0,000	0,019
Lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä	0,000	0,11	0,000	0,000
Lippukunnan toiminta tapahtuu evankelisluterilaisen tai ortodoksisen kirkon tiloissa	0,000	0,52	0,000	0,061
Lippukunnan toiminta tapahtuu moskeijan tiloissa	0,000	0,318	0,000	0,001
Lippukunta rohkaisee aktiiviseen uskonnon harjoittamiseen arjessa	0,000	0,124	0,076	0,000
Ei mikään edellä mainituista	0,11	0,061	0,089	0,648
VIKKOTOIMINTA				
Lippukunta linjaa, että viikkotoiminnassa ei saa pitää uskonnollisia hartauksia	0,000	0,011	0,000	0,006
Lippukunnan viikkotoimintaan kuuluu osallistuminen ryhmänä jumalanpalvelukseen muutaman kerran vuodessa	0,001	0,68	0,154	0,13
Vartion kokouksen lopuksi pidetään joka kerta iltarukous	0,000	0,499	0,037	0,015
Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Raamattua ja keskustellaan sen sisällöstä	0,000	0,777	0,000	0,000
Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Koraania ja keskustellaan sen sisällöstä	0,000	0,969	0,000	0,000
Vartion yhdessä kokouksessa keskustellaan ateismista ja sen perusteluista	0,000	0,989	0,000	0,000
Ei mikään edellä mainituista	0,000	0,607	0,001	0,000
LEIRI				
Leirillä on tunnustukseton hiljentyminen	0,000	0,001	0,000	0,000
Leirillä on kristityille yhteinen hiljentyminen	0,000	0,838	0,112	0,005
Leirillä on jumalanpalvelus, johon osallistuminen on vapaaehtoista	0,000	0,177	0,016	0,019
Leirillä on jumalanpalvelus, johon kaikki osallistuvat	0,016	0,041	0,000	0,003
Leirillä ei ole uskonnollista sisältöä vaan etiikan ja arvojen pohdintaa.	0,000	0,009	0,000	0,016
Ei mikään edellä mainituista	0,000	0,003	0,056	0,003
PARTIOLUPAUS				
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä viitataan Jumalaan	0,000	0,067	0,000	0,144
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskontoon vaan hengellisyyteen	0,000	0,102	0,000	0,182
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskontoon vaan etiikkaan ja arvoihin.	0,000	0,057	0,000	0,008
Partiolupauksesta on vaihtoehdot eri uskontokuntien jäsenille	0,95	0,824	0,508	0,191
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskontoon vaan hengellisyyteen	0,008	0,13	0,005	0,026
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskontoon vaan etiikkaan ja arvoihin	0,007	0,148	0,04	0,032
Ei mikään edellä mainituista	0,002	0,066	0,029	0,444
PERUSKIRJA				
Partion peruskirjassa kuvattu arvopohja ei sellaisenaan vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla ja sitä tulee päivittää.	0,003	0,144	0,086	0,064

Kyselyssä kysyttiin kahdella tapaa, vastaako partion peruskirja vastaajien arvomaailmaa: 1) partion peruskirjassa kuvattu arvopohja vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla eikä sitä tarvitse päivittää ja 2) partion peruskirjassa kuvattu arvopohja ei sellaisenaan vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla ja sitä tulee päivittää. Tutkimuksen tulokset olivat ristiriitaiset näissä kahdessa kysymyksessä. Toista vaihtoehtoa, eli partion peruskirjan päivittämistä toivoi 43 % vastaajista. Ensimmäistä vaihtoehtoa vastaan, taas oli 53 %.

Tilastollisesti merkittävyys vaihteli ja kaikki merkitsevyydet näkyvät taulukosta 12. Eniten tilastollista merkittävyyttä oli ikäluokkiin ja asuinpaikkaan liittyen. Laajempaa analyysia ei kyselylle 2 tehdä, koska aineistoa ei saatu painotettua vastaamaan perusjoukkoa.

7. POHDINTA

Tutkielman keskeisenä tausta-ajatuksena on se, että yhteiskunnan modernisoituminen on muuttanut ihmisten suhtautumista uskontoon ja hengellisyys-teen. Kehitys on maallistanut, sekularisoanut ihmisiä, sekä vienyt tilaa pyhyiden kokemuksilta sekä uskonnollisilta auktoriteeteilta. Tutkimushypoteesin mukaan tämä näkyy myös Suomen Partiolaisten jäsenistössä, joista tässä tutkielmassa on erityisesti tarkasteltu nuoria. Aineisto kuvasi nuorten näkemystä siitä, kuinka tärkeänä he kokivat uskonnon ja hengellisyys-teen edistämisen partiossa, sekä mitä uskontoon liittyviä asioita he pitävät partiossa hyväksyttävänä.

Tutkielmassa vastattiin kysymykseen, miten sekularisaatio näkyy nuorten partiolaisten käsityksessä uskonnosta ja hengellisyydestä partiossa. Sekularisaatiosta voidaan nostaa kolme eri näkökulmaa, jotka hieman eri tavoin ja eri tasoilla näkyvät sekularisaatioteorioissa; uskonnon heikkeneminen, eriytyminen ja privatisoituminen (Casanova 1994, 20; Kääriäinen 2003, 91). Nämä kolme teemaa ovat lähtökohtana tutkielman tulosten tulkinnalle. Tutkielmassa vastattiin myös kysymyksiin miten tärkeänä 15–29-vuotiaat partiolaiset pitävät uskontoa ja hengellisyyden edistämistä partiossa, miten nuorten käsitykset uskonnollisuudesta ja hengellisyyden edistämisestä arvona korreloivat muiden partion arvojen kanssa, sekä mitkä asiat partion uskonnollisuudessa ja hengellisyydessä ovat nuorten mielestä hyväksyttäviä. Tutkielman tuloksena on, että nuorten asenteet uskontoa ja hengellisyyttä kohtaan partiossa ovat kahtia jakautuneet. Uskonnollisuus korreloi eniten arvonsäilytyksen omaa maata kohtaan kanssa. Hyväksyttävänä nuoret pitävät muun muassa sitä, että lippukunnan taustayhteisönä on evankelisluterilainen seurakunta tai se toimii seurakunnan tiloissa. Uskonnonharjoittaminen ei kuitenkaan saa olla pakollinen osa partiotoimintaa.

Sitä onko partiolaisten nuorten asenteet uskonnollisuuteen partiossa heikentyneet, emme tämän aineiston pohjalta pysty sanomaan, koska aikaisempaa tutkimustietoa ei aiheesta ole. Kuitenkin se, että tällä hetkellä hieman yli puolet suhtautuu kriittisesti uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen partiossa, tuo esiin kysymyksen siitä mikä on tulevaisuudessa partion ja uskonnon välisen yhteistyön rooli. Myös toisen kyselyn vastaukset vahvistavat uskonnon muuttunutta asemaa partiossa. 14 prosenttia vastaajista sallisi lippukunnan rohkaisevan aktiiviseen uskonnonharjoittamiseen arjessa. 18 prosenttia oli sitä mieltä, että viikoittaisen kokouksen lopussa voidaan lausua iltarukous ja 24 prosenttia sitä mieltä, että

ryhmän toimintaan kuuluu osallistuminen jumalanpalvelukseen muutaman kerran vuodessa. Vastaajista 51 prosenttia oli sitä mieltä, että myönteinen suhtautuminen uskontoon tai hengellisyyden edistäminen on joko epäoleellinen tai ei juurikaan tärkeä partiossa. Vastaavasti 49 prosenttia koki uskonnon melko tärkeäksi, tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi. Tämä jako näyttää asenteiden kahtiajakautuneisuuden, noin puolet vastaajista suhtautui uskontoon myönteisesti ja puolet kriittisesti. Tässä näkyy Kati Niemelän kuvaama (2003, 187) nykyajan pirstaloituminen ja suhteellistuminen, joka näkyy suomalaisilla arvojen ja asenteiden eriytymisenä toisistaan. Arvot eroavat toisistaan aiempaa selvemmin.

Tulokset noudattelivat aikaisempia tutkimustuloksia nuorten uskonnollisuudesta Suomessa. Aikaisemmissa tutkimuksissa ikäluokkien uskonnollisuutta tarkasteltaessa huomattiin 15–19-vuotiaissa vahvempaa uskonnollisuutta kuin 20–24-vuotiaissa, jonka jälkeen seuraavissa ikäluokissa uskonnollisuus taasen pikkuhiljaa kasvaa iän myötä. Tutkielmassa 15–17-vuotiaiden suhtautuminen uskontoon oli myönteisempää kuin 18–22 vuotiailla. Näiden jälkeen asenne muuttui 23–29-vuotiailla taas myönteisemmäksi. Nuorempien ikäluokkien myönteisempää suhtautumista uskontoon selitetään rippikoululla, joka on erittäin suosittu. (Niemelä 2010, 199.) Varmasti moni partiolaisnuorikin rippikoulun käy, mutta tästä ei ole tässä tutkielmassa tietoa. Tämä olisi voinut olla hyvä lisättävä kysymys selittäviin taustamuuttujiin.

Tutkimusten mukaan ikä, sukupuoli ja koulutustausta olivat määrittäviä tekijöitä arvojen muodostumisessa. Näistä ikä selittää kaikista parhaiten arvomaailmaa. (Puohiniemi 2006, 39 ja 122.) Tutkielmassa ei kysytty taustamuuttujina koulutustaustaa, mikä on jälkeensä tarkasteltuna harmillista, koska mielekästä olisi ollut nähdä sen vaikutus uskontoon suhtautumiseen. Tuloksista nähtiin, että myönteisimmin uskontoon suhtautuivat taajamassa ja maaseudulla asuvat, ikäluokista myönteisimpiä olivat 23–29-vuotiaat. Sekä naisilla, että miehillä uskontoon suhtautuminen jakautui lähes samalla lailla, 51 prosenttia suhtautui kriittisemmin (vaihtoehdot ”epäoleellinen” ja ”ei juurikaan tärkeä”) ja 49 prosenttia suhtautui myönteisemmin (vaihtoehdot ”melko tärkeä”, ”tärkeä” ja ”erittäin tärkeä”.) Tulos oli tilastollisesti melkein merkitsevä ikäluokkien ja sukupuolten osalta, ja merkitsevä asuinpaikan ja uskonnollisuuden suhteen. Tutkielmassa olleet taustamuuttujat eivät kuitenkaan selittäneet uskonnollisuutta paljoakaan. Kati Niemelä kuvaakin (2003, 187) ettei arvojen eriytymisen perustana tänä päivänä myöskään ole perinteiset ryhmittymät kuten ikä, sukupuoli tai sosiaaliluokka. Tätä kehityskulkua toi esiin myös Arvot 360 –tutkimus.

Arvomaailma ei enää myötäile pelkkiä luokkia, ammattiryhmiä tai yhteiskunnallisia ryhmittymiä, vaan elämänasenne kulkee yli luokkarajojen. (YLE 4.10.2017.)

Koska tutkielman tutkimuskysymys keskittyi sekularisaation näkymiseen nuorten käsityksissä partiossa, jätettiin arvojen keskinäinen vertailu vähemmälle. Koska arvojen keskinäinen korrelaatio oli kuitenkin kiinnostava asia, tarkasteltiin pääkomponenttianalyysissa arvojen latautumista pääkomponenteille. Siinä nousi esiin uskonnollisuuden ja uskollisuuden omaa maata kohtaan selvä latautuminen yhteen komponenttiin. Muut arvot latautuivat taas selvästi toiselle komponentille. Arvoista muodostui siis kaksi komponenttia, joista toisen voisi sanoa olevan sisällöltään humanistis-solidaarinen ja toinen koti, uskonto ja isänmaa -teemainen. Korrelaatiotarkastelu osoitti myös, että kaikista eniten uskontoon suhtautumisen kanssa korreloi arvo uskollisuus omaa maata kohtaan. Tämäkin on linjassa aikaisempien arvotutkimusten tuloksiin, joista ilmeni, että voimakkaimmin uskonnollisuutensa ilmaisevat suomalaiset ovat arvoiltaan perinteisempiä ja yhteisöllisempiä. (Puohiniemi 2006, 237–238.) Tässä tutkielmassa ei pääkomponenttianalyysin tuloksia analysoitu sen enempää, mutta tämä olisi hyvä jatkotutkimuksen aihe, esimerkiksi se kuinka kahtia jakautunut arvomaailma uskonnon suhteen näkyy suhteessa muihin arvoihin.

Tutkimuskysymyksenä oli myös se, mitkä asiat partion uskonnollisuudessa ja hengellisyydessä ovat nuorten mielestä hyväksyttäviä. Erityisesti toinen kysely vastasi tähän. Siinä olleet vastausvaihtoehdot oli nostettu partion arjesta, mukaillen niitä yleisimpiä perinteitä ja tapoja, joita paikallisyhdistyksillä eli lippukunnilla on suhteessa uskonnonharjoittamiseen, uskontoon ja hengellisyyteen. Tuttua on yhä tänä päivänä leirijumalanpalvelukset ja viikoittaisten kokousiltojen lopussa sisaruspiirissä luettava iltarukousmainen loru *“hyvää yötä, Jeesus myötä, kiitos tästä päivästä”*. Tosin tämä loru on muuttunut monessa paikassa toivotukseksi *“hyvää yötä, onni myötä, kiitos tästä päivästä”*. Ikäkaudesta toiseen siirryttäessä jokainen partiolainen antaa uudelleen partiolupauksen, ja tämä tapahtuu usein esimerkiksi itsenäisyyspäivänä kirkossa, jossa samassa yhteydessä saatetaan pitää Partiomessu. Partio-ohjelmasta löytyy lisäksi jokaiselle ikäkaudelle sovitettua uskontoon ja hengellisyyteen liittyviä suorituksia, joissa sekä tutustutaan ensisijaisesti omaan evankelisluterilaiseen lähiseurakuntaan ja mahdolliseen taustayhteisöön, tai tutustutaan laajemmin maailman uskontoihin ja niihin liittyviin asioihin. Uskonnon harjoittaminen, uskonnollisuus ja hengellisyys ovat siis vahvasti sisäänrakennettuna

partioon. Tästä kaikesta huolimatta 18 prosenttia vastaajista koki myönteisen suhtautumisen uskuntoon partiossa epäoleelliseksi tai ongelmalliseksi ja 33 prosenttia ei juurikaan tärkeäksi. Viikkotoiminnan uskonnollisuutta mittaavassa osiossa 33 prosenttia vastaajasta ei halunnut tai voinut valita yhtään vaihtoehtoa hyväksyttäväksi: jumalanpalveluksiin osallistumista, Raamattuun, Koraaniin tai ateismiin tutustumista tai iltarukouksen lukemista.

Keskustelu siitä, tuleeko uskonnonharjoittamisen ja uskonnollisen toiminnan olla pakollista, tuo esiin sekularisaatioteorioiden privatisoitumisen ja eriytymisen. Nuoret vastaajat eivät ole sulkemassa uskontoa partiosta pois. Sen osoittaa tuo 49 prosentin kannatus myönteiselle suhtautumiselle uskuntoon ja hengellisyyteen partiossa. Vahva kanta on kuitenkin sille, että kaikkien on päästävä mukaan toimintaan taustasta riippumatta, ja uskonnon harjoittamisen ei tule olla pakollista, kuten nostot avovastauksista kertovat. Vastaajista 92 prosenttia halusi esimerkiksi, että leirillä ei ole kaikille pakollista jumalanpalvelusta, mutta 53 prosenttia hyväksyi jumalanpalveluksen, jos siihen osallistuminen oli vapaaehtoista.

”Partion tulisi olla kaikille avoin harrastus, jossa kaikki saavat olla yksilöitä ja ilmaista vapaasti itseään ja mielipiteitään. Minkään uskonnon tai poliittisen suuntauksen ei tulisi olla lippukunnan taustalla.”

”Partion arvopohjaan on aina kuulunut oman hengellisyyden tutkiminen, ja siitä ei pidä lipsua, koska se oli jo perustettaessa tärkeää. Kuitenkaan se ei tarkoita pelkkää kristillisyyttä, ja kaikki tunnustuksellisuus ja tunnustuksettomuus on hyväksyttävä. Kuitenkin enemmistön partiolaisista ollessa Suomessa kristittyjä, ei tätäkään hengellistä kasvatusta pidä muiden takia sorsia. Tärkeintä on antaa kaikille vaihtoehtoja, ja kirkon jäseniäkään ei saa pakottaa esimerkiksi leirijumalanpalveluksiin yms. Lasten tulisi aina saada valita itse.”

Kannatusta saa uskonnon ja hengellisyyden sijaan etiikan ja arvojen pohdinta toiminnassa. 64 prosenttia piti hyväksyttävänä sitä, että leirillä ei ole uskonnollista ohjelmaa, vaan etiikan ja arvojen pohdintaa. Partiolupauksesta eniten kannatusta (42%) sai lupaus, jossa ei viitata uskuntoon vaan etiikkaan ja arvoihin.

Peter Berger kuvasi, ettei modernisaation ja sekularisaation päätepisteenä olisikaan maallistunut vaan moniarvoistuva yhteiskunta (Taira ym. 2018, 25). Vastaavaa moniarvoistumista ei ole vielä ainakaan suomalaisessa partiossa nähtävissä, vaikka yhteiskunnassa moniarvoisuus on yleisesti lisääntynyt (Sohlberg 2016). Vaikkei jäsenten uskonnollista vakaumusta tiedetä eikä kysytä, on yleisesti tunnistettu, että maahanmuuttajataustaisia ja erityisesti muslimeja on Suomessa partiossa hyvin vähän. 65

prosenttia vastaajista oli kriittisiä lippukunnan kokoontumiseen moskeijan tiloissa. PEW-tutkimuslaitoksen kansainvälisessä tutkimuksessa (Pew Research Center 29.5.2018) suomalaisista 62 prosenttia uskoi, ettei islam ole yhteensopiva suomalaisen kulttuurin ja arvojen kanssa. Vaihtoehtoisista partiolupauksista vain 25 prosenttia kannatti, että jokaisella uskontokunnalla olisi oma lupauksensa.

Suomen Partiolaisilla on taustayhteisösopimus evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon kanssa Suomessa, ja piispainkokouksen 1983 mukaan partio on kirkon omaa nuorisotyötä silloin kun paikallisella lippukunnalla on taustayhteisösopimus seurakunnan kanssa (Kirkkohallitus 2011). Aikaisempi tutkimus osoitti, että uskonnollisella kasvatuksella on merkittävä yhteys nykyiseen uskonnolliseen asennoitumiseen. Tutkimuksessa nousi esiin kirkon lapsi- ja nuorisotyön muodoista vaikuttavimpana osallistuminen seurakuntien nuorisotyön ryhmiin ja seurakuntanuorena oleminen. (Niemi & Koivula 2006, 174–175.) Partio on yksi seurakunnan oman nuorisotyön toimintamuoto, seurakunnan ollessa lippukunnan taustayhteisö. Huolimatta kriittisestä suhtautumisesta uskuntoon partiossa, rakenteellisen yhteyden partion ja kirkon välillä vastaajat hyväksyivät. Vastaajista 74 prosenttia piti hyväksyttävänä, että lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönään ja 56 prosenttia hyväksyi sen, että lippukunta kokoontuu evankelisluterilaisen tai ortodoksisen kirkon tiloissa. Kuitenkin se, että lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä sai hyväksynnän 58 prosentilta vastaajista, näkyy moniarvoisuuden hyväksyntänä ja tässä tietynlaisena eriytymisenä. Avovastauksista esiin nostetut sitaatit kuvaavat tätä asennetta, jossa kirkon taloudellinen tuki hyväksytään, mutta partio nähdään uskonnollisesti sitoutumattomana toimintana samanaikaisesti.

”Seurakunnat voisivat toimia enemmän taustatukena. Partio-ohjelmassa voitaisiin ottaa paremmin huomioon muiden uskontojen olemassaolo ja uskonnon merkitystä pienentää, järjestönsä kuuluisi olla uskonnollisesti sitoutumaton.”

”Seurakunnalta saavat pienemmät lippukunnat hyvin tukea. Sinänsä uskonto voisi olla mukana partiossa, koska sillä on monen elämään suuri vaikutus. Mielestäni partio ei kuitenkaan ole uskonnollinen järjestö, partiossa on mukana erilaisia ihmisiä ja eri uskonnollisia ihmisiä, mitään uskontoa ei pitäisi painottaa.”

”Minun mielestäni on hienoa, että seurakunta tukee partion toimintaa. Mielestäni uskonnollisen kasvatuksen ei kuitenkaan tarvitse itse toiminnassa olla vahvasti läsnä.”

Katsomuskasvatuksen lausunnossa (Partion katsomuskasvatus 2018) kuvataan, kuinka katsomuskasvatus on samanaikaisesti toteutettava ja problemaattinen asia. Kysymyksiä aiheuttavat esimerkiksi, miten kaikki katsomukset otetaan huomioon ja millaiset taidot ryhmänjohtajalla tulee olla? Epävarmuus omasta taito- ja tietopohjasta asiaan liittyen, voi jättää katsomuskasvatuksen kokonaan pois. Emme voi tietää, mitä vastaajat ovat ajatelleet itse uskonnosta ja hengellisyydestä, kun he ovat kysymyksiin vastanneet. Tietoa ei ole ihmisten omasta uskonnollisuudesta, tai uskonottomuudesta, mutta oletus on, että vastaajat peilaavat omia uskonnollisia asenteitaan ja vakaumustaan partioon vastauksissaan. Tämän tutkielman tarkoituksena ei ole ollut selvittää, onnistuuko partio katsomuskasvatuksessaan. Vastaajista 51 prosentin kriittinen suhtautuminen uskontoon nostaa esiin mielenkiinnon tätä näkökulmaa kohtaan. Partio toimii Puuhiniemen (2006, 39 ja 122) käyttämän termin mukaan sosialisatioagenttina, ja partiossa ollessaan lapsi oppii arvoja, tavan toimia yksin ja ryhmässä. Partio-ohjelma sisältää myös omaan uskontoon ja hengelliseen vakaumukseen liittyviä aktiviteetteja. Kuten aiemmin mainittiin, on peruskirjan tavoitteena ohjata partiolaista myönteiseen suhtautumiseen uskontoja kohtaan, etsimään omaa vakaumustaan ja toteuttamaan sitä esimerkiksi oman katsomusyhteisönsä parissa. Tavoitteena olisi se, että myös partiossa nuori pääsee rakentamaan omaan katsomustaan. (Partion katsomuskasvatus 2018.) Jos 51 prosentin mielestä myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistämiseen on epäoleellinen tai ei juurikaan tärkeä asia, on varmasti tässä valossa järkevää etsiä myös muita vaihtoehtoja katsomuskasvatukseen, ja koko partiotoimintaan, kuin kristinuskosta ja evankelisluterilaisuudesta kumpuava lähestymistapa.

Tutkijana olen sidottu käytössä olevaan aineistoon. Ensimmäinen kysely oli rakennettu vastaajalle erittäin helpoksi ja nopeaksi vastata. Toisen kyselyn monivalinnat olivat paikoittain taasen haastavia ymmärtää, esimerkkinä peruskirjan päivittämisen tarve, jota kysyttiin kahdella tavalla samassa kysymyksessä. Nyt jos lähtisin tutkimusta tekemään alusta alkaen, laajentaisin ensimmäistä kyselyä niin, että siellä kysyttäisiin asenteita arvoihin usealla tavalla, myös kontrollikysymysten avulla. Taustamuuttujiin valitsisin lisäksi ainakin koulutustiedot, ehkä asuinpaikan kuvaisin postinumeron tai muun vastaavan kautta, jotta se antaisi tarkempaa kuvaa maantieteellisestä sijainnista. Rippikoulun käyminen ja uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluminen voisi olla myös mielekäästä tietää, kun tutkitaan suhtautumista uskontoon partiossa. Tutkielmassa onnistuttiin vastaamaan kysymyksiin, vaikka sekularisaation eri näkökulmien esille tuominen ei tämän aineiston pohjalta onnistunut täysin. Jatkotutkimusta voitaisiinkin ajatella kohdistettavan vielä tarkemmin

nämä näkökulmat huomioon ottaen. Lisäksi mielenkiintoista olisi tutkia tarkemmin arvojen keskinäistä korrelaatiota, eli jatkaa arvotutkimuksen näkökulmasta siitä mihin tämän tutkimuksen pääkomponenttianalyysissä päästiin. Yhteiskuntapolitiikan näkökulmasta nuorten ikäluokkien arvomaailmojen tutkiminen on relevanttia myös jatkossa, ovathan nuoret yhteiskuntamme tulevaisuus.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tavoitteena oli etsiä sekularisaatioon viittaavia teemoja 15–29-vuotiaiden nuorten partiolaisten uskontoon ja hengellisyyteen liittyvistä käsityksistä. Tutkielman hypoteesina oli, että nuorten partiolaisten käsityksissä uskonnosta ja hengellisyydestä partiossa nousee esiin sekularisaation kolme eri osa-aluetta: uskonnon heikkeneminen, eriytyminen ja privatisoituminen. Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että uskontoon kriittisempi suhtautuminen eli uskonnon heikkeneminen, privatisaatio ja eriytyminen erottuivat aineistosta. Näistä eriytyminen ja privatisoituminen olivat hankalampia tavoittaa, sillä käytettyjä mittareita ei oltu suoraan rakennettu näiden teemojen kautta. Uskonnon heikkenemistä kuvasi ensimmäinen kysely, ja privatisaation ja eriytymisen teemoja toi esiin toinen kysely.

Yhteiskuntaan sekularisaatio vaikuttaa sekä rakenteellisella että yksilöllisellä tasolla. Uskonto vaikuttaa vahvasti ihmisen arvomaailmaan, ja siihen kuinka ihmiset näkevät maailman. Mikä on naisen asema yhteiskunnassa tai millaisia perhearvoja kannatetaan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että uskonnon harjoittaminen on yhteydessä myös ei-uskonnollisiin kansalaisjärjestöihin kuulumiseen, sekä kirkkoon kuulumiseen (mutta ei välttämättä aktiivinen uskonnonharjoittaminen) on tilastollisesti merkittävästi yhteydessä moniin aktiiviseen kansalaisuuteen liittyviin indikaattoreihin, kuten sosiaaliin asenteisiin ja poliittiseen toimintaan. Tämä ei kerro muuta, kuin että nämä asiat linkittyvät jostain syystä toisiinsa. Tutkimus ei voi todistaa oikeaksi tai vääräksi väitettä siitä, onko sekularisaatio heikentänyt myös sosiaalista pääomaa ja ihmisten aktiivista kansalaistoimintaa. (Norris & Inglehart 2004, 159 ja 194–195.) Partion, niin kuin muidenkin instituutionalisoitujen toimijoiden, olisi hyvä pohtia sitä, kuinka toiminnan tarkoitus puree nykypäivän ihmisiin. Kiinnostaako ihmisiä liittyä jäseniksi, olla mukana rakentamassa tulevaisuudessa hyvinvointia ja yhteiskuntaa aktiivisen kansalaistoiminnan kautta.

Sekularisaation etenemisellä on vaikutuksensa myös laajemmin suomalaisen yhteiskuntaan. Uskonnolliset yhteisöt ovat Suomessa merkittävä hyvinvointivaltion hyvinvointipalvelujen paikkaaja, yhteistyö ja toiminta sosiaalityön kentällä on kasvanut 1990-luvulta lähtien. Laman myötä myös tutkimus kirkon roolista hyvinvoinnin edistäjänä nousi keskeiseksi kirkkososiologian tutkimusteemaksi. Tutkimukset osoittavat, että pikkuhiljaa on siirrytty hyvinvointivaltiosta kohti hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa kirkolla

osana kolmatta sektoria on entistä suurempi rooli hyvinvointipalveluiden toteuttajana ja suomalaisten hyvinvoinnin turvaajana. Kirkon diakoniatyössä tehdään vastaavaa työtä julkiseen sosiaalityöhön verrattuna. Julkinen sektori on kiitollinen kirkolle avusta, toivoen että hengellisyys ei näkyisi auttamistyössä liikaa. Saman aikaisesti kirkon arvopohja koetaan sen vahvuutena, kun mietitään hyvinvointipalveluihin liittyviä odotuksia toiminnasta ja sen laadusta. (Helander 2018, 87 ja 92–93.) Samankaltainen ajattelu nousee esiin partiolaisten vastauksissa. Seurakunta hyväksytään taustayhteisöksi, taloudelliseksi tukijaksi ja kokoontumispaikaksi, mutta toivotaan ettei uskonnonharjoitus näy partiotoiminnassa liikaa tai ollenkaan. Kun kirkko instituutiona näivettyy, kirkkoon kuulumisen vähenee ja suomalaiset maallistuvat, nousee esiin kysymys myös siitä, miten käy uskonnollisten yhteisöjen tekemille hyvinvointipalveluille tulevaisuudessa.

Tämä tutkielma piirtää kuvaa nuorista partiolaisista, joille myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistäminen arvona on hyvin kahtia jakautunut. 43 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että partion peruskirjassa kuvattu arvopohja ei sellaisenaan vastaa hänen käsitystään siitä, mitä partion pitäisi olla ja sitä tulisi siksi päivittää. Kuten Henrietta Grönlund kuvaa (2006, 121) on arvojärjestelmien vaihtuvuus nuorille tyypillistä. Heitä ei voi useinkaan luokitella ja lukita mihinkään tiettyyn arvotyyppiin. Kuinka tulevaisuudessa toisistaan eriytyvä jäsenistö tulee toimeen saman katon alla samassa harrastuksessa, jos sekularisaatio etenee vielä entisestään? Partion ja uskonnon yhteys on pitkä ja historiallinen niin maailmassa kuin myös Suomessa. Kun yksilön uskonnollisuus ja hengellisyys muuttuvat yhä enemmän yhteisöllisestä ja perinteisestä toiminnasta kohti henkilökohtaista ja eriytynyttä omaa valintaa, on sillä väistämättä vaikutuksensa partion ohjelmalle ja koko aatteelle.

Partiossa arvotyö on jatkunut konkreettisesti jo eteenpäin, ja tällä hetkellä työstössä on uusi peruskirja ja partiolupaus. Tässä suomalaista partiotoimintaa uudistavassa työssä otetaan nyt kantaa muun muassa tässä tutkielmassa esiin nousseeseen kysymykseen: mikä on uskonnon ja hengellisyyden asema partiiossa tulevaisuudessa?

LÄHTEET

- Alapuro, Risto (1969): Sukupolvet ja arvot: Tutkimus eri-ikäisten helsinkiläisten ja teologien arvoista. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Alkula, Tapani; Pöntinen, Seppo & Ylöstalo, Pekka (1994): Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.
- Baden-Powell, Robert & Koho, Paula (1993): Partiopojan kirja. Helsinki: Partiokirja.
- Bauman, Zygmunt (2002): Notkea moderni. Tampere: Vastapaino
- Berger, Peter (1967): *The Sacred Canopy: Elements of a Sociological Theory of Religion*. New York: Doubleday.
- Berger, Peter: *Secularization and De-Secularization*. Teoksessa Woodhead Linda (toim.): *Religions in The Modern World: Traditions and Transformations*. Routledge, London: New York 2002, 291–298.
- Bruce, Steve (1996): *Religion in the Modern World: From Cathedrals to Cults*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Casanova, José (1994): *Public Religions in the Modern World*. Chicago: University of Chicago Press.
- Durkheim, Émile (1980): *Uskontoelämän alkeismuodot*. Australialainen toteemijärjestelmä. Suom. Seppo Randell. Helsinki: Tammi.
- Durkheim, Émile (1990): *Sosiaalisesta työnjaosta*. Suom. Seppo Randell. Helsinki: Gaudeamus.
- Erwin, Phil (2001): *Asenteet ja niihin vaikuttaminen*. Helsinki: WSOY.
- Grönlund, Henrietta: *Nuoret aikuiset kirkon vapaaehtoistoiminnassa - arvostukset, asenteet ja aktivointi*. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati ja Petterson Juha (toim.): *Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 118–133.
- Hay, David & Nye, Rebecca (2006): *The Spirit of the Child*. Rev. ed. London. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Heelas, Paul: *The Spiritual Revolution*. Teoksessa Woodhead Linda (toim.): *Religions in the Modern World: Traditions and Transformations*. Routledge, London: New York 2002, 357–377.
- Heelas, Paul & Woodhead, Linda (toim.) (2005): *The Spiritual Revolution: Why Religion is Giving Way To Spirituality*. Oxford: Blackwell publishing.
- Heiskala, Risto (toim.) (1994): *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Helander, Eija: *Uskonnolliset yhteisöt hyvinvointipalveluiden tarjoajana*. Teoksessa Ketola Kimmo, Martikainen Tuomas ja Taira Teemu (toim.): *Uskontososiologia*. Eetos-julkaisuja 20, Turku 2018, 87–99.
- Helkama, Klaus: *Arvojen ja ihmiskuvan muutos*. Teoksessa Hämäläinen Timo. *Murroksen aika: Selviääkö suomi rakennemuutoksesta?* WSOY, Porvoo 1997, 241–264.

- Helkama, Klaus (2015): Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää? Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Helkama, Klaus & Seppälä, Tuija: Arvojen muutos Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Heiskala Risto, Luhtakallio Eeva, Alasuutari Pia, Ilmonen Kaj ja Uskali Turo (toim.): Uusi jako: Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta? Gaudeamus, Helsinki 2006, 131–155.
- Helve, Helena (1987): Nuorten maailmankuva: seurantatutkimus pääkaupunkiseudun erään lähiön nuorista. Tutkimuksia ja selvityksiä / Kansalaiskasvatuksen keskus 1987:1.
- Helve, Helena (1993): Nuoret humanistit, individualistit ja traditionalistit: helsinkiläisten ja pohjalaisten nuorten arvomaailmat vertailussa. Helsinki: Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi. Espoo: Nuorisotutkimusseura.
- Helve, Helena: "Ystävämme kettu" ja uusi maailmankuva. Teoksessa Aaltojärvi Pia ja Suurpää Leena (toim.): Näin nuoret: Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1996, 74–94.
- Helve, Helena (2002): Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.
- Helve, Helena: Nuoret ja usko. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna (toim.): Uskon asia: Nuorisobarometri 2006. Opetusministeriö: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasiain neuvottelukunta, Helsinki 2006, 92–109.
- Hjelm, Titus (2004): Uskonnon paluu nuoruuteen ja julkisuuteen. Nuorisotutkimus 2004:2, 1–2.
- Hjelm, Titus: Sosiologian klassikot ja uskonto. Teoksessa Ketola Kimmo, Martikainen Tuomas ja Taira Teemu (toim.): Uskontososiologia. Eetos-julkaisuja 20, Turku 2018, 36–48.
- Hjelm, Titus & Myllyniemi, Sami: Kirkkoon kuulumattomat nuoret maallistumisen peilinä. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna (toim.): Uskon asia: Nuorisobarometri 2006. Opetusministeriö: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasiain neuvottelukunta, Helsinki 2006, 124–145.
- Hyvönen, Jenni: Urbanin kristityn nuoren aikuisen spiritualiteetti. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati, Petterson Juha (toim.): Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 84–103.
- Inglehart, Ronald (1997): Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto (2007): Määrällisiä tarinoita: Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kallunki, Valdemar (2010): Yhteisön ja yhteiskunnan ehdoilla: Seurakuntien ja kuntien yhteistyö vuorovaikutuksen näkökulmasta. Helsinki: Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta.
- Ketola, Kimmo: Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa 1600-luvulta nykypäivään. Teoksessa Kääriäinen Kimmo, Niemelä Kati ja Ketola Kimmo (toim.): Moderni

- kirkkokansa: Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2003a, 17–52.
- Ketola, Kimmo: Uusi kansanomaisesta uskonnollisuus. Teoksessa Kääriäinen Kimmo, Niemelä Kati ja Ketola Kimmo (toim.): Moderni kirkkokansa: Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2003b, 53–86.
- Ketola, Kimmo: Kaupunkien uusi henkisyys. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati, Petterson Juha (toim.): Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 305–316.
- Ketola, Kimmo: Uskonto suomalaisten elämässä. Teoksessa Ketola Kimmo, Niemelä Kati, Palmu Harri ja Salomäki Hanna (toim.): Uskonto suomalaisten elämässä: Uskonnollinen kasvatus, moraalit, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere 2011, 7–24.
- Ketola, Kimmo: Mitä on uskontotiede? Teoksessa Ketola, Kimmo; Korkee, Simo; Pesonen, Heikki; Pyysiäinen, Ilkka; Sakaranaho, Tuula; Sjöblom, Tom (2017): Näköaloja uskuntoon. Viides painos. Gaudeamus, Helsinki, 12–39.
- Ketola, Kimmo; Pesonen, Heikki & Sjöblom, Tom: Uskonto ja moderni yhteiskunta: Uskentososiologian keskustelunaiheita. Teoksessa Ketola, Kimmo; Korkee, Simo; Pesonen, Heikki; Pyysiäinen, Ilkka; Sakaranaho, Tuula; Sjöblom, Tom (2017): Näköaloja uskuntoon. Viides painos. Gaudeamus, Helsinki, 96–137.
- Kiilakoski, Tomi; Honkatukia, Päivi & Huttunen, Rauno: Teoria nuorten ja nuorisotyön tutkimuksessa. Teoksessa Kiilakoski Tomi, Honkatukia Päivi ja Aaltonen Sanna. Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Vastapaino, Tampere 2018, 54–72.
- Koskelainen, Hannu: Nuorten arvostukset ja kirkon elämä - tapahtuuko kohtaamista? Teoksessa Koskelainen Hannu, Pursiainen Raili, Sankari Sari, Turunen Raimo ja Elomaa Rauno (toim.): Näytön paikka: Puheenvuoroja nuorista, kirkosta ja kirkon nuorisotyöstä. Kirjapaja, Helsinki 1997, 9–26.
- Kääriäinen, Kimmo: Teorioita uskonnon ja yhteiskunnan muutoksesta. Teoksessa Kääriäinen Kimmo, Niemelä Kati ja Ketola Kimmo (toim.): Moderni kirkkokansa: Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2003, 87–121.
- Kääriäinen Kimmo, Niemelä Kati & Ketola Kimmo (toim.) (2003): Moderni kirkkokansa: Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanalla. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere.
- Luckmann, Thomas (1967): *The Invisible Religion: The Problem of Religion in Modern Society*. New York: MacMillan.
- Metsämuuronen, Jari (2003): Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp.
- Metsämuuronen, Jari (toim.) (2006): Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.
- Mikkola, Teija (2003): Muuttuvat arvot ja uusi keskiluokka: Tutkimus arvojen mittaamisesta ja monitasaisuudesta. Helsinki: Helsingin yliopisto, sosiologian laitos.

Niemelä, Kati: Uskonnollisuus eri väestöryhmissä. Teoksessa Kääriäinen Kimmo, Niemelä Kati ja Ketola Kimmo (toim.): Moderni kirkkokansa: Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituhanella. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2003, 187–220.

Niemelä, Kati: Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati, Petterson Juha (toim.): Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 43–65.

Niemelä, Kati: Youth and Religion in Finland. Teoksessa Giordan Giuseppe (toim.): Annual Review of The Sociology of Religion, Volume 1, Youth and Religion. Brill, Leiden 2010, 193–218.

Niemelä, Kati & Koivula, Annika: Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati, Petterson Juha (toim.): Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 163–177.

Norris, Pippa & Inglehart, Ronald (2011): Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide. Cambridge University Press. 2nd edition.

Nummenmaa, Lauri (2009): Käyttätymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.

Pentikäinen, Juha (toim.) (1986): Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta: Kirjoituksia uskontososiologian alalta. 2. Uudistettu painos. Helsinki: Gaudeamus.

Pohjanheimo, Esa: Pysyvää ja eriytyvää: Arvomuutoksia suomessa 1970-luvulta nykypäivään. Teoksessa Pirttilä-Backman Anna-Maija, Ahokas Marja, Myyry Liisa ja Lähteenoja Susanna (toim.): Arvot, moraalit ja yhteiskunta: Sosiaalipsykologisia näkökulmia yhteiskunnan muutokseen. Gaudeamus, Helsinki 2005, 237–257.

Puohiniemi, Martti (2002): Arvot, asenteet ja ajankuva. Espoo: Limor.

Puohiniemi, Martti (2006): Täsmäelämän ja uusyhteisöllisyyden aika. Espoo: Limor.

Pyysiäinen, Ilkka (2001): Uskonto maallistuneessa yhteiskunnassa. Yhteiskuntapolitiikka 66 (2001):4. 373–376.

Schwartz, Shalom (2011): Kulttuuriset arvo-orientaatiot: Kansallisten erojen luonne ja seuraukset. Vaajakoski: Limor kustannus.

Shiner, Larry (1967): The Concept of Secularization in Empirical Research. Journal for the Scientific Study of Religion. 1967:6 (2), 207–220.

Suhonen, Pertti (1988): Suomalaisten arvot ja politiikka. Juva: WSOY

Taipale, Hannu: Nuorten asenteista ja ajattelusta. Teoksessa Aalto Ritva ja Minkkinen Sirkka (toim.) Nuoret tänään: Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen tuloksia. Otava, Helsinki 1971, 156-184.

Taira, Teemu; Martikainen, Tuomas & Ketola, Kimmo: Johdanto: Uskonnon sosiologinen tutkimus. Teoksessa Ketola Kimmo, Martikainen Tuomas ja Taira Teemu (toim.): Uskontososiologia. Eetos-julkaisuja 20, Turku 2018, 11–32.

Tirri, Kirsi: Nuorten aikuisten spiritualiteetti Kalliossa. Teoksessa Mikkola Teija, Niemelä Kati, Petterson Juha (toim.): *Urbaani usko: Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Kirkon tutkimuskeskus, Tampere 2006, 292–304.

Valli, Raine (2001): *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen*. PS-kustannus, Jyväskylä.

Venkula, Jaana & Rautevaara, Ahti (1992): *Arvot ja nuorten arvopohdinta: Piirteitä maamme vv. 1960–1990 nuorten arvoja koskevista tutkimuksista*. Helsinki: Yliopistopaino.

Weber, Max (1980): *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki*. Suom. Timo Kyntäjä. Juva: WSOY.

Wilska, Terhi-Anna (toim.) (2006): *Uskon asia: Nuorisobarometri 2006*. Opetusministeriö: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisoasiain neuvottelukunta, Helsinki.

Wilson, Bryan (1966): *Religion in Secular Society. A Sociological Comment*. London: Watts.

Wilson, Bryan (1982): *Religion in Sociological Perspective*. Oxford: Oxford University Press.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Suomen Partiolaisten arvotyöryhmä (2018): *Loppuraportti*.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Elinkeinoelämän valtuuskunta (2014): Saatavilla: <<https://www.eva.fi/arvopankki/patteri.php?q=3888>>, luettu 20.2.2019.

Haikonen, Jyrki & Kiljunen, Pentti (2010): *Mitä mieltä suomalainen? EVA:n asennetutkimuksien kertomaa vuosilta 1984–2003*. Saatavilla: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/06/Mita_mielta_suomalainen.pdf>, luettu 21.2.2019.

Helsingin Sanomat (28.8.1992): *Jälkimoderni aika nostaa etiikan esiin*. Saatavilla <<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003168976.html>>, luettu 20.1.2019.

Kirkkohallitus (2011): *Yleiskirje nro 10/2011: 11.3.2011*: Saatavilla: <<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content2B78F9>>, luettu 14.4.2019.

Kirkon tilastot (2018): *Internet-sivut*. <www.kirkontilastot.fi>. Luettu 16.1.2019.

Kirkon tutkimuskeskus (2019): *Raportti 13.3.2019*. Saatavilla: <https://www.epressi.com/media/userfiles/132995/1552403945/issp2018_raportti.pdf>, luettu 15.3.2019.

Kotimaa24 (15.1.2019): *Kirkkoon kuuluu nyt alle 70 prosenttia suomalaisista - kasteiden määrä laski syntyvyyttä enemmän*. Kirjoittaja: Antti Berg. Saatavilla <<https://www.kotimaa24.fi/artikkeli/kirkkoon-kuuluu-nyt-alle-70-prosenttia-suomalaisista-kasteiden-maara-laski-syntyvyyden-tahdissa/>>, luettu 16.1.2019.

Kotimaa24 (28.2.2019): Ruotsin kirkon uusin ennuste: Jäsenten osuus laskee alle 50 prosentin viimeistään vuonna 2025. Kirjoittaja: Meri Toivanen. Saatavilla: <<https://www.kotimaa24.fi/artikkeli/ruotsin-kirkon-uusin-ennuste-jasenten-osuus-laskee-alle-50-prosentin-viimeistaan-vuonna-2025/>>, luettu 17.4.2019.

Kiilunen, Aapo: Kysymys nuorten määrästä. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Riikka Nenonen. Lähetetty: 15.1.2019, luettu 16.1.2019. Yksityinen sähköpostiviesti.

Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Saatavilla: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>>, luettu 13.1.2019.

Partion katsomuskasvatus 2018–2030 (2018): Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. Saatavilla: <<https://static.partio-ohjelma.fi/content/uploads/2018/11/KATSOMUSKASVATUS-PARTIOSSA.pdf>>, luettu 12.4.2019.

Pew Research Center (29.5.2018): Being Christian in Western Europe. Saatavilla: <<http://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/>>, luettu 26.2.2019.

Sohlberg, Jussi (YLE, 2.3.2016): Suomi maallistuu, moninaistuu uskonnollisesti, mutta myös luterilaisuus säilyy. Saatavilla: <<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/02/kirkon-tutkija-jussi-sohlberg-suomi-maallistuu-moninaistuu-uskonnollisesti>>. luettu 29.3.2019.

Suomen evankelisluterilainen kirkko (2019): Internet-sivut. Saatavilla: <<https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Spiritualiteetti>>, luettu 17.2.2019.

Suomen Partiolaiset (2008): Peruskirja. Hyväksytty 15.11.2008. Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. Saatavilla: <http://www.partio.fi/sites/partio.fi/files/uploads/sp_peruskirja.pdf>, luettu 20.10.2018.

Suomen Partiolaiset (2019a): Internet-sivut. Saatavilla: <<https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/tietoa-meista/organisaatio/>>, luettu 17.4.2019.

Suomen Partiolaiset (2019b): Internet-sivut. Saatavilla: <<https://www.partio.fi/lippukunnille/projektit-ja-hankkeet/arvokeskustelu/>>, luettu 17.4.2019.

Suomen Partiolaiset (2019c): Internet-sivut. Saatavilla: <<https://partio-ohjelma.fi/partiokasvatus/lupaus/>>, luettu 8.1.2019.

Tilastokeskus (2017): Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Vuosikatsaus 2017. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 15.3.2019]. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/vaerak/2017/01/vaerak_2017_01_2018-10-01_tie_001_fi.html>, luettu 15.3.2019.

Tilastokeskus (2019): Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön ennakkotilasto. Marraskuu 2018. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 16.1.2019]. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/vamuu/2018/11/vamuu_2018_11_2018-12-21_tie_001_fi.html>, luettu 16.1.2019.

Tutkimusraportti (2011): Suomalaisen Työn liitto ja WOIMA-säätiö. Saatavilla: <<https://suomalaintyoy.fi/wp-content/uploads/2016/08/Arvotutkimus-suomi-suomalaisten-silmin-tutkimusraportti2011.pdf>>, luettu 10.2.2019.

WAGGGS (2019): Internet-sivut. Saatavilla: <www.wagggs.org>, luettu 10.1.2019.

WOSM (2017): Analysis Report to the Duty to God Task Force. Saatavilla: <https://issuu.com/worldscouting/docs/analysis_report_to_the_duty_to_god_>, luettu 9.4.2019.

WOSM (2019): Internet-sivut. Saatavilla: <www.scout.org>, luettu 10.1.2019

YLE (4.10.2017): Suomalaiset voi jakaa kuuteen ryhmään: Oletko hyväntahtoinen hengellinen vai turvallisuushakuinen patriootti? Kirjoittaja: Markku Sandell Saatavilla: <<https://yle.fi/uutiset/3-9864961>>, luettu 4.2.2019.

YLE (16.8.2018): Selvitys: Suomalaisten asenteet eurooppalaisittain jyrkät – 62 prosenttia uskoo, että Islam ei sovi yhteen suomalaisen kulttuurin kanssa. Kirjoittaja: Tom Kankkonen. Saatavilla: <<https://yle.fi/uutiset/3-10355294>>, luettu 26.2.2019.

LIITTEET

LIITE 1

Kyselyn 1 kyselylomake

SUOMEN PARTIOLAISET ARVOKYSELY

Vastaajan taustatiedot

1. Ikä

15-17
18-22
23-29
30-39
40-49
50-59
60 tai vanhempi

2. Sukupuoli

Nainen
Mies
Muu
En halua sanoa

3. Toimiminen partiossa

Toimin partiossa (Valitse kaikki sopivat)

Lippukunnassa, mihin piiriin lippukuntani kuuluu

Piirissä, jos niin missä piirissä

Keskusjärjestössä

En toimi tällä hetkellä partiossa

4. Asuinpaikkani

Pääkaupunkiseutu

Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)

Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000 – 100 000 asukasta)

Pienempi taajama tai kunta (alle 20 000 asukasta)

Maaseutu (haja-asutusalue)

5. Arvioi, kuinka tärkeä seuraava arvo on partion kannalta. Halutessasi voit kuvata kunkin arvon jälkeen olevaan avoimeen kenttään, mitä se sinusta tarkoittaa

5 - erittäin tärkeä, partio ei ole partiota ilman sitä

4 - tärkeä

- 3 - melko tärkeä
- 2 - ei juurikaan tärkeä
- 1 - epäolennainen tai ongelmallinen, ei tulisi kuulua partion arvopohjaan

Ihmisten auttaminen ja kunnioittaminen	12345
Ympäristönsuojelu ja luonnon kunnioittaminen	12345
Itsensä kehittäminen ja hyväksyminen	12345
Toimiminen eettisesti oikein	12345
Myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistäminen	12345
Vastuuntunto, luotettavuus ja toimeen tarttuminen	12345
Yhteiskunnallinen aktiivisuus	12345
Uskollisuus omaa maata kohtaan	12345
Rauhan ja yhteistyön edistäminen maailmassa	12345
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	12345
Nuorten osallistuminen päätöksentekoon	12345
Puoluepoliittinen sitoutumattomuus	12345

6. Puuttuuko edellä kuvatusta arvopohjasta jotain, jonka haluaisit kuuluvan partion arvoihin?

7. Kuinka helposti sovellettava arvo on mielestäsi arjen partiotoiminnan kannalta. Voit halutessasi perustella vastauksesi alla

- 5 - Osaan soveltaa arvoa käytännön partiotoimintaan hyvin
- 4 - Osaan soveltaa arvoa käytännön partiotoimintaan melko hyvin
- 3 - Osaan soveltaa arvoa käytännön partiotoimintaan jossain määrin
- 2 - Osaan soveltaa arvoa käytännön partiotoimintaan vähän
- 1 - En osaa soveltaa arvoa käytännön partiotoimintaan

Ihmisten auttaminen ja kunnioittaminen	12345
Ympäristönsuojelu ja luonnon kunnioittaminen	12345
Itsensä kehittäminen ja hyväksyminen	12345
Toimiminen eettisesti oikein	12345
Myönteinen suhtautuminen uskontoon ja hengellisyyden edistäminen	12345
Vastuuntunto, luotettavuus ja toimeen tarttuminen	12345
Yhteiskunnallinen aktiivisuus	12345
Uskollisuus omaa maata kohtaan	12345
Rauhan ja yhteistyön edistäminen maailmassa	12345
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	12345
Nuorten osallistuminen päätöksentekoon	12345
Puoluepoliittinen sitoutumattomuus	12345

8. Kerro esimerkki partiossa tapahtuneesta tilanteesta, jossa arvoja on ollut vaikea soveltaa tai jossa partion arvot eivät mielestäsi ole toteutuneet

LIITE 2

Kyselyn 2 kyselylomake

Arvokysely

Tervetuloa vastaamaan toiseen kyselyyn partion arvoista!

Keräämme yli 15-vuotiaiden partiolaisten näkemyksiä partion arvoista. Tämä kysely syventää syksyllä 2017 tehdyn arvokyselyn vastauksia. Voit vastata tähän kyselyyn riippumatta siitä, oletko vastannut edelliseen kyselyyn.

Kyselyvastaukset tukevat partiossa vuosina 2017-2018 käytävää keskustelua arvoista. Keskustelun tavoitteena on selkeyttää arvojen tulkintaa ja parantaa niiden soveltamista partiotoimintaan. Vastaukset käsittelee Suomen Partiolaisten työryhmä, joka vie yhteenvedon vastauksista partion päätöksentekijöille syksyllä 2018.

Partion peruskirjassa kuvataan partion arvot ja määritellään, että partioliike on avoin kaikille, jotka hyväksyvät sen päämäärän ja arvopohjan. Edellinen kysely kartoitti partion eri arvojen tärkeyttä ja sovellettavuutta. Tässä kyselyssä syvennymme arvoihin, jotka ovat herättäneet eniten ristiriitaisia näkemyksiä edellisessä kyselyssä, sekä puuttuviin arvoihin.

Kysely on lähetetty kaikille yli 15-vuotiaille partiolaisille Suomessa. Kyselyyn vastaaminen vie 10-15 minuuttia. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa. Kyselyn aineistoa voidaan hyödyntää myös muussa partiota koskevassa tutkimuksessa. Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan partiomaisia yllätyspalkintoja.

Kyselyn vastausaika päättyy 4.3. Lisätietoa projektista ja kyselystä: partio.fi/arvokeskustelu

Kiitos arvokkaasta osallistumisestasi!

Lisätietoja: Ilona Turunen, varapuheenjohtaja / Suomen Partiolaiset, [ilona.turunen\[at\]partio.fi](mailto:ilona.turunen[at]partio.fi)

Vastaajan taustatiedot

1. Ikä

15-17
18-22
23-28
29-39
40-49
50-59
60 tai vanhempi

2. Sukupuoli

Nainen
Mies
Muu
En halua sanoa

3. Asuinpaikkakuntani

Pääkaupunkiseutu
Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)
Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000-100 000 asukasta)
Pienempi taajama tai kunta (alle 20 000 asukasta)
Maaseutu (haja-asutusalue)

4. Toimin partiossa (valitse yksi tai useampi pestiesi mukaan)

ippukunnassa
Piiirissä / FiSScissä
Keskusjärjestössä
En toimi tällä hetkellä partiossa

Tässä kyselyssä on kolme osiota. Ensimmäinen osio käsittelee teemoja, jotka herättävät edellisen kyselyn perusteella eriäviä näkemyksiä. Toisen osion käsittelee teemoja, jotka vastaajat kokivat puuttuvan partion arvopohjasta. Viimeiseksi kyselyssä kysytään peruskirjan päivittämisen tarpeesta. Kyselyn vastaukset antavat partion päätöksentekijöille arvokasta tietoa jäsenistön näkemyksistä. Vastaukset vaikuttavat osaltaan päätöksentekoon, mutta eivät ainoana perusteena.

A) TÄMÄ OSIO KÄSITTELEE TEEMOJA, JOTKA HERÄTTIVÄT SYKSYLLÄ 2017 TEHDYSSÄ KYSELYESSÄ ENITEN ERIÄVIÄ NÄKEMYKSIÄ

Valitse alla olevista toiminnan tavoista kaikki ne, joiden pitäisi olla sinun mielestäsi partiossa hyväksyttäviä. Toivomme nimenomaan henkilökohtaista mielipidettäsi siitä, miten partiossa pitäisi toimia.

Huomioithan, että valitsemalla jonkun vaihtoehdon et sulje muita vaihtoehtoja pois (esimerkki: Valitsemalla "Lippukunnalla on keltaiset huivit" et sulje pois sitä, etteivätkö huivit voisi olla myös sinisiä. Otat kantaa vain siihen, että sinusta keltaisten huivien pitäisi olla hyväksyttäviä partiossa)

7. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Lippukunta kannustaa äänestämään
Lippukunta järjestää vaalitulaisuuden partioystävällisen ehdokkaan kanssa
Lippukunta järjestää vaalipaneelin monen puolueen ehdokkaiden kanssa
Kunnallisvaaliehdokas kertoo näkyvästi mainonnassaan olevansa partiolainen
Partio järjestönä ottaa kantaa poliittisiin kysymyksiin, jotka liittyvät partion arvopohjaan
Lippukunta tai piiri listaa partiotauksia ehdokkaita nettisivuillaan
Lippukunta kannustaa jäseniään asettumaan ehdolle vaaleissa
Ei mikään edellä mainituista

8. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

9. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Lippukunta järjestää lipunnoston leirillä
Partioyhteisö järjestää partioparaatin
Lippukunta kannustaa suorittamaan asevelvollisuuden
Lippukunta tekee säännöllistä yhteistyötä reserviläisjärjestöjen kanssa
Partiolaiset käyttävät aina partioasua julkisissa esiintymisissä
Ei mikään edellä mainituista

10. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

11. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönä
Lippukunnalla ei ole uskonnollista taustayhteisöä
Lippukunnan toiminta tapahtuu ev.lut. tai ortodoksisen kirkon tiloissa
Lippukunnan toiminta tapahtuu moskeijan tiloissa
Lippukunta rohkaisee aktiiviseen uskonnon harjoittamiseen arjessa
Ei mikään edellä mainituista

12. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

13. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Lippukunta linjaa, että viikkotoiminnassa ei saa pitää uskonnollisia hartauksia

Lippukunnan viikkotoimintaan kuuluu osallistuminen ryhmänä jumalanpalvelukseen muutaman kerran vuodessa

Vartion kokouksen lopuksi pidetään joka kerta iltarukous

Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Raamattua ja keskustellaan sen sisällöstä

Vartion yhdessä kokouksessa luetaan Koraania ja keskustellaan sen sisällöstä

Vartion yhdessä kokouksessa keskustellaan ateismista ja sen perusteluista
Ei mikään edellä mainituista

14. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

15. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Leirillä on tunnustukseton hiljentymistila
Leirillä on kristityille yhteinen hiljentymistila
Leirillä on jumalanpalvelus, johon osallistuminen on vapaaehtoista
Leirillä on jumalanpalvelus, johon kaikki osallistuvat
Leirillä ei ole uskonnollista sisältöä, vaan etiikan ja arvojen pohdintaa
Ei mikään edellä mainituista

16. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

17. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä viitataan Jumalaan
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskontoon vaan hengellisyyteen
Partiolupauksesta on yksi versio ja siinä ei viitata uskontoon, vaan etiikkaan ja arvoihin
Partiolupauksesta on vaihtoehdot eri uskontokuntien jäsenille
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskontoon vaan hengellisyyteen
Partiolupaukselle on vaihtoehto, jossa ei viitata uskontoon, vaan etiikkaan ja arvoihin
Ei mikään edellä mainituista

18. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

B) Syksyn 2017 arvokyselyssä kysyttiin, puuttuuko arvopohjasta jotain, jonka haluaisit kuuluvan partion arvoihin. Vastauksissa toistuivat useimmiten teemat, joita kartoitamme tarkemmin alla olevilla kysymyksillä.

Vastaa kuten edellisessä osassa: Valitse alla olevista toiminnan tavoista kaikki ne, joiden sinun mielestäsi pitäisi olla partiossa hyväksyttäviä. Toivomme nimenomaan henkilökohtaista mielipidettäsi siitä, miten partiossa pitäisi toimia.

19. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Partio kasvattaa kansalaisia, jotka huomioivat arjessaan aktiivisesti ympäristöasioita
Leiriruoka on kasvisruokapainotteista
Lippukunta kannustaa vaeltajia kampanjoimaan ajankohtaisten ympäristöasioiden puolesta
Partio ottaa järjestönä kantaa ilmastonmuutoksen hillitsemisen puolesta
Ei mikään edellä mainituista

20. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

21. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

Leirin hankinnoissa suositaan ympäristöystävällisiä tai reilun kaupan tuotteita, vaikka ne eivät olisi halvin vaihtoehto
Lippukunta osallistuu kehitysyhteistyöhankkeeseen
Partion jäsenmaksuista 1 % käytetään kehitysmaiden partiotoiminnan tukemiseen
lippukunta järjestää toimintaa turvapaikanhakijoille
Partio ottaa järjestönä kantaa globaalin oikeudenmukaisuuden puolesta (esim. eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentäminen maailmassa)
Ei mikään edellä mainituista

22. Halutessasi voit perustella yllä olevan vastauksesi tai lisätä oman vaihtoehdon.

C) Tässä ja edellisessä arvokyselyssä on tarkasteltu peruskirjassa määriteltyä partion arvopohjaa.

Valitse seuraavista omaa näkemystäsi paremmin vastaava vaihtoehto:

23.

Partion peruskirjassa kuvattu arvopohja vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla, eikä sitä ole tarvetta päivittää

Partion peruskirjassa kuvattu arvopohja ei sellaisenaan vastaa käsitystäni siitä, mitä partion pitäisi olla, ja sitä tulee päivittää

24. Perustele halutessasi vastauksesi
